Kiurunkulma

- tärkeä osa kiuruvetistä elämää

Kirjoittanut Arto Rautio

Kiurunkulma

- tärkeä osa kiuruvetistä elämää

Kiinteistö Oy Kiurunkulman vuodet 1988–2017
osana Kiuruveden kaupungin ja kiuruvetisten elämää
sekä suomalaisen asuntopolitiikan ja niin Suomen
kuin globaalinkin talouden vaihteluita

Kiurunkulma
elämää ihmisten ehdoilla

Julkaisija:
Kiinteistö Oy Kiurunkulma

Kuvat:
Kiinteistö Oy Kiurunkulman arkisto/
Tuomas Luukkonen

Etukansi:
Asematie 8, valmistunut vuonna 2014.

Takakansi:
Kunnantuvan julkisivupiirustus.
Kunnantupa 1965.
Kuvat Kiuruveden kaupunki.

Taitto ja paino:
Kajaanin Offsetpaino Oy, 2018

Esipuhe

Kiuruveden kaupungin omistaman vuokrataloyhtiö Kiurunkulman perustamisesta tulee 27.6.2018 kuluneeksi 30 vuotta. Tuolloin 27.6.1988 pidettiin Kiurunkulma oy:n perustamiskokous. Kunnallista vuokra-asuntotuotantoa on Kiuruvedellä ollut jo vuodesta 1952 alkaen Hoiturilan kiinteistössä. Soinintien vuokratalot valmistuivat uuden kansakoulun kanssa samana vuonna 1958.

Kunnallinen vuokra-asuntotuotanto vilkastui Kiuruvedellä 1970 – luvun puolenvälin jälkeen ennen kaikkea silloisten merkittävien yritysten aloitteesta turvaamaan yritysten työntekijöiden asuminen kunnassa. Myös kunta rakensi vuokrataloja suoraan taseeseensa. Vuokrataloja rakennettiin Yhtylän alueelle ja muualle kunnan keskustaan mutta myös haja-asutusalueelle. Vilkkaasta rakentamisesta huolimatta oli jonoja vuokra-asuntoihin.

Kaikki kohteet olivat omia kiinteistöosakeyhtiöitään, joilla oli oma hallinto. Kukin yhtiö teki omat asukasvalintansa, hoitivat vuosikorjaukset ja kirjanpidon. Valtion rahoitus rakentamiseen toi oman hallinnointilisänsä asuntotoimeen. Näköpiirissä oli jo ensimmäisten talojen peruskorjausatarve. Tilanne kaipasi selkeyttämistä. Lopulta vuonna 1987 isännöitsijä Pentti Pietikäinen teki kunnanjohtaja Esko Rautiolle aloitteen kunnan osittain tai kokonaan omistamien yhtiöiden fuusioimisesta yhteen yhtiöön.

Aloitteen pohjalta teetetty konsulttiselvitys osoitti vuokra-asuntojen hallinnoinnin keskittämisen hyödyt kiistattomiksi. Hyötyjä koituisi paitsi asuntojen omistajille myös vuokralaisille, jotka näin voisivat huomattavan joustavasti vaihtaa asunnosta toiseen esim. perhekoon kasvaessa. Jonkun verran kokemusta fuusioista oli jo muista maakunnan kunnista, kuten Kuopiosta.

Niinpä perustettuun Kiinteistö oy Kiurunkulmaan fuusioitiin kiinteistöyhtiöiden 277 asuntojen lisäksi kunnan suoraan omistamat 94 asuntoa. Uusi yhtiö aloitti toimintansa 1.1.1989.

Kiurunkulma Oy on ansiokkaasti rakentanut ja ylläpitänyt Kiuruvedellä vuokra-asuntokantaa. Kiuruveden taajama näyttäisi todella erilaiselta ilman Kiurunkulman tuottamia maamerkkejä. Tällä hetkellä Kiurunkulma Oy:llä on 645 asuntoa hallinnoinnissaan. Yhtiö on pystynyt tekemään vuosi- ja peruskorjauksia kohteissaan. Yksi vuokrakerrostalo purettiin v 2016, kun todettiin, että edes peruskorjaukselle ei ollut edellytyksiä. Uusin tulokas on Asematie 8 pienkerrostalo, johon asukkaat pääsivät muuttamaan vuoden 2014 syksyllä. Kiurunkulman asuntojen vuokrausaste on ollut koko toiminnan ajan korkea.

Tämä FM Arto Rautionkirjoittama historiikki avaa mainiolla tavalla Kiuruveden vuokra-asuntotuotannon yhteyttä kulloisiinkin yhteiskunnallisiin muutoksiin, jotka ovat heijastuneet Kiuruvedelle ja lopulta vuokra-asuntojen kysyntään ja tarpeeseen. Historiikissa on oivallisesti yhdistetty kertomuksen muotoon sekä kirjallista että suullista muistitietoa Kiurunkulma oy:n matkan varrelta. Kovin erilaiselta näyttäisi Kiuruveden keskustan ilme ilman yhtiön rakennuttamia taloja.

Nyt elämme uutta aikakautta. Katse pitää olla tulevaisuudessa. Laadukasta asumista tarvitaan Kiuruvedellä tulevaisuudessakin. Uudet sukupolvet edellyttävät vuokrakodeiltaan enemmän. Uskon, että huoneistoissa on oltava valokuituyhteydet ja että huoneistot muutoinkin vastaavat tämän päivän standardeja rakennusmateriaalien, suunnittelun ja remonttien toteutuksien suhteen. Vastaavasti ikäihmiset kaipaavat hissejä ja liikuntaesteettömyyttä. Lapsiperheet tarvitsevat kodinhoitoon soveltuvia tiloja. Tarpeet eriytyvät.

Kiurunkulma oy:tä tarvitaan tulevaisuudessakin hallinnoimaan vuokrakoteja, toimimaan rakennuttajana ja peruskorjaajana ja vaikkapa asumisen tukipalvelujen tuottajana.

Jarmo Muiniekka
kaupunginjohtaja

Sisällysluettelo

Esipuhe 3

Sisällysluettelo 4

Johdanto 5

Nälkävuosista maaseudun apatiaan 6

Kiuruvesi tarvitsi asuntoja työvoimalle 9

Asuntoasioihin tarvittiin selkeyttä 13

Maa syöksyy lamaan, Kiurunkulma ei 19

Ihmisläheistä jämäkkyyttä 25

On muutoksen aika 28

Loppuvatko Kiurunkulmalta asukkaat? 32

Valokuitu ja hiljaisuus siivittävät
ehkä tulevaisuutta 38

Kaupungin paras investointi? 42

Kiurunkulman kiinteistöt 43

Kiurunkulman huoneistot 44

Kiurunkulman hallitukset 44

Kiurunkulman henkilöstö 45

Lähteet 46

Johdanto

Historian tuntemus on avain nykyisyyden ymmärtämiselle ja tulevaisuuden suunnittelulle. Siksi on hienoa, että Kiinteistö Oy Kiuruveden Kiurunkulman hallitus päätti teettää yhtiön 30-vuotisen taipaleen kunniaksi historiikin. Erinomaista on, että historiikin sisällön on haluttu alusta pitäen sekä kertovan yhtiön toiminnasta että sijoittavan Kiurunkulman osaksi Suomen, suomalaisen asuntopolitiikan ja Kiuruveden kehitystä. Siksi historiikki taustoittaa ensin yhtiön syntyyn ja kehittymiseen liittyviä asioita Kiuruveden historiaa, asuntopolitiikan kehitystä ja kunnallisten vuokra-asuntojen rakentamista Kiuruvedellä läpi käyden. Yhtiön toimintaa tarkastellaan siitä toimintaympäristöstä lähtien, jossa Kiurunkulma on elänyt.

Päätös Kiurunkulma-nimisen kunnan omistaman vuokrataloyhtiön perustamisesta tehtiin Kiuruveden kunnanvaltuustossa yksimielisesti toukokuun 1988 lopussa kunnanhallituksen tilaaman konsulttiselvityksen pohjalta. Varsinainen perustamiskokous pidettiin 27.6.1988, mikä on siis yhtiön virallinen syntymäpäivä. Samalla valittiin yhtiölle sen ensimmäinen hallitus, johon tulivat puheenjohtajaksi kunnanjohtaja Esko Rautio ja muiksi varsinaisiksi jäseniksi tuolloin keskeisimpiin luottamushenkilöihin kuuluvat kunnanhallituksen varapuheenjohtaja, SKDL:n Pentti Erholz, kunnanvaltuuston toinen varapuheenjohtaja, keskustapuolueen Lauri Remes ja kunnanhallituksen puheenjohtaja, keskustapuolueen Erkki Siponen. Valtuuston pienemmät ryhmät otettiin mukaan hallitustyöhön varajäseninä, joina aloittivat kokoomuksen Pauli Partanen ja SMP:n Veikko Väisänen. Näin Kiurunkulman toiminta sidottiin alusta pitäen vahvasti osaksi Kiuruveden kuntakonsernia.

Kiurunkulman tapauksessa, kuten työn edetessä selvästi on tullut esille, yhtiön historia on ollut aikamoinen menestystarina. Kunnallisten vuokra-asuntojen kerääminen yhteen yhtiöön on ollut onnellinen asia niin Kiuruvedelle kuin asuntoa tarvinneille kiuruvetisille tai Kiuruvedelle muuton takia asuntoa tarvinneille. Tässä historiikissa ei ole tarvinnut pohtia syitä yhtiön talousvaikeuksiin tai kuvata tuskailuja tyhjien asuntojen kanssa. Toki Kiurunkulmallakin on välillä ollut vaikeuksia saada vuokratuksi kaikkia asuntojaan, mutta Kiurunkulmassa ei ole painittu sellaisen tyhjien talojen ongelman kanssa kuin useissa muissa väkimäärältään taantuvissa kunnissa tai kaupungeissa.

Teksti on tehty arkistoaineistoon, kirjallisuuteen, lehtiartikkeleihin, yhdessä sovittujen yhtiön toimintaan eri vaiheissa keskeisesti liittyneiden henkilöiden haastatteluihin sekä kirjoittajan omaan niin kiinteistöalan, Kiuruveden kuin Suomen historiankin tuntemukseen ja em. lähteitä täydentävään tiedonhankintaan perustuen. Tekstissä mainitut yritykset ja henkilöt, kun eivät liity suoraan Kiurunkulman toimintaan, ovat tulleet tekstiin mukaan ilmentämään kuvattua asiaa tai tilannetta.

Lämmin kiitos kaikille julkaisun tekemiseen myötävaikuttaneille sekä Kiinteistö Oy Kiuruveden Kiurunkulmalle luottamuksesta ja mahdollisuudesta hyödyntää historiantutkijan koulutustani jälleen myös varsinaisessa historian tutkimuksessa.

Arto Rautio

Nälkävuosista maaseudun apatiaan

Maatalous on aina ollut tärkeä osa Kiuruveden elämää. Yksi käännekohta Kiuruveden kehityksessä olivat 1860-luvun nälkävuodet. Niiden jälkeen säävaihteluille alttiin viljanviljelyn varaan rakentunut maatalous alkoi muuttua voimakkaasti karjatalouteen perustuvaksi. Tämä yhdessä yleisen elinkeinoelämän ja taloudellisten olojen kehityksen kanssa loi Kiuruvedellä eväitä niin maatalouden kuin kaupan ja muun elinkeinotoiminnan elinmahdollisuuksien lisääntymiselle sekä myös nopealle väestönkasvulle. Tämän kehityksen ansiosta vuonna 1873 itsenäiseksi kunnaksi muuttuneen Kiuruveden kirkonkylä alkoi kasvaa kaupan, palvelujen ja tuotantotoiminnan keskuksena. Taajaman kasvua tukivat muun muassa Runnin kautta Iisalmeen ja siitä etelään jo 1800-luvun puolella avautuneen laivareitin päätesatama, Kiuruveden meijeritoiminnan keskittyminen kirkonkylällä toimivaan osuusmeijeriin 1900-luvun alussa sekä Suomen pian itsenäistyttyä muun muassa Iisalmi-Ylivieska -rautatien asema ja oman yhteislyseon perustaminen.

Kun Kiuruveden kunta perustettiin, kirkonkylä oli vain yksi iso – eikä väkimäärältään edes suurin - kylä muiden joukossa. Kun kirkonkylään alkoi syntyä muitakin kuin maatalouden työpaikkoja, sen väkimäärä alkoi nousta enemmän kuin Kiuruvedellä keskimäärin. Kun kunnan reilusta 5000 asukkaasta reilusti alle tuhat asui kirkonkylällä vuonna 1870, oltiin vuonna 1910 tilanteessa, jossa siellä asui pari tuhatta kunnan noin 10.000 asukkaasta.

Monissa kunnissa keskustaajaman tai esimerkiksi rautatieaseman tai teollisuuslaitoksen ympärille kehittyneen taajaman asukkaat kokivat, että taajaman kehitystarpeet olivat erilaiset kuin ympäröivän maaseudun. Taajamien asujaimisto koki haluavansa enemmän päätösvaltaa lähiympäristönsä asioihin kuin isossa maaseutuvaltaisessa kunnassa sai. Joissakin tapauksissa kuten Tuusulan Keravalla, Ikaalisten keskustassa, Hollolan Lahdessa, Valkealan Kouvolassa ja Espoon Kauniaisissa tämä tilanne johti taajamien irtaantumiseen emokunnasta itsenäisiksi kauppaloiksi jo1800-luvun loppu- tai 1900-luvun alkuvuosikymmeninä. Kiuruvedellä ja esimerkiksi Suonenjoen Iisvedellä ei menty näin pitkälle, vaan Kiuruveden kirkonkylästä tuli vuonna 1920 ja Iisvedestä 1923 taajaväkinen yhdyskunta. Taajaväkisellä yhdyskunnalla oli sekä omaa itsehallintoa ja taloutta että tiettyjä vain sille asetettuja erillisvelvoitteita, mutta se ei ollut itsenäinen kunta.

Kiuruveden taajaman kehityksen kannalta vuonna 1956 lakkautetun taajaväkisen yhdyskunnan toimintaa voi pitää sangen merkityksellisenä. Taajaväkinen yhdyskunta teetti Otto-Iivari Meurmanilla kirkonkylän vuonna 1926 valmistuneen asemakaavan, jonka pohjalta Kiuruveden keskusta on kehittynyt. Yhtylän tilan osto vuonna 1954 oli toinen taajaman myöhemmän kehityksen kannalta merkittävä asia. Yhtylä siirtyi vuonna 1956, kun taajaväkisen yhdyskunnan erillishallinto lakkautettiin, Kiuruveden kunnalle ja oli myöhemmin tärkeässä osassa sekä Kiuruveden keskustan

Osulan risteys 70-luvulta.

että kunnan vuokra-asuntotuotannon kasvussa.

Vaikka taajamat ja teollisuus kehittyivät, olivat maaseutu ja maatalous Suomen elinvoiman pääasiallinen lähde koko 1900-luvun ensimmäisen puoliskon. Maaseudun elämän kehittymiselle loivat pohjan heti Suomen itsenäistyttyä tehdyt maareformit, joista torpparinvapautuslaki teki vuokraviljelijöistä itseellisiä tilallisia ja Lex Kallio mahdollisti maan hankinnan maattomille. Vaikka 1930-luvun alun talouslama puri maaseudun ihmisiinkin, nousi Kiuruveden väkiluku noin 13.000:een vuoteen 1940 mennessä. Kun toisen maailmansodan jälkeen kuntaan asutettiin Neuvostoliitolle luovutetuilta alueilta paenneita evakoita ja niin sanotut suuret ikäluokat syntyivät, kunnan väkimäärä nousi 1950- ja 1960-lukujen vaiheessa enimmillään yli 16.500:n. Kylien elinvoimaa kuvaa, että niin E-liikkeen Kiuruveden Työväen Osuuskauppa KiuTolla kuin SOK-ryhmän Osuusliike Elollakin, josta tuli vuonna 1978 Osuuskauppa Elo, vuonna 1984 osa yläsavolaista Osuuskauppa Korjonvirtaa ja vuonna 1991 osa maakunnallista Osuuskauppa PeeÄssää, oli molemmilla vielä 1960-luvulla noin 30 omaa myymälää eri puolilla kuntaa. Kirkonkylän, jonka keskusta ryhmittyi 1950-luvulla torin ympärille, väkimäärä oli tuolloin neljän ja viiden tuhannen välillä. Pitäjän ja keskustaajaman kehitystä kuvaa, että torin ympärille rakennettiin 1950- ja 1960-luvun aikana muun muassa Osuuspankin ja Säästöpankin toimitilat sisältäneet kerrostalot sekä Kansallis-Osake-Pankin KOP toimitalo Niemistenkadun varteen ja Valtion virastotalo Asematien toiselle puolelle kuin tori.

Ennen 1970-lukua vuokra-asuntoja oli tarjolla lähinnä omakotitalojen sekä liike- ja toimitilakiinteistöjen yläkerroissa. Lisäksi esimerkiksi Kiuruveden Osuusmeijerillä oli asuntoja meijerin yhteydessä. Kiuruveden kunnalla oli vuokra-asuntoja lähinnä Nivankatu 32:ssa entisessä kulkutautisairaalassa, joka muutettiin 1952 sairaalan henkilökunnan asunnoiksi ja sai nimen Hoiturila, sekä opettajille kolmessa kansakoulun vieressä olleessa pienkerrostalossa. Nykyisin Soinintien vuokrataloina tunnetut pienkerrostalot valmistuivat yhtä aikaa uuden kansakoulun kanssa vuonna 1958. Vuonna 1965 sai asukkaansa uusi Kunnantupa, joka rakennettiin entisen puisen kaksikerroksisen kunnantalon paikalle Asematie 7:ään. Vanha kunnantupa voitiin purkaa, kun kunnanvirasto siirtyi vanhaan nykyisen kaupungintalon paikalla olleeseen kansakouluun vuonna 1958. Uudessa Kunnantuvassa oli kunnan työntekijöiden asuntoja,

Soinintien vuokrataloina tunnetut pienkerrostalot valmistuivat yhtä aikaa uuden kansakoulun kanssa vuonna 1958.

sekä terveydenhuollon palvelutiloja niin Asemakadun puolella kuin pihapiiriin nousseessa uudessa terveystalossa. Lisäksi kunnan vanhainkodin henkilöstöä varten rakennettiin rivitalo Heinäkylään vanhainkodin viereen vuonna 1965. Näiden lisäksi esimerkiksi Osuusliike Elolla oli muutaman asunnon käsittänyt kiinteistö Kirkkokadulla.

Suomalaisen maatalouteen ja maaseutuasumiseen perustuvan yhteiskunnan perustat alkoivat järkkyä toden teolla sodanjälkeisten vuosien suurten ikäluokkien alkaessa tulla työikään sekä niin maa- kuin metsätaloudenkin alkaessa koneistua. Maataloustuotannon määrä kasvoi, mikä aiheutti ylituotanto-ongelmia, muun muassa niin sanotun voivuoren. Siksi valtiovalta alkoi houkutella tuottajia luopumaan viljelystä. Vuonna 1969 pellonvaraussopimukset alkoivat poistaa peltohehtaareja ja vuonna 1970 lehmien lukumäärä vähentyä teurastuspalkkioilla. Nämä toimet tehosivat ja etenkin moni pientilallinen lopetti viljelyn vuoteen 1974 jatkuneen peltojen paketointisopimusten teon aikana. Sadat tuhannet muuttivat pois maaseudulta, jossa ei nähty enää olevan elantoa ja tulevaisuutta, mikä tietysti vaikutti osaltaan niin mielialoihin kuin esimerkiksi kyläkoulujen oppilasmääriin ja yhdessä autoistumisen kanssa kyläkauppojen kannattavuuteen. Pientilallisten mielialaa laski myös muun muassa se, että työttömyyskorvauksilla näytti saavan enemmän rahaa kuin pienviljelyllä. Toki myös asumisolot vaikuttivat halukkuuteen jäädä sivukylille. Kiuruveden maaseudullakin elettiin monilla tiloilla pitkään ilman vesijohtoa ja jopa ilman sähköä sekä kaupunkiasunnoissa jo yleisiä mukavuuksia.

Uskonpuute synnytti Kiuruvedenkin maaseudulla jopa apatiaksi luokiteltavaa tunnetilaa. Maatalouden ja maaseudun kehitysnäkymien heik-

kouden takia niin sanottu maatalouden liikaväestö suuntasi osin kunnan keskustaajamaan, osin kohti kaupunkeja ja osin Ruotsiin työn perässä.

Maaseudun kuihtumisen vastapainoksi yritettiin kehittää muuta tuotantoa. Suomen etu oli tuolloin, että työvoima oli halpaa ja sitä oli saatavissa hyvin. Näin esimerkiksi tekstiili-, vaatetus-, nahka- ja kenkäteollisuus pärjäsi hintakilpailussa hyvin. Kiuruveden taajamassa töitä tarjosivat muun muassa meijeri, kaupat, pankit, vakuutusyhtiöt, metsäalan toimijat ja muut palveluntuottajat, yksityiset liikenteenharjoittajat sekä Valtion rautatiet ja muut valtion toiminnot. Teollisia työpaikkoja oli muun muassa Timo Kärkkäisen sahalla, Osuuspuun veistämöllä sekä kuntaan 1960-luvulla muuttaneilla Runnin Konepajalla, joka valmisti Kiuruvedellä traktorikäyttöisiä työvälineitä, ja Kamajan Neulomolla sekä vuonna 1968 Kiuruvesi-lehden toiminnan tueksi perustetussa Kiuruveden Kirjapainossa. Puun ja metallin jalostus tarjosi töitä etenkin miehille, monet palveluammatit ja tekstiiliteollisuus etenkin naisille.

Taajaman väkimäärän kasvun ja uudenlaisten asumistarpeiden myötä Kiuruveden keskustaan alkoi nousta jo 1950- ja 1960-luvuilla yksityisiä muun muassa Rakennusliike Tuovisen ja Rakennusliike Juntusen urakoimia asunto-osakeyhtiötaloja, joiden asunnoista osan omistajat pistivät eri syistä vuokralle. Asunto-osakeyhtiötaloja urakoitiin aluksi torin ympärille sekä Asematien ja Kirkkokadun varteen lähelle keskustaa. Yhtylän asuntoalue alkoi kehittyä 1970-luvulle tultaessa myös yhtiömuotoisten talojen alueena ja sai ensimmäisen vuokratalonsa Erähakan Erätie 11:een vuonna 1970. Erähaka oli Kiuruvedellä myös ensimmäinen kunnan ja paikallisten yritysten yhdessä perustama vuokrataloyhtiö, sillä KiuTo omisti yhtiöstä 44 osaketta. Omistus siirtyi mukana, kun KiuTo fuusioitui vuonna 1972 alueelliseen Osuusliike Ylä-Savoon ja sitten vuonna 1983 valtakunnalliseen E-osuuskunta Ekaan, josta tuli edistyksellisen osuustoiminnan uudelleenjärjestelyjen jälkeen 1987 Osuuskunta Eka-Yhtymä. Myös betonielementtirakentaminen rantautui aikalaiskuvauksen mukaan Kiuruvedelle nimenomaan Erähaka-työmaan mukana. Lisäksi kunta hankki asunto-osakeyhtiöistä joitakin yksittäisiä asuntoja tyydyttääkseen henkilökuntansa asunnontarvetta.

Valtakunnan tasolla samoihin aikoihin rakennemuutoksen ja väestön taajamiin muuton kanssa alkoi syntyä uudenlainen suomalainen asuntopolitiikka, jonka ensisijainen kohderyhmä olivat kaupunkien ja muiden taajamien lapsiperheet. Yhtenä esimerkkinä poliittisille päättäjille oli Ruotsin 1960-luvun puolivälissä julkistettu Miljonprogrammet. Ruotsissa haluttiin poistaa asuntopulaa ja parantaa asumisväljyyttä ja -oloja tekemällä 100.000 uutta asuntoa vuodessa kymmenen vuoden aikana. Suomessa tavoite oli puolta pienempi, mutta silti etenkin aravalainoituksen määrä ja valtion tukema vuokra-asuntotuotanto nousivat Suomessakin 1960-luvun lopulla ja 1970-luvulla aivan uudelle tasolle aiempaan verrattuna. Vuonna 1966 perustettiin myös erillinen virasto Asuntohallitus viemään eteenpäin hyvinvointi- ja asuntopolitiikkaa. Kaupungeissa ja kunnissa piti alkaa tehdä asuntopoliittisia ohjelmia. Kiuruvedelläkin tämä ohjelmatyö alkoi - tosin ihan aluksi ulkoistettuna paikkakunnalla toimivalle Rakennusliike Juntuselle.

Yhtylän asuntoalue alkoi kehittyä 1970-luvulle tultaessa myös yhtiömuotoisten talojen alueena ja sai ensimmäisen vuokratalonsa Erähakan Erätie 11:een vuonna 1970. Erähaka oli Kiuruvedellä myös ensimmäinen kunnan ja paikallisten yritysten yhdessä perustama vuokrataloyhtiö.

Oli asuntopolitiikkaa toki harjoitettu Suomessa jo ennen 1960-lukuakin. Siirtokarjalaisten asuttaminen sekä rintamamiestontit ja -talot ovat siitä mittava esimerkki. Vuonna 1949 synnytetty Asuntorakennustuotannon valtuuskunta eli Arava mahdollisti omistusasuntojen ja vuokra-asuntojen rakennuttamista sekä mahdollisti myös vähävaraisista oloista lähtöisin oleville kunnollisen asunnon hankinnan tai saamisen. Vuokra-asuntoihin tarkoitetun aravalainan saaminen oli pitkään keskeisessä roolissa päätettäessä niin uusien kunnallisten vuokratalojen rakentamisesta kuin peruskorjaamisestakin. Myönteinen omistusaravalainapäätös taas oli Kiuruvedelläkin monelle omistusasunnosta ja etenkin omakotitalosta haaveilleelle perheelle avain omaan kotiin. Aravalla lainoitettuja omakotitaloja nousi parhaimmillaan 1970- ja 1980-lukujen vaihteessa useita kymmeniä vuodessa.

Kiuruvesi tarvitsi asuntoja työvoimalle

Rakennemuutos, jonka rajuus näkyi 1970-luvun alussa maaseudulla siis jopa mielialojen apaattisuutena, käänsi Kiuruveden kunnan väkiluvun laskuun. Vuoteen 1970 mennessä väkimäärä oli pudonnut reiluun 13.000:een ja väestöennusteet näyttivät huonoilta. Kirkonkylä sen sijaan jatkoi yhä kasvuaan. Vuonna 1970 neljä kymmenestä kiuruvetisestä eli keskustaajamassa.

Noina rakennemuutoksen vuosina Suomessa harjoitettiin maakuntien kehityseväitä tukevaa kehitysaluepolitiikkaa. Sen tärkeäksi toteuttajaksi perustettiin Kehitysaluerahasto Kera. Maa jaettiin kehitysaluevyöhykkeisiin, joilla määriteltiin muun muassa yritysten mahdollisuuksia saada tukea eri paikkakunnilla. Kunnan pyrkimystä pysyä hengissä ja saada uusia työpaikkoja tehostettiin vuodesta 1972 alkaen muun muassa kunnanjohtaja Esko Rautionin, suurinta puoluetta eli keskustapuoluetta edustaneen kunnanvaltuuston puheenjohtajan Olavi Kärkkäisen ja toiseksi suurinta ryhmää Suomen Kansan Demokraattinen Liitto SKDL:a edustaneen kaupunginhallituksen varapuheenjohtajan Olavi Ikäläisen muodostamalla elinkeinoryhmällä, joka sai kuntalaisilta lempinimen everstijuntta ilmeisesti tuolloin Kreikkaa hallinneen everstijuntan innoittamana.

Kehitysaluetuet ja kunnan satsaukset muun muassa yritysten tontteihin ja toimitiloihin houkuttelivatkin sekä uusia että jo toimivia yrittäjiä myös Kiuruvedelle. Kunnan ”haaviin” tarttuivat 1970-luvulla muun muassa lopulta Suomen Pankin pääjohtajan Mauno Koiviston kielteiseen rahoituskantaan kaatunut lastulevytehdashanke ja briketin liian hyvien palo-ominaisuuksien kalkkiviivoilla kariuttama turvebrikettitehdashanke. Isoja onnenpotkuja kunnalle olivat etenkin alkujaan Yhtylän alueen kaukolämpökeskuksen urakkakeskusteluista poikinut lämpöä ja sähköä tuottavia kattilalaitoksia valmistavan Sermet Oy:n muutto Kiuruvedelle sekä 1970-luvun öljykriisin jäljiltä poliittisessa suosiossa ollut turvetuotanto. Turpeennoston rinnalla Kiuruvedelle rakennettiin sittemmin myös turvesoilla operoineen Vapon konepaja, joka oli kunnan mittakaavassa merkittävä työllistäjä sekä suoraan että esimerkiksi alihankkijansa Kiurumet Oy:n tuotteiden tilaajana. Lisäksi kuntaan saatiin muitakin yrityksiä, usein tekemällä yrityksille toimitilat kunnan laskuun tai tarjoamalla niitä kunnan omistamasta kiinteistöstä. Hallihankkeissa ajatus oli, että yritykset lunastava tilat sitten aikaa myöten itselleen.

Myös maaseudulla alaa vallannutta luovutusmielialaa vastaan ruvettiin taistelemaan tosissaan 1970-luvulla. Maatalouden tulevaisuususkoa alettiin tukea muun muassa vuosittaisilla Maitopäivillä ja pystyttämällä menneiden polvien kunniaksi Raivaajapatsas. Kunnan satavuotisjuhlissa vuonna 1973 maatiloja kehotettiin kasvattamaan lehmiensä määrää, ja perheitä houkuteltiin tekemään lisää lapsia lupaamalla ottaa kaikki juhlavuonna syntyneet kunnan kummilapsiksi. Kunnan palvelutarjontaa kehitettiin muun muassa alkamalla kehittää Kuorevirran urheilualuetta, jonne päätettiin 1975 rakentaa uimahalli. Näillä toimilla myös oli myönteistä vaikutusta niin kiuruvetisten asenteisiin kuin kunnan lapsilukuun. Väkimäärä kääntyi vastoin ennusteita jopa lievään kasvuun.

Myös aina 1990-luvun alkuun asti vilkas Neuvostoliiton kanssa harjoitettu bilateraalikauppa, jossa Suomi toi etenkin raakaöljyä ja muita raaka-aineita sekä vei vastineeksi samasta arvosta muun muassa tekstiili-, vaatetus-, nahka- ja kenkäteollisuuden eli tevanake-teollisuuden tuotteita ja konepajatuotteita, vaikutti Kiuruveden elinkeinoelämään myönteisesti. Vuoden 1973 Jom kippur -sodan, jossa olivat vastakkain Israel ja sen arabinaapurit, jälkeen alkanut öljykriisi vauhditti idänkauppaa, kun sotaa seurasivat öljyntuottajamaiden vastatoimet Israelia tukenutta Yhdysvaltoja vastaan ja raakaöljyn hinta nousi. Kiuruveden

Esko Rautio kertasi Kiurunkulman ja Kiuruveden vaiheita osin lehtileikekokoelmansa avulla vuoden 2015 lopussa. Kuva Arto Rautio.

työnantajista idänkaupasta hyötyivät näinä vuosina muun muassa Kamajan Neulomo, Finn-Bella ja Sermet. Tosin esimerkiksi Sermetin tapaan 1975 Kiuruvedelle tullut Villasen Kutomo jaksoi toimia vain kolmisen vuotta ennen konkurssiaan osoittaen, etteivät sen enempää kehitysaluetuet, kunnan panostukset yritystoiminnan tukemiseen kuin idänkauppakaan taanneet työpaikkojen pysymistä.

Kiuruveden keskustan työpaikkojen määrä lisääntyi muun muassa 1970-luvun alun öljykriisin jälkeen tapahtuneen yleisesti myönteisen talouskehityksen ja Neuvostoliiton kaupan ansiosta sekä hiljalleen myös kunnan tehtävien lisääntymisen myötä. Se yhdessä maaseudulta keskustaan tapahtuneen ikäihmisten muuttoliikkeen kanssa taas merkitsi, että Kiuruveden keskusta jatkoi kehittymistään ja niin omistus- kuin vuokra-asuntojenkin kysyntä lisääntyi. Asuntojen rakentamisen edistämiseen liittyivät sekä kunnan maanhankinta ja uusien asuin- ja teollisuusalueiden kaavoittaminen. Samaten tehtiin yhteistyötä seurakunnan kanssa, joka oli ja on yhä merkittävä maanomistaja Kiuruveden keskustassa. Yhteistyö seurakunnan kanssa mahdollisti muun muassa sen, että voitiin perustaa asuntoyhtiöt Rintamiehien AsOy sekä AsOy Kiuruveden sotainvalidit ja rintamamiehet, joille valmistui omat talot Erätie 3:een ja Erätie 5:een 1970-luvun puolivälissä. Seurakunta muutti samalla omaa omistajapolitiikkaansa ja alkoi 1980-luvun aikana myynnin sijaan vuokrata asuntotontteja. Kaikki tämä siis näkyi taajaman katukuvassa 1970- ja 1980-luvuilla sekä uudisrakennushankkeina että uusien asuin- ja työpaikka-alueiden käyttöönottona.

Keskustaajaman työpaikkojen ja lasten määrän kasvu näkyi kunnantoimistossa 1970-luvun alkupuolella myös lisääntyvinä kyselyinä vapaista asunnoista. Usein asunnontarvitsija oli nähnyt jossakin tyhjän näköisen asunnon ja kyseli kunnantoimistolta tai kunnallispäättäjiltä, voisiko asunnon vuokrata. Jotta asuntopaletti hallittaisiin järkevästi, päätettiin kuntaan palkata erillinen asuntosihteeri.

Vaikka kehitysaluevyöhykkeiden tarkoitus oli tasavertaistaa eri alueiden mahdollisuuksia saada uusia yrityksiä ja työpaikkoja, loivat vyöhykkeet kuitenkin myös yhden lisätekijän kuntien väliselle kisailulle yritysten sijaintipaikoista. Kiuruvedellä esimerkiksi Kamajan Neulomon perustaja Niku Kamaja ja Kiuruveden Kirjapainon toimitusjohtaja Vesa Honkanen vihjailivat 1970-luvun alkupuolella tuoreelle kunnanjohtaja Esko Rautiolle, että

Eskontupa, Museokatu 11.

heidän työntekijöilleen pitäisi saada asuntoja, jos yritykset halutaan pitää Kiuruvedellä eikä siirtyvän parempien etujen perässä muualle. Myös Runnin Konepajan toimitusjohtaja Lauri Tenhunen sekä muun muassa koneliike- ja autokouluyrittäjänä toiminut Kauko Hiekkaranta olivat näissä asuntokeskusteluissa mukana.

Kun Kiuruvedelle oli tuolloin saatu lupaus valtion rahasta vuokrakerrostalon tekoon, kunta esitti yrityksille yhteistyötä asuntotarpeen tyydyttämiseksi. Niinpä useat kunnassa toimivat yritykset tulivat osaomistajiksi ensin vuonna 1976 Ahonpääntie 4:ään valmistuneeseen Nikunnurkkaan ja sitten Erätie 7:ään ja 9:ään, Eskontupaan Museokatu 11:ssä, Eerontupaan Ahonpääntie 3:ssa, Katajatie 1:een ja 3:een sekä Pekanpirttiin Museokatu 14:ssä. Nämä talot valmistuivat vuosina 1977 – 84. Omistajina olivat Kamajan Neulomon ja Kiuruveden Kirjapainon lisäksi Kiuruveden Osuusmeijeri, Osuuskauppa Elo, Runnin Konepaja, Kiurun Laukku ja Kenkä, Kiuruveden Vesi ja Lämpö, paikkakunnalla paljon urakoinut Rakennusliike Juntunen ja sen omistajat, Kiuruveden Kauppa Oy, Finn-Bella, Pohjois-Savon Kuljetus ja Koneurakointi Nykänen. Myös Kiuruveden Turvetyöntekijät ry lähti pieneksi osakkaaksi vuonna 1979 valmistuneeseen Turvetaloon yhdessä noin 40 prosentin osakepotin ottaneen Vapon ja enemmistöomistajaksi tulleen kunnan kanssa.

Kun uusia taloja rakennettiin yhdessä yritysten kanssa, saivat kiinteistöyhtiöihin rahaa sijoittaneet yritykset oikeuden osoittaa asuntoja omille työntekijöilleen. Tätä oikeutta käytettiinkin alkuvaiheessa hyväksi, mutta jo 1980-luvun loppupuolella kaikki kiinteistöyhtiöiden vapautuvat asunnot jaettiin ”tavallisina” vuokra-asuntoina.

Julkista rahaa saatiin myös muihin asuntohankkeisiin. Tarveasunnot Oy, joka varmaan osin kes-

kustalaistaustaisen omistajakuntansa siivittämänä tarjosi rakennuttamisyhteistyötä monille maaseudun kunnille, rakennutti neljä rivitalokohdetta eli Asemapuiston, Kalliolaakson, Ruodun ja Suolakorven vuosina 1978-88. Tarveasuntojen enemmistöomistuksessa tuolloin olleet kohteet sijoittuivat uudelle Kallion alueelle lähelle rautatieasemaa Tulotie 3:een, Kievarintie 2/Asematie 34-36:een, Ruottistenkatu 1:een sekä Asematie 35-39:ään ja Ambrontie 10:een. Tarveasuntojen rakennuttamissa rivitaloissa oli erikoista se, että vuokralainen olisi saattanut ostaa asunnon kahden vuoden vuokra-asumisajan jälkeen. Muutama asukas käyttikin tätä tilaisuutta hyväkseen, minkä jäljiltä Ruodussa on kunnan omistamien vuokra-asuntojen lisäksi yhä asukkaiden itse omistamia asuntoja, ja se toimii edelleen erillisenä asunto-osakeyhtiönä.

Myös kunta rakennutti tai hankki samaan aikaan vuokrataloja omaan taseeseensa. Nivantupa Nivankatu 25:ssä valmistui 1974, Yhtyläntupa Katajatie 2:ssä 1977, ”kovan rahan” vapaasti vuokrattava Yhtylänluhti Paavo Tikkasentie 3:ssa 1977, ammattikouluun liittyneet Kiurusoppi I Museokatu 13:ssa 1980 ja Kiurusoppi II Museokatu 15:ssä 1985, toinen ”kovan rahan” kohde Alponhovi Hovintie 14:ssä 1984, asunto-osakeyhtiönä rakennettu Pietunmäki Ratisentie 20:ssä 1987 ja Hovirinne Kallentie 5:ssä vuonna 1988. Lisäksi rakennusliike YIT:ltä ostettiin 1987 osakekaupalla AsOy Kiurukartano Tulotie 5:ssä. Uusia vuokrataloja tuli siis ensin Yhtylään ja käytettävissä oleville perinteisen keskustan tonteille. Kun kunta hankki lisämaata ja kaavoitti sitä, siirtyi painopiste lähemmäksi rautatieasemaa Kallion alueelle sekä peruskoulu-uudistuksen myötä keskustan ala-asteeksi muuttuneen kansakoulun länsipuolelle Nivanniittyyn ja Hovin alueelle. Näiden ohella kunta rakensi 1970-luvulla muutamia vuokraomakotitaloja lisätäkseen kilpailukykyään koulutetun työvoiman, etenkin lääkärien, piirissä.

Kiuruveden keskustaajaman asuntokysyntään vaikuttivat monet tekijät, joista tarve saada työvoimalle asialliset kodit oli keskeisin. Teollisuuden ja palveluiden lisäksi kunnan oma organisaatio kasvoi, kun kuntien tehtävät lisääntyivät sekä valtion päätösten että myös kuntien omien toimien seurauksena. Kotiäidin ura ei esimerkiksi ollut enää yhtä kiinnostava vaihtoehto kuin vielä 1960-luvullakin, minkä takia tarvittiin hoitopaikkoja ja päivähoidon työntekijöitä. Kiuruvedelle haluttiin ja myös saatiin maatalous- ja metsätalousopetusta sekä ammattikoulun sivupiste ja hyvin toimiva maatalouden lomitusjärjestelmä, mitkä kaikki lisäsivät myös asuntojen kysyntää. Monen perheen ensiasunto oli vuokrattu. Kun elämä vakiintui ja perhe kasvoi, usea perhe rakensi tai osti oman asunnon, mutta osalle asukkaista vuokra-asunto

Turvetalo, Saratie 12.

jäi pysyväksi kodiksi. Etenkin 1980-luvun alussa omakotirakentaminen oli hyvin vilkasta. Pientaloja nousi kuin sieniä sateella, kuten asuntosihteeri Kari Nousiainen kuvasi Kiuruvesi-lehdessä.

Keskustan ohella myös sivukylien elinvoimaa yritettiin pitää yllä rakennuttamalla niihinkin vuokra-asuntoja. Rytkyn Vanhustenkotiyhdistys teetti Rytkylle vuonna 1984 rivitalon ja kunta asunto-osakeyhtiömuotoiset vuokrarivitalot Niemiskylän Soukkuanperäntielle ja Kalliokylään Kallionkyläntielle vuonna 1987. Näillä haja-asutusalueen vuokrataloilla haluttiin toisaalta tarjota tilanpidosta luopuvalle vanhusväestölle mahdollisuus asua kotikylällään ja toisaalta mahdollistaa työssä käyville henkilöille, muun muassa maatalouslomittajille, vaihtoehto keskustassa asumiselle. Maatalouslomittajista ei tosin koskaan tullut merkittävä asukasryhmä kunnan vuokrataloissa.

Suomen talous oli pääosin kasvussa 1970-luvun alun öljykriisin jälkeen. Tällä oli varmaan vaikutusta siihen, että Kiuruveden väkiluku kehittyi myönteisesti vuosiin 1984 ja 1985 asti, jolloin kunta joutui tekemään voimakkaita talouden sopeutustoimia ja syntyvyys Kiuruvedellä romahti. Samoihin aikoihin esimerkiksi vastikään tulipalon jälkeen uudelleen aiempaa isompana rakennettu Timo Kärkkäinen Oy:n saha, Villaset Oy:n toimintaa jatkamaan perustettu Kiuru-Neule sekä metallituotteita tehnyt Rakennepaja Oy menivät konkurssiin. Toisaalta Kiuruveden Osuusmeijeri pärjäsi hyvin kehittämänsä voimariinin valmistajana. Meijerin täyttäessä 85 vuotta vuonna 1986 sille luvattiin voimariinin voimalla pitkää ikään. Tulevaisuususkoa lisäsivät osaltaan, että Kiuruvesi sai vuonna 1986 myös ensimmäisen NMT-matkapuhelinverkon tukiaseman ja 1987 pitkästä aikaa oman kansanedustajan, kun valtuuston keskustalainen puheenjohtaja Kalle Röntynen pääsi Kiuruveden ja koko läänin maaseudun ihmisten äänivyöryllä Arkadianmäelle. Sahatoimintakin jatkui pian uuden yrityksen voimin. Niin yleiset kuin kunnankin talousnäkymät kirkastuivat taas, ja Suomi eli vahvassa ikuisen kasvun uskossa 1990-luvun alkuun asti. Kamajan Neulomo, joka oli tuolloin kunnan suurin yksityinen työnantaja, haki vuonna 1988 uutta työvoimaa maakunnan lehdissä lehti-ilmoituksilla yhdessä uusia yrittäjiä houkutelleen kunnan kanssa.

Kunnan asuntojonossa oli Kiuruvedellä 1980-luvun puolivälissä ja pitkään sen jälkeenkin noin sata henkeä, Vuonna 1985 hakijoista viitisentoista tarvitsi heti. Loput asuivat vanhempiensa kotona tai halusivat vaihtaa asuntoa. Yhtenä jonoa synnyttävänä ongelmana oli valtion asuntopolitiikka. Asuntohallituksen ohjeet nimittäin edellyttivät lisäämään asumisväljyyttä ja suosimaan perheasuntoja. Kiuruvedellä suurin kysyntä kohdistui kuitenkin yksiöihin, jollaista haki puo-

Niemiskallio, Soukkuanperäntie. Kunnan vuokrarivitalot Niemiskylään valmistuivat vuonna 1987.

let jonottajista, ja kaksioihin, jollaiseen olisi muuttanut 40 prosenttia hakijoista.

Kunnassa oli kyllä kiinnostusta lisätä vuokra-asuntojen tarjontaa, mutta rakennuttamista hidasti se, ettei valtion tukemaa rahaa saatu Kiuruvedelle yleensä kuin yhden kerros- tai korkeintaan parin rivitalon rakentamiseen vuodessa. Kun vuonna 1986 uutisoitiin Kiuruveden saaneen ennätyspotin asuntolainoja, tehtiin sinä vuonna vuokrarivitalot Niemiskylään, Kalliokylään ja Nivanniittyyn. Niihin tuli yhteensä 24 uutta vuokra-asuntoa. Lisäksi rahoitusta sai vanhuksille tarkoitetun Rinnekodin laajennus. Loput sen vuoden asuntolainoista menivät omistusasuntorakentamiseen, mikä toki oli kunnan asuntopoliittisten tavoitteiden mukaista. Omistusasunnon koettiin yhdessä työpaikan kanssa sitovan perhekunnan kuntaan paljon tehokkaammin kuin vuokra-asunnon, josta pääsee lähtemään kuukauden irtisanomisajalla.

Vuokra-asumiseen liittyvän ajattelutavan ja varmaan kysynnänkin muutosta Kiuruvedellä voi kuvata hyvin paikkakunnan vuokra-asuntojen määrän kehittymisellä 1950-luvulta 1980-luvulle. Kiuruvedelle tehtiin 1950-luvulla vain yksi vuokra-asuntokohde eli Soinintien pienkerrostalot ja 1960-luvulla kaksi eli Kunnantupa ja Heinäkylän rivitalo. Ne oli kaikki tarkoitettu kunnan omille työntekijöille, ja niissä oli yhteensä 47 asuntoa. Sitten alkoi uudenlaisen asuntopolitiikan aika ja alettiin rakennuttaa kunnan kokonaan tai osittain omistamia ja pääosin yleisen asuntotarpeen tyydyttämiseen tarkoitettuja vuokra-asuntoja. Niitä rakennettiin 1970-luvulla yhteensä 133 kymmeneen lähinnä kerrostalokiinteistöön ja 1980-luvulla kaikkiaan 206 yhteensä 20:een pääosin rivitalokiinteistöön. Lisäksi Kiuruveden Rinnekotiyhdistys, jollainen tarvittiin vanhusten asuntopalvelujen tuottajaksi Raha-automaattiyhdistyksen avustuspolitiikan takia, rakennutti 1970-luvulla 50 asuntoa Rinnekotiin ja 1980-luvulla 38 asuntoa Kiururinne 1:een ja 2:een.

Kunta edisti valtion tuella toteutettuja vuokratalohankkeita toisaalta antamalla lausunnon asuntotarpeesta kunnan alueella ja toisaalta asettamalla vuokrakohteita etusijalle rahoitusehdotuksissaan. Lisäksi tietysti pyrittiin vaikuttamaan siihen, kuinka paljon rahaa kunnan alueilla oleviin kohteisiin saatiin. Vapaarahoitteiset eli ”kovan rahan” vuokratalot tehtiin, että vuokra-asuminen olisi mahdollista myös niille ruokakunnille, jotka eivät mahtuneet valtion tukeman tuotannon tiukkoihin tulo- ja omaisuusrajoihin.

Asuntoasioihin tarvittiin selkeyttä

Kunnan kokonaan tai osittain omistamien kiinteistöjen isännöinti tapahtui yksityisissä isännöintiyrityksissä ja asuntokyselyt tulivat aluksi sattumanvaraisesti joko isännöitsijöille tai kunnanvirastoon ja siellä etenkin virkamiesjohtoon tai yksittäisten kiinteistöyhtiöiden hallituksissa istuneille poliitikoille. Kun jokaisella kiinteistöllä oli oma hallituksensa, pyrkivät asunnontarvitsijat monesti edistämään asuntoasiaansa tutun hallituksessa istuneen luottamushenkilön kautta, mikä lisäsi osaltaan hankaluutta hallita kokonaisuutta järkevästi.

Tämä johti siis 1970-luvulla siihen, että Kiuruveden kunta palkkasi asuntosihteerin hoitamaan muun muassa asuntohakemusten käsittelyä. Se ei kuitenkaan poistanut asuntoihin liittyvistä kyselyistä isännöitsijöille tulevaa rasitetta eikä vähentänyt lukuisten pienten taloyhtiöiden hallinnoimiseen ja asukasvalintaan kuluneen työn määrää. Niin kunnan viranhaltijoiden, etenkin hallitusten puheenjohtajana toimineen kunnanjohtajan, kuin isännöitsijöidenkin kannalta yksittäiset kiinteistöyhtiöt veivät aikaa muilta tehtäviltä. Kun kussakin yhtiössä päätettiin asioista ja asukasvalinnoista erikseen, kului jo pelkkiin hallitus- ja yhtiökokouksiin ja niihin valmistautumiseen paljon aikaa. Lisäksi asukasvalintoja tehdessä alkoi mietityttää, onko järjestely asunnonhakijoiden kannalta oikeudenmukaisin mahdollinen järjestelmä.

Vuonna 1965 sai asukkaansa uusi Kunnantupa, joka rakennettiin entisen puisen kaksikerroksisen kunnantalon paikalle Asematie 7:ään.

Kunnan suoraan omistamat vuokratalot olivat teknisen toimiston hoidossa ja siten kisailivat samoista budjettivaroista kuin muun muassa sosiaali- ja terveydenhoito, koulutus ja kunnallistekniikka, jossa Kiuruvedellä panostettiin 1970- ja 1980-luvun vuosina merkittävästi esimerkiksi vesihuollon rakentamiseen kaikkialle kunnan alueella ja uusien asuinalueiden kunnallistekniikkaan. Yksittäiset kiinteistöyhtiöt puolestaan elivät aravaehtojen mukaisesti omakustannusperiaatteella. Taloudellisesti se tarkoitti, että vuokratulot riittivät kyllä juokseviin käyttö- ja rahoitusmenoihin, kun asuntoihin oli koko ajan enemmän tulijoita kuin voitiin ottaa ja asukkaat maksoivat vuokransa säntillisesti, mutta kunnossapito ja korjaaminen ilman riskiä merkittävistä vuokrankorotuksista ja sen myötä asukaskadosta oli vaikeaa. Lähestyttäessä 1980-luvun loppua oli selvää, että tarve vanhimpien vuokratalojen peruskorjaukseen on edessä jo lähivuosina.

Pienten yksiköiden resurssien rajallisuus, tuskastuminen jatkuviin asuntokyselyihin sekä lähiseudun kuntien kuten Liperin, Kuopion ja Iisalmen jo tapahtuneet vuokratalofuusiot johtivat osaltaan siihen, että suurinta vuokrataloyhtiöpottia isännöinyt Pentti Pietikäinen ehdotti vuonna 1987 tuolloin yhtiöiden hallitusten puheenjohtajana toimineelle kunnanjohtaja Esko Rautiolle kunnan kokonaan tai osaksi omistamien vuokratalojen fuusioimista yhdeksi yhtiöksi. Vaikka kunnan omistamien kiinteistöyhtiöiden isännöinti oli Pietikäiselle merkittävä ja taloudellisesti järkevä tulonlähde, hän ei uskonut järjestelyn olevan toimivan eikä jatkuvan Kiuruvedelläkään pitkällä aikavälillä. Ehdotukseen vaikutti myös se, että kiinteistöyhtiöiden silloiset isännöitsijät olivat ensisijaisesti taloushallinnon asiantuntijoita. Tiedossahan oli, että kiinteistöjen remonttitarpeet alkavat hiljalleen lisääntyä, eikä esimerkiksi Pietikäinen halunnut panostaa resurssejaan teknisen puolen opetteluun.

Pentti Pietikäinen, huhtikuussa 2016. Kuva Arto Rautio.

Kunnanjohtajalle Pietikäisen ehdotus oli mieluinen yllätys, sillä hän oli pohtinut samaa asiaa. Kunnanjohtaja ei kuitenkaan ollut vienyt asiaa eteenpäin, etteivät isännöintiyrittäjät menettäisi töitään. Kun aloite tuli isännöitsijäpuolelta ja niin Pietikäisen ohella isännöintiä tehnyt Kiuruveden OP-kiinteistökeskus kuin myös tuolloin asuntosihteerinä toiminut Kari Nousiainen, joka siirtyi 1980-luvun lopulla Liperiin kunnan vuokrataloyhtiön toimitusjohtajaksi, olivat samaa mieltä, hanketta alettiin viedä eteenpäin. Asuntosihteeriä tuskastuttivat erillisten hakemuskäsittelyjen lisäksi muun muassa Asuntohallituksen tiivistyvä ohjeiden antotahti, jonka puristuksissa työ helpottuisi, jos kunnassa olisi vain yksi vuokrataloyhtiö.

Kunnan kokonaan tai osittain omistamien asuntojen rakennuttaminen oli oma prosessinsa, johon haettiin myös selkeyttä 1980-luvun lopulla. Kunta teki 1987 kolmivuotisen sopimuksen Tarveasunnot Oy:n kanssa rakennuttajapalveluista, jolloin Tarveasunnot otti hoitoonsa muun muassa asioinnin Asuntohallituksen kanssa ja käytännön rakennuttamiseen liittyvät asiat kuten suunnittelun ja toteutuksen kilpailuttamisen ja työmaiden valvonnan. Vastineeksi yhtiö sai Asuntohallituksen hyväksymän rakennuttajapalkkion, jonka suuruus oli kahdeksan prosenttia hankkeen kustannusarviosta. Kun rakennuttajayhtiö toimi Kiuruveden ulkopuolella, valui palkkio tietysti myös kunnan ulkopuolelle. Tämä asia ja osin töiden valvonnan laatukin synnytti keskustelua sopimuksen voimassa ollessa aina kunnanvaltuustoa myöten.

Ajatus kunnan yksin tai pääosin omistamien vuokratalojen fuusiosta vietiin kunnanhallitukseen, joka päätti vuoden 1988 ensimmäisessä kokouksessaan kunnanjohtajan ehdotuksen mukaisesti tilata asiasta konsulttiselvityksen Pentti Pietikäisen perustamalta Kiinteistöhallinta

Oy:ltä. Pietikäinen sai työlleen hyvää pohjaa etenkin Liperistä, johon tuttu mies Kari Nousiainen oli vähän aiemmin siirtynyt vetämään samanlaisen fuusioprosessin kautta syntynyttä Kiinteistö Oy Liperin vuokratalot -yhtiötä.

Konsulttityön tulokset esiteltiin kunnanhallitukselle loppukeväästä 1988 ja laajalle yleisölle Kiuruvesi-lehdessä 11.5.1988. Pietikäinen toteaa selvityksessään, että useissa kunnissa on kehitetty uusia muotoja kiinteistöosakeyhtiömuotoisten 1960- ja 1970-luvulla rakennettujen valtion lainoittamien asuntojen hallinnon järjestämiseksi. Syynä tähän on ollut muun muassa talojen peruskorjausajan läheneminen. Kuopion läänin alueella näin oli tehty selvityksen mukaan jo ainakin Kuopiossa, Siilinjärvellä, Nilsiässä ja Iisalmessa kiinteistöjen hoidon ja hallinnon selkeyttämiseksi sekä varauduttaessa isoihin korjauksiin.

Raportissa todetaan vuokratalojen yhdistämisellä yhdeksi yhtiöksi saatavan useita etuja. Hallinto selkeytyy ja yksinkertaistuu. Heikohkossa taloudellisessa tilassa olevien kiinteistöjen asema ja maksuvalmius paranevat. Kiinteistöjen hoitoa voidaan keskittää alueellisesti sen sijaan, että jokainen yhtiö valitsee talonmies- ja siivoustöiden tekijät erikseen kilpailutuksen ja isännöitsijän kokemusten pohjalta. Uusien vuokra-asuntojen tuotanto voidaan siirtää uudelle yhtiölle, jolloin vältytään uusien kiinteistöyhtiöiden perustamiselta ja rekisteröinniltä. Yksi yhtiö mahdollistaa vuokrantasausjärjestelmän. Peruskorjaustoimintaa voidaan johtaa keskitetysti ja johdonmukaisesti. Vuokralaisten mahdollisuus vaihtaa asuntoa vuokratalosta toiseen on yhtiön sisällä helpompaa kuin yksittäisissä yhtiöissä. Ison kiinteistöyhtiön asema on pieniä yhtiöitä vahvempi rahoitus- ja ostopalvelujen ostajana.

Selvityksen valmistuessa keväällä 1988 kunta omisti osake-enemmistön kymmenestä eri kiinteistöyhtiöstä. Lisäksi kunta omisti suoraan neljä valtion lainoittamaan kohdetta, Kunnantupa, Nivantupa, Yhtyläntupa ja Kiurusoppi I ja II, ja kaksi ”kovan rahan” taloa, Yhtylänluhti ja Alponhovi, joista voitiin vuokrata asuntoja ilman tuloja omaisuusrajojen rajoitteita. Tämän lisäksi kunta oli enemmistöomistaja neljässä asunto-osakeyhtiömuotoisessa vuokratalossa Kiuruveden Ruotu, Kiurukartano, Niemiskallio ja Pietunmäki ja vähemmistöosakkaana kahdessa Tarveasunnot Oy:n rakennuttamassa vuokratalossa Suolakorpi ja Kalliolaakso sekä jäsenenä Rinnekotiyhdistyksessä.

Kiinteistöhallinta Oy:n Pentti Pietikäinen

Alponhovi Hovintie 14:ssa valmistui 1984.

ehdotti, että kunta perustaisi uuden kunnan täysin omistaman kiinteistöyhtiön, jonka nimeksi tulisi Kiinteistö Oy Kiurunkulma, ja lunastaisi kaikkien vähemmistöomistajien omistamat kiinteistöyhtiöiden osakkeet mahdollisimman nopeasti. Kun fuusio on prosessina sangen monimutkainen ja aikaa vievä, ja kun vähemmistöosakkailla olisi mahdollisuus hidastaa prosessia, piti konsultti järkevimpänä muuttaa senhetkiset kiinteistöyhtiöt ensin täysin kunnan omistamiksi ja aloittaa fuusioprosessi vasta osakekauppojen jälkeen. Uuteen yhtiöön oli tarkoitus yhdistää ensimmäisessä vaiheessa kiinteistöyhtiöiden 277 asunnon lisäksi kunnan suorassa omistuksessa olleet 94 asuntoa. Kunnan suoraan omistamat aravavuokratalot oli tarkoitus myydä uudelle yhtiölle valtion asuntolainoittamien asuntojen myyntiehtojen mukaisella hinnalla, kovan rahan talot sen hetkisen vuokratason määräämillä markkinahinnoilla. Talojen tontit jäisivät kunnan omistamiksi vuokratonteiksi taloudellisiin syihin perustuen. Asuntohallituksen määräämää kauppahinnan laskentamenettelyä täytyisi käyttää myös lunastettaessa eri kiinteistöyhtiöissä yksityisomistajien osakkeet, muuhun aravasäännökset eivät antaneet mahdollisuuksia.

Kunnanhallituksen saama raportti oli hyvin pitkälle valmisteltu ehdotus käytännön toimenpiteistä, joita hanke edellyttää, sekä sisälsi myös selkeästi uuden yhtiön toimintaperiaatteet. Uusi yhtiö ehdotettiin perustettavaksi niin sanottuna vastaanottavana yhtiönä, jolloin päätökset sulautumista voitaisiin tehdä hiljalleen prosessin edetessä kussakin sulautuvassa yhtiössä. Yksi edellytys toiminnan aloittamiselle oli, että kunta siirtää vuokratalojen isännöinnin uudelle yhtiölle heti ja niin uudis- kuin korjauspuolenkin valmistelun

ja rakennuttamistoiminnot heti, kun se on mahdollista eli kun sopimus Tarveasunnot Oy:n kanssa loppuu. Suolakorven ja Kalliolaakson osalta tavoitteeksi asetettiin saada ostetuksi yhtiöt kunnalle. Sen sijaan Rinnekotiyhdistys jäisi toimimaan, mutta senkin talojen isännöinti ja muut omistajatoiminnot ja mahdolliset rakennuttajapalvelut alettaisiin ostaa Kiurunkulmalta. Kaikkiaan yhtiön isännöintivastuulle tavoiteltiin alkuvaiheessa 506 asuntoa.

Uuden yhtiön perustaminen ja ensimmäisen vaiheen fuusiot Pietikäinen ehdotti tehtäväksi niin, että uusi yhtiö aloittaisi varsinaisen toimintansa 1.1.1989. Isännöitsijätoimistoilta ja kunnan tekniseltä toimelta siirtyvästä työstä hän arveli selvittävän 2-3 henkilön voimin. Pietikäisen organisaatiokaaviossa oli toimitusjohtaja, jonka tehtäviin kuuluivat myös rakennuttamistehtävät, kaksi isännöinnin parissa työskentelevää työntekijää sekä kaksi asuntojen ja talojen korjaustöitä tekevää työntekijää. Lisäksi yhtiö hankkisi kiinteistöihin yksityisiltä ammatinharjoittajilta tai yrityksiltä ostettavia huolto- ja siivouspalveluita. Huoltotöissä ehdotettiin sen selvittämistä, voisiko tehtävät jakaa jatkossa alueellisesti eri huoltoliikkeiden kesken.

Kunnanhallitus näki ehdotuksen ja sen perustelut hyvinä, etenkin kun toimenpiteet eivät konsulttiselvityksen mukaan nostaisi asuntojen vuokria. Muutos ei vaikuttaisi myöskään kunnan organisaatioon, vaan asuntosihteeri ja asuntolautakunta käsittelisivät edelleenkin asukasvalinnat. Teknisen toimiston kannalta muutos vähentäisi työtä ja henkilöstön työpaineita ilman vaikutusta henkilöstön määrään, ellei kunnalta siirtyviä yhden henkilön huoltotöitä siirretä yrityksen omaan hoitoon, raportti arvioi. Niinpä Kiuruvesi-lehden 11.5.1988 jutussa voitiin kertoa, että hanke etenee ja siihen liittyvät ensimmäiset osakelunastuksetkin oli tehty, kun Osuuskauppa Koljonvirta oli myynyt Erätie 9:n ja Eka-Yhtymä Erähakan osakkeensa kunnalle. Tuossa vaiheessa arveltiin, että neljää kunnan omistamaa asunto-osakeyhtiötä ei fuusioida Kiurunkulmaan, mutta niidenkin isännöinti siirtyy uudelle yhtiölle. Lehden haastattelema Pentti Pietikäinen laski, että yksityisomistajien osakkeiden lunastuksiin kuluisi 13 kiinteistöyhtiössä kaikkiaan noin miljoona markkaa rahaa.

Kunnanhallituksen ehdotus käsiteltiin kunnanvaltuustossa 30.5.1988 tilanteessa, jossa osa vähemmistöomistajista sekä kahden talon osake-enemmistön omistaneet Tarveasunnot Oy ja Maapohjola Oy eivät olleet tyytyväisiä osakkeista tarjottuun hintaan. Esimerkiksi Kamajan Neulomon johdossa tuolloin ollut Pekka Kamaja ilmoitti Kiuruvesi-lehdessä 11.5. haluavansa osakkeista reaalihinnan, millä hän tarkoitti asunto-osakeyhtiöpuolelta haettavaa pohjaa hinnoittelulle. Kama-

Yhtylän alueen kerrostalo, osoitteessa Erätie 9.

jan mielestä määräaikaiset myyntirajoitukset eivät voi estää käyvän hinnan käyttöä. Sama viesti tuli Turvetalon osakkeista viisi prosenttia omistaneelta Kiuruveden Turvetyöntekijät ry:ltä, jonka puheenjohtaja Veikko Kärkkäinen pelkäsi yhdistyksen myös menettävän puheoikeutensa uudessa yhtiössä, ja tuolloin Grilli-Moottorimajaa pyörittäneeltä yrittäjä Tapani Lempiseltä, jolla oli omistuksia Erätie 9:ssä ja Katajatie 1:ssä. Liperin vuokratalojen Kari Nousiainen tyrmäsi lehdessä pienomistajien hintahaaveet ja kertoi käyttö- ja luovutusrajoitusten jatkuvan myös sen jälkeen, kun aravalaina on maksettu pois. Samalla Nousiainen kehui Liperissä parin vuoden aikana uudesta yhtiöstä saatuja myönteisiä kokemuksia.

Tämä näkemysero osakkeiden hinnasta ei huolestuttanut kunnan johtoa ennen valtuuston käsittelyn alkamista, kun säännöt, joita osakelunastuksissa piti noudattaa, olivat selkeät. Sen sijaan tiedossa oli, että vasemmiston eli Kiuruveden tapauksessa käytännössä kommunistien ja vasemmistososialistien yhteisen SKDL:n kanta kunnallisten toimintojen yhtiöittämiseen oli yleensä hyvinkin kriittinen. Kun SKDL:n yksi silloinen voimahahmo Niilo Auvinen pyysi valtuustossa asian käsittelyssä ensimmäistä puheenvuoroa, odotettiin jännityksellä, mikä on SKDL:n tuomio esitykselle. Kun itse rakennusliikkeessä töissä ollut Auvinen totesi, että tämä on hyvä ja kannatettava hanke, päätös uuden yhtiön perustamisesta kunnanhallituksen konsulttiselvityksen pohjalta ehdottamalla tavalla oli käytännössä tehty. Virallisesti päätös toki tehtiin, kun puheenjohtajan nuija kopahti pöytään.

Kun valtuusto hyväksyi Kiurunkulman perustamisen, alkoi kiivas työ hankkeen eteenpäinviemiseksi. Jo 8.6.1988 kunnanhallitus ehdotti valittavaksi Kiurunkulman hallitukseen puheenjohtajaksi kunnanjohtaja Esko Rautiota ja jäseniksi kunnanvaltuuston toista varapuheenjohtajaa, keskustapuolueen Lauri Remestä, kunnanhallituksen varapuheenjohtajaa, SKDL:n Pentti Erholzia, ja kunnanhallituksen puheenjohtajaa, keskustapuolueen Erkki Siposta. Hallituksen varajäsenissä valtuuston sen hetkisten voimasuhteiden mukaisesti määrittynyt poliittinen edustus laajeni, kun niille paikoille ehdotettiin valittaviksi kokoomuksen Pauli Partasta ja Suomen Maaseudun Puolue SMP:n Veikko Väisästä. Ensimmäisen varsinaisen toimintavuoden 1989 hallitukseen tuli viidenneksi varsinaiseksi jäseneksi SKDL:n Rauno Jääskeläinen ja toiseksi varajäseneksi Veikko Väisäsen tilalle Suomen sosialidemokraattinen puolue SDP:n Toivo Karjalainen. Yhtiön perustamiskokouksessa ja myöhemmin yhtiökokouksissa kuntaa edusti pitkään valtuuston puheenjohtajisto. Näin uusi yhtiö sekä kunnan ylin luottamushenkilö- ja virkamiesjohto sidottiin alusta pitäen tiiviisti toisiin-

Asematie 5. Kunta möi entisen terveystalon Kunnantuvan pihapiirissä Kiurunkulmalle joulukuussa 1988.

sa. Sitä kautta kunnassa tiedettiin tarkkaan, mitä yhtiössä tapahtuu, ja yhtiö sai samalla keskeisille paikoille omat ”puhemiehensä” edistämään yhtiölle tärkeitä asioita.

Yhtiön perustamistoimet jatkuivat kunnanhallituksen kokouksen jälkeen ehdotetun mukaisesti. Yhtiön perustava kokous pidettiin 27.6.1988. Yhtiön hallitus nimitti alkuvaiheen toimitusjohtajaksi fuusiohankkeen konsultin Pentti Pietikäisen. Tämän jälkeen kunnassa ja yhtiössä tehtiin ripeään tahtiin töitä yhtiön varsinaisen toiminnan aloittamiseksi. Niinpä valtaosa Kiurunkulmaan siirtyväksi ajatelluista aravalainoitetuista vuokrataloista oli käytännössä saatu jo kunnan omistukseen, kun virallisesti nimen Kiinteistö Oy Kiuruveden Kiurunkulma saanut yhtiö merkittiin kaupparekisteriin 14.12.1988.

Tarjottua lunastushintaa aluksi pienenä pitäneiden Kamajan Neulomon ja Kiuruveden kirjapainon kanssa päästiin yhteisymmärrykseen osakekaupoista ja nämä yritykset liittyivät Kiuruveden Osuusmeijerin ohella vuoden 1988 lopulla osakkeidensa myyjiin. Lisäksi kunta möi entisen terveystalon Kunnantuvan pihapiirissä Kiurunkulmalle joulukuussa 1988. Terveystalo oli järkevä myös myydä Kiurunkulmalle, koska terveystalo ja Kunnantupa olivat taloteknisen järjestelmiensä ja piha-alueensa osalta sidoksissa toisiinsa.

Jukka Linnilä, Kiurunkulman toimitusjohtaja 1989-2017. Kuva: Kiuruvesi-lehti.

Vuoden 1988 lopulla fuusiosta olivat jäämässä ulos kunnan enemmistöomistamista taloista Turvetalon 12, Katajatie 1:n 21 ja Erätie 9:n 18 asuntoa, kun osa niiden omistajista ei hyväksynyt kauppahintaa. Lisäksi ulos jäivät Kalliolaakson 25 ja Suolakorven 61 asuntoa. Aikaa myöten realiteetit purivat vähemmistöomistajiin ja pääosa vielä fuusioimatta olleista kiinteistöyhtiöistä sekä kunnan kokonaan omistamista asunto-osakeyhtiöistä oli fuusioitunut Kiurunkulmaan vuoden 1993 lopussa. Alkujaan nihkeästi sujunut jo vuonna 1988 käynnistetty Suolakorven ja Kalliolaakson osto Tarveasunnot Oy:ltä ja samaan yritysryhmään kuuluvalta Maapohjola Oy:ltä saatiin lopulta myös sovituksi Asuntohallituksen hyväksymällä hinnalla, kun taloissa ilmeni korjaustarpeita. Kalliolaakso ja Suolakorpi fuusioituivat Kiurunkulmaan kuitenkin vasta 1996. Pisimpään yhdistyminen Kiurunkulmaan lykkäytyi Katajatie 1:ssä, jonka yksi pienomistaja suostui myymään viisi osakettaan vasta vuonna 2000.

Ensimmäisenä varsinaisena toimintavuotenaan 1989 yhtiöllä oli yhdeksän suorassa omistuksessa olevaa taloa, joissa oli 107 asuntoa, sekä käynnissä yhdeksän kiinteistöyhtiön ja 177 asunnon fuusiointimenettely. Kiurunkulman isännöinnissä oli lisäksi vuonna 1989 yhteensä 187 huoneistoa. Alkuvaiheen fuusioprosessien oikeudelliset tehtävät vei loppuun Pentti Pietikäinen, myöhemmät toimitusjohtajaksi valittu Jukka Linnilä. Pietikäinen oli toivonut turhan lisätyön välttämiseksi, että kaikki yhtiöön fuusioitavaksi ajateltujen yhtiöiden osakkeet saataisiin kunnan omistukseen yhdellä kertaa, mutta se toive ei siis toteutunut.

Yhtiöllä oli vuoden 1988 lopulla myös jo vireillä uudishankkeita. Kiurunkulman omia kohteita oli Kallentiellä Hovin alueelle, Asematie 39:ssa ja Lapinsalossa, jonne oli tulossa rivitalo. Näiden lisäksi yhtiö oli rakennuttamassa kunnalle Nivankadulle vielä erillisenä kiinteistöyhtiönä tehtävää Nivanpirttiä, joka siirtyi hankkeena tosin pian Kiurunkulmalle. Kunnan uuden asunto-ohjelman mukaisesti uudishankkeissa painopiste oli pienissä vuokra-asunnoissa.

Toimitusjohtajan haku oli myös yksi keskeinen osa uuden yhtiön toiminnan käynnistämistä. Valintaprosessissa tehtävään palkattiin kunnan teknisessä toimistossa energianeuvojana, korjausneuvojana ja rakennustarkastajana toiminut Jukka Linnilä. Linnilä oli kiinnittänyt yhtiön päättäjien huomion itsenäiseen ajatteluun ja toimin-

taan pystyvänä henkilönä, jollaista vuokrataloyhtiössä koettiin tarvittavan. Lisäksi Linnilän etuna oli tietysti teknisen puolen asioiden osaaminen, jota nähtiin tarvittavan yhtiössä jatkossa. Linnilä aloitti jo vuoden 1988 puolella yhtiön sivutoimisena vetäjänä. Hän perehtyi työkenttäänsä tuolloin muun muassa käymällä Liperissä tutustumassa kunnan vuokrataloyhtiöön ja sen toimintaan. Päätoiminen toimitusjohtaja hänestä tuli vuoden 1989 alussa.

Kun Linnilä oli valittu toimitusjohtajaksi ja yhtiölle osoitettu tilat vuonna 1984 valmistuneelta uudelta kunnantalolta, voitiin käynnistää myös toimistosihteerin valintaprosessi. Siihen tehtävään palkattiin Eeva-Liisa Heinonen, joka siirtyi Kiurunkulmaan toimittuaan sitä ennen maatalousoppilaitoksella ja metsäkoululla toimistosihteerin tehtävissä. Heinonen aloitti työt Kiurunkulmassa 16.1.1989. Myös jo konsultin ehdotuksessa olleen vuosikorjausryhmän palkkaus eteni nopeasti. Kirvesmies Pauli Huttunen tuli yhtiön palvelukseen 6.2.1989 ja sai kumppanikseen kirvesmies Reijo Martikaisen 2.10.1989. Kirjanpito, vuokravalvonta ja muu taloushallinto ostettiin alkuvaiheessa OP-Kiinteistökeskukselta ja Säästöpankkien Kiinteistövälitys SKV:ltä. Rakennuttamistehtävät alkoivat myös siirtyä Kiurunkulmalle Tarveasunnot Oy:ltä. Kiinteistöjen talonmiestöistä vastasivat ensimmäisen toimintavuoden ajan pääosin kunnan teknisen toimiston työntekijät.

Maa syöksyy lamaan, Kiurunkulma ei

Suomi ja koko maailma kärvistelivät 1970- ja 1980-luvun vaihteessa toisessa öljykriisissä, jonka laukaisi Iranin islamistinen vallankumous, mutta molempien talous pääsi 1980-luvun edetessä taas myönteiseen aaltoon. Suomessa vuosikymmen merkitsi myös melkoista toimintaympäristön mullistusta, kun rahamarkkinat vapautuivat ja pankit alkoivat suorastaan tyrkyttää lainarahaa yksityishenkilöillekin. Pankkimaailmassa, asuntomarkkinoilla ja taloudessa yleensäkin otettiin kovia riskejä, kun uskottiin, että kasvu jatkuu loputtomiin ja rahan, jonka tarjontaa lisäsivät tuolloin suositellut valuuttalainat, hinta pysyy ikuisesti halpana. Etenkin rakentamisessa ja asuntokaupassa talous kuumeni ja asuntojen hinnat nousivat varsinkin kasvukeskuksissa jopa rajusti.

Talouskehitys oli 1980-luvulla niin hyvä, että

Kallentupa, Kallentie 9.

vuosikymmenen lopussa maassa ei juuri ollut työttömyyttä. Kun työpaikat eivät jakautuneet tasaisesti koko maassa eli kertyivät etenkin Eteläja Länsi-Suomeen, näkyi työvoiman kova kysyntä Kiuruvedellä muuttoliikkeenä pois kunnasta. Hyvä talouskehitys johti myös julkisen sektorin kasvuun, kun lisääntyneitä verotuloja jaettiin sangen avokätisesti muun muassa hyvinvointipalveluja lisäämiseen. Valtion hallituksen ja eduskunnan määräämät uudet tehtävät lankesivat usein kuntien tehtäväksi ja julkisen sektorin osuus kansantaloudessa nousi 1980-luvun loppuun mennessä 45 prosenttiin. Kiuruvedelläkin kunnan organisaatio kasvoi niin, että marraskuussa 1989 Kiuruveden Kirjapainon kokoomusvaltuutettuna toiminut toimitusjohtaja Vesa Honkanen uhkaili jo yritysten lähtevän Kiuruvedeltä työvoimapulan takia. Honkasta ärsytti silloin ilmeisesti ensisijaisesti se, ettei kirjapainon palvelukseen muuttamassa ollut henkilö ollut saanut Kiurunkulmalta toivomaansa vuokra-asuntoa. Hän kohdisti kiukkunsa kuitenkin lähinnä siihen, että väestöään menettävään kuntaan oltiin palkkaamassa 52 uutta työntekijää. Niistä tosin 17 tarvittiin uuteen vanhainkotiin, joka oli valmistumassa Virranrantaan vanhan Heinäkylässä olevan vanhainkodin tilalle, ja jonka rakentamista Honkanenkin oli ollut hyväksymässä.

Uuden vuosikymmenen eli 1990-luvun alku vaikutti Kiuruveden elämään monin tavoin. Talouden lento alkoi sakata kesän 1989 jälkeen, rahan hinta nousta ja isojen keskusten, etenkin pääkaupunkiseudun, asuntokauppa hyytyä. Moni asuntovelallinen, rakennusliike ja rakennuttaja ei selvinnyt veloistaan. Tämä kaikki johti Suomessa pankkikriisiin, jossa ensin isoimmissa vaikeuksissa olivat isoja riskejä ottaneet Säästöpankkien Keskus-Osake-Pankki SKOP ja monet säästö-

pankit, ja sittemmin koko pankkikentän myllerrykseen, kun pääosa säästöpankeista hävisi, KOP ja SYP menivät yhteen Meritaksi sekä Postipankki irtaantui toiminnallisesti Postista ja muuttui yhdessä Suomen Vientiluoton kanssa Leoniaksi, kunnes myytiin uuden vuosituhannen alussa Sampo-konsernille. Kun vuonna 1969 muodostettu alueellinen Ylä-Savon Säästöpankki ei ollut lähtenyt perustettuun Säästöpankki Suomeen, se jäi henkiin ja muuttui toimialueeltaan liki puoli Suomea kattavaksi Optiaksi. Pankkikriisin seurausta oli myös osuuspankkiryhmän hajoaminen kahteen osaan. Kiuruveden Osuuspankki, josta sittemmin tuli isoin osa Kiuruveden, Lapinlahden ja Vieremän Osuuspankkien fuusion kautta syntynyttä Osuuspankki Poppiaa, siirtyi paikallisosuuspankkileiriin vuosiksi 1997-2017. Tämän seurauksena pankkikilpailu lisääntyi Kiuruvedellä OP-ryhmään jäänyt Iisalmen Osuuspankki, joka liittyi vuonna 2010 osaksi Pohjois-Savon Osuuspankkia, avasi konttorin myös Kiuruvedellä. Osuuspankkien kisailu päättyi sitten siihen, että Pohjois-Savon Osuuspankki sulki Kiuruveden konttorinsa 2015 ja Poppiasta tuli taas OP-Pohjola-leirin osuuspankki nimellä Ylä-Savon Osuuspankki vuonna 2017.

Jo tammikuussa 1990 Kiuruvesi-lehdessä kerrottiin Helsingin taudin vaikuttavan koko maassa eli myös Kiuruvedellä. Kiuruveden rakentamista tämä ei vielä kuitenkaan lopettanut. Esimerkiksi vuonna 1992 Kiurunkulmalle teki Kallentiellä rivitaloja neljä eri yritystä ja lisäksi Kiuruvedellä rakennettiin muun muassa uutta vanhainkoti-palvelukeskusta, uutta Kiuruveden kirjapainon toimitaloa sekä palvelutaloa Yhtylään. Muuttunut tilanne alkoi kuitenkin muun muassa heijastua yritysten mahdollisuuksiin saada rahoitusta. Lopullinen niitti lamakehitykselle oli marraskuun 1991 devalvaatio, joka tehtiin pakon edessä, kun yritys saada maan kilpailukyky nousuun työmarkkinajärjestöjen sopimuksella ei edennyt markkinoiden odottamalla tavalla. Vahvan markan politiikan kaatuminen devalvaatioon ja sitä seurannut markan kellutus olivat katastrofi etenkin valuuttalainoja ottaneille.

Varsinkin tevanake-teollisuuden kannalta toinen iso asia oli samaan aikaan tapahtunut Neuvostoliiton romahtaminen, joka johti 1991 koko valtion hajoamiseen. Finn-Bella meni 1990 konkurssiin nimenomaan idänkaupan ongelmien takia. Finn-Bellan työn jatkaja Gofferi ja Kamajan Neulomo, joka muutti nimensä 1990-luvun alussa tuotebrändiään mukailevaksi Jussitex Oy:ksi, sinnittelivät ensin muun muassa lomauttamalla väkeään, mutta menivät molemmat konkurssiin 1992. Tekstiiliteollisuuden kriisiä syvensi tapahtunut suomalaisen palkkatason nousu, minkä takia työvoimavaltaisen tevanake-teollisuuden töitä siirtyi paljon ensin uudelleenitsenäistyneisiin Baltian maihin ja myös muualle entisen Neuvostoliiton alueelle. Uusi sahayhtiö Kiuruveden Saha sekä Runnin Konepaja elivät minimiliekillä, kun niiden tuotteille ei ollut kysyntää, ja menivät nekin nurin samoihin aikoihin. Sahaa, jonka toiminta tosin jatkui iisalmelaisen IPOn voimin konkurssin jälkeen 1994, haittasi rakentamisen voimakas väheneminen, konepajaa muun muassa vuonna 1992 aloitetut keskustelut Suomen liittymisestä Euroopan Yhteisöön EY:hyn ja sen päälle tuotteiden myynnille epäsuotuisat sääolot. Runnilaisen sinänsä hyvät valmiit tuotteet jäivät varastoon ja rahat loppuivat.

Torielämää 1993. Kuva Ari Ruotsalainen.

Maatalousyrittäjien elämään ja halukkuuteen investoida toi epävarmuutta, että pelkästään Kiuruvedellä EY-jäsenyyden ennustettiin vähentävän maatilojen määrää jopa yli 400:lla. Vaikka Kiuruvedellä käynnistettiin heti 1990-luvun alussa määrätietoinen työ maatalouden valmistamiseksi EY-jäsenyyteen ja sen selvitys, miten jäsenyydestä voitaisiin hyötyä, pohti moni tila, onko viljelyllä tulevaisuutta. Kansa äänesti syksyllä 1994 liittymisestä Euroopan Unioniin EU, joka synnytettiin vuonna 1993 pistämällä yhteen EY ja Euroopan talousyhteisö ETY, ja Kiuruveden vahva ei-viesti jäi vähemmistöön. Äänestystuloksen myötä moni tila päättikin lopettaa ja alkoi kehitys, jonka tuloksena maatalous on keskittynyt nykyisiin harvoihin suuriin tiloihin. Samaan ajanjaksoon liittyi myös meijerikentän mullistus. Vielä 90-vuotisjuhliensa aikaan vuonna 1991 Kiuruveden Osuusmeijeri yritti pyristellä itsenäisenä. Pitkään meijerin hallinnon keskeisissä tehtävissä toiminut talousneuvos Lauri Remeksen mielestä meijerin noihin aikoihin tapahtunut toimitusjohtaja Touko Heinosen eläkkeelle jääminen oli hetki, jonka jälkeen Valio pääsi ohjaamaan Kiuruveden meijeriä kohti toiminnan lakkautusta. Osuuskunta päätti lopulta 1994 vuokrata tuotantotilansa Valiolle, joka siirsi 1996 voimariinin valmistuksen omaan meijeriinsä Seinäjoelle ja lopetti tuotannon Kiuruvedellä kokonaan. Lopulta meijeriosuuskunta taipui kohtaloonsa ja fuusioitui alueosuusmeijeri Promilkiin vuonna 2000.

Myös Kiuruveden kunta, joka oli vuonna 1974 jo selvitellyt mahdollisuuksia muuttua kauppalaksi, mietti tulevaisuuttaan EY-Suomessa. Kiuruvesi päätti hakea lupaa muuttua kaupungiksi vuoden 1993 alusta alkaen. Kunnan johdossa arvioitiin, että EY-maailmassa vain kaupungit noteerattaisiin kunnolla. Lisäksi kunta jatkoi satsauksia elinkeinotoiminnan kehittämiseen vuonna 1984 perustamansa kehittämisyhtiön kautta. Vuosikymmenen vaihteessa aloitettiin yhdessä Kamajan Neulomon omistajien kanssa Kiurunportti-hanke, joka ideana oli kehittää Nivan aluetta kaupan keskuksena. Uudelle Puukiuru Oy:lle valmistui halli kunnan kehittämisyhtiön taseeseen, mutta yhtiön valmistalotuotantoa ei päästy 1990-luvun alun tilanteessa koskaan aloittamaan muun muassa yhtiön kohtaamien rahoitusvaikeuksien takia. Eikä halliin Puukiurun tilalle saatu toinen valmistalotekijä elänyt kuin noin vuoden ennen kuin kaatui käyttövarojen puutteeseen keväällä 1994.

Talouden tilanne oli 1990-luvun alkuvuosina hyvin vaikea monille Kiuruveden yrittäjille. Myös

Kiurusoppi I ja II, Museokatu 13-15.

rakentaminen alkoi vähentyä nopeasti vuoden 1992 jälkeen. Rakennusyrittäjä Ilpo Brandt huokaili syksyllä 1992 rivitalotyömaan harjannostajaisissa, ettei seuraavasta työmaasta ole tietoakaan. Samoin kuljetusyrittäjät ihmettelivät noihin aikoihin, mistä heille riittää ajoja. Kiuruveden kirjapaino sentään pärjäsi vielä, ja sekä paino että Kiuruvesi-lehti siirtyivät Asematieltä uusiin tiloihin Hovinpeltoon. Tuolloin paino satsasi vahvasti tabloidiin, joka ei painotuotteena kuitenkaan sitten miellyttänyt kaikkia asiakkaita. Vanhasta kirjapainotalosta tuli remontin jälkeen yritystalo Kehäkymppi, josta Kiurunkulmakin sai omat tilat elokuussa 1991. Myös Sermet muutti nousukauden siivittämänä uusiin tiloihin 1990-luvun alussa alkujaan turvebrikettitehtaalle varatulle tontille. Kunnalle positiivista oli, että myös Sermetin vanhaan halliin saatiin toimintaa, kun siellä aloitti pari kunnassa uutta yritystä.

Kiurunkulma oli osallisena kunnan kehitys- ja selviytymisponnistuksissa. Kun vuokrataloyhtiö vuokrasi kehittämisyhtiöltä vanhat Kiuruvesi-lehden toimitilat Kehäkympistä, saatiin kiinteistöön yksi pitkäaikainen varma vuokranmaksaja. Tätä huomattavasti selkeämpi elinkeinopolitiikan tukitoimi oli, että Kiurunkulma osti Kiurunportti Oy:n osakkeita 100.000 markalla Jussitex Oy:n omistaneilta Kamajoilta. Tällä Kehitysaluerahaston kanssa neuvotellussa yhteensä 400.000 markan paketissa, jolla pyrittiin auttamaan Jussitexia vaikeassa tilanteessa, ostivat Kiurunportin osakkeita myös urakoitsijakumppanina mukana ollut Puolimatka-konsernin PM Savo ja Kiuruveden Kehittämisyhtiö. Kiurunkulmasta oli apua myös, kun metsäoppilaitoksen toiminta Kiuruvedellä keskeytettiin. Tuolloin jäivät oppilaitoksen opiskelijoiden käyttöön rakennetut Kiurusoppi I ja II tyhjiksi, ja ne myytiin vuonna 1989 kun-

nan taseesta Kiurunkulmalle muutettaviksi tavallisiksi vuokra-asunnoiksi.

Uusi vuokrataloyhtiö Kiurunkulma aloitti toimintansa siis varsin haasteellisessa toimintaympäristössä. Kiurunkulma ei kuitenkaan luisunut lamaan sen enempää taloudellisesti kuin toiminnallisestikaan. Kunnan vuokratalojen rakentaminen ja asuntojen vuokraus oli tehty jo ennen yhtiön perustamista elinkeinopolitiikka ja työvoimapolitiikka etusijalla, vaikka Vesa Honkanen marraskuun 1989 valtuustopurkauksessaan väittikin asuntoja riittävän vain juopoille, työttömille tai täysin holtittomille henkilöille. Asukasvalinnat oli siis tehty pistäen työssä käyvät kiuruvetiset ja Kiuruvedelle työn mukana muuttamassa olevat jonon kärkeen, toki tietysti Asuntohallituksen määräykset tulo- ja omaisuusrajoista huomioon ottaen. Vuokrataloyhtiöitä isännöineen Pentti Pietikäisen kokemusten mukaan vuokra-asukkaat eivät työllistäneet isännöitsijää sen enempää kuin omistusasunnoissa asuvatkaan. Joskus hän joutui sovittelemaan naapureiden välejä, kun omistustalon asukkaat valittivat vuokratalon asukkaiden oikovan omistustalon pihan läpi asioilla kulkiessaan. Mutta muuten taloissa elettiin pääosin normaalia ihmisten arkea iloineen ja toki myös suruineen. Tätä tietysti auttoi, että asukasvalinnassa oli käytetty myös jo ennen Kiurunkulman perustamista harkintaa, jolla pyrittiin ehkäisemään ennalta mahdollisia ongelmia.

Sama asukasvalintalinja jatkui Kiurunkulman perustamisen jälkeen ensin yhteisymmärryksessä Asuntohallituksen ja vuonna 1993 Asuntohallituksen korvanneen Valtion asuntorahasto ARAn asukkaiden valintaa koskevien määräysten kanssa. Aina ei toki voitu tarjota juuri sellaista asuntoa kuin hakija olisi toivonut, vaan etenkin pieniä asuntoja joutui jonottamaan helposti puolisen vuotta tai ylikin. Asukkaat olivat kaikista talouden vaikeuksista huolimattakin siis maksukykyisiä eikä vuokrarästejä pahemmin päässyt syntymään. Osaltaan vuokrasaatavia vähensi paikkakunnan ja yhtiön koko, jonka ansiosta mahdolliset maksuvaikeustilanteet voitiin ratkoa yhdessä sovitellen ja maksuaikatauluista sopien. Sosiaalitoimi hyödynsi toki myös Kiurunkulman asuntoja omien asukkaidensa asuttamisessa, mutta vastasi viime kädessä velvoitteista yhtiöön päin. Lisäksi yhtiö karttoi riskihankkeita. Jukka Linnilä kuulutti jo helmikuussa 1989 harkintaa sivukylien rivitalojen rakentamisessa, koska niihin saatiin asukkaita huonommin kuin keskustassa. Tuolloin rakenteille tulossa ollut Lapinsalon rivitalo jäikin tässä sarjassa viimeiseksi hankkeeksi.

Kiurunkulma oli vuonna 1993 viemässä eteenpäin Sotainvalidien talohanketta Sotainvalidien veljesliiton Kiuruveden osaston kanssa.

Ensimmäisten toimintavuosiensa aikana Kiurunkulma panosti vahvasti uusien asuntojen rakennuttamiseen, kun kysyntää oli, valtion rahaa oli saatavissa ja rakentamiskustannukset saatiin pidetyiksi järjellisinä. Valtiovalta tuki myös asuntokaupan ja yleisen rakentamisen romahduksen jälkeen rakennusalaa ja koko taloutta panostamalla varoja valtion tukeman asuntotuotannon vauhdittamiseen.

Vuonna 1989 Kiurunkulmassa aloitettiin vielä nousukauden tunnelmissa 39 asunnon rakentaminen kolmessa kohteessa ja haettiin valtion lainarahaa seitsemän talon tekoon sekä korkotukea viiden asunnon rivitalon tekoa varten. Tuon ajan Kiuruvedellä kysyntään parhaiten sopiva vuokra-asunto oli rivitalossa ja varustettu omalla saunalla. Vanhassa asuntokannassa ehdittiin lisäksi tehdä aloitusvuonna huoneiston remontti 30 ja osittaiskorjauksia 18 asunnossa. Lisäksi tehtiin yhteisten tilojen kunnostuksia eri kohteissa.

Vaikka kaikkia haettua rahoitusta ei saatu, valmistui vuonna 1990 neljään taloon, joista yksi viiden asunnon rivitalo nousi Lapinsaloon, yhteensä 49 ja vuonna 1991 samaten neljään taloon 37 asuntoa. Vuonna 1992 tehtiin siis useita urakoita Hovin alueella Kallentiellä. Siellä yksi kohde tuli Kiurunkulmalle lama-aikaan kehitetyllä erityismäärärahalla, jolla voitiin ostaa urakoitsijan kesken jäänyt omistusasunnoiksi ajateltu rivitalohanke vuokrakäyttöön. Vuoden 1992 valmistuneiden asuntojen saldo oli kuitenkin vain 12 asuntoa eikä asuntojen määrä lisääntynyt 1993:kaan kuin 28:lla, kun tuolloin työn alla oli pienehköjä rivitalokohteita. Vuonna 1990 jätettiin myös Asuntohallitukselle

ensimmäinen perusparannuslainahakemus, jota tavoiteltiin Erähakaa varten, mutta Erähakan korjaus valmistui vasta vuonna 1994.

Vuonna 1992 valmistuivat myös uuden Virranrannan vanhainkodin palveluasunnot, joista kahdeksassa Kiurunkulma oli alkuomistajana. Kiurunkulmaa tarvittiin apuun, kun kunnan sosiaalitoimi sai rahoitusta vain kahteen ajatellusta 10 asunnosta. Näin hanke saatiin rakennetuksi kerralla halutulla tavalla. Asunnot siirtyivät Kiurunkulman taseesta kaupungille, kun kaupunki sai niihin tarvittavat avustukset. Samaten Kiurunkulma oli 1993 viemässä eteenpäin Sotainvalidien taloa yhdessä Sotainvalidien veljesliiton Kiuruveden osaston kanssa. Osasto sai valita tuon luhtitalon 15 vammaismitoitetun asunnon asukkaat.

Kiurunkulman riskinhallintakykyä osoittaa, että vuosikymmenen alun jälkeen painettiin jarrua ja uudisrakentaminen loppui vuonna 1994 valmistuneen 7 asunnon Paavonhovin ja 1996 valmistuneen 6 asunnon Jakamonpihan jälkeen liki kymmeneksi vuodeksi. Kun Kiuruveden työttömien määrä oli noussut vuoden 1993 alussa jo liki 900:aan, mistä määrä vielä jatkoi nousuaan, ja työttömyysprosentti 18:aan sekä kaupunki muun muassa joutui aloittamaan kiuruvetisten tueksi velkaneuvonnan, päätös painaa uudistuotannon jarrua oli niin kaupungin kuin Kiurunkulmankin johdon mielestä perusteltu. Yhtiön suorassa omistuksessa oli Jakamonpihan valmistumisen jälkeen 604 asuntoa. Lisäksi Kiurunkulma isännöi AsOy Ruodussa, KOy Katajatie 1:ssä ja Rinnekotiyhdistyksen kiinteistöissä yhteensä 152 asuinhuoneistoa.

Balkanin kriisi heijastui myös 1990-luvun alussa Kiurunkulman elämään, kun Kiuruveden kunta lupautui vuonna 1991 ottamaan vastaan pakolaisia. Ideana oli aluksi, että Pakistanista tuleville pakolaisille tarjottaisiin asuntoja Kiurunkulman vanhemmasta talokannasta. Kantaväestöä varten oli tarkoitus tehdä vastaava määrä uusia asuntoja. Hanke toteutuikin muuten molemmilta osiltaan, mutta tulijat olivat entisestä Jugoslaviasta. Kiuruvesi sai jo 1991 ensimmäiset 30 Kosovon albaania, joille osoitettiin kymmenen asuntoa. Heistä tosin vain yksi perhe, Sadikit, asui Kiuruvedellä vuosia. Kun uusi erä pakolaisia tuli Kiuruvedelle vuonna 1993, kaikki muut vuonna 1991 muuttaneet olivat jo lähteneet Kiuruvedeltä. Kosovolaisten lisäksi Kiuruvedelle ja Kiurunkulman asuntoihin tuli jonkin verran inkeriläisiä Venäjältä. Inkeriläisten muutto Suomeen alkoi, kun presidentti Mauno Koivisto vuonna 1990 ilmoitti, että heitä voidaan pitää paluumuuttajina.

Kiurunkulma alkoi toimintansa käynnistyttyä myös myydä rakennuttajapalveluita. Yhtiö hankki näin lisävaroja lähinnä yhtiön vuosikorjausten tekemiseen ja toiminnan kehittämiseen. Yhtiö hoiti 1990-luvun alussa muun muassa vanhainkoti-palvelukeskuksen, Sotainvalidien vuokratalon sekä Kiuruveden Kehittämisyhtiön hankkeiden rakennuttajatehtävät. Lisäksi Jukka Linnilä vastasi vuonna 1990 Kiuruveden kirkon peruskorjauksen teknisistä rakennuttajatehtävistä. Omista kohteista yhtiö sai myös rakennuttajapalkkion, mutta mitoitti sen omakustannusperiaatteella selvästi alemmaksi kuin Asuntohallitus/ARA olisi sallinut ja Tarveasunnot Oy oli laskuttanut eli vain noin 1,5 prosenttiin kustannusarviosta.

Kun Kiurunkulma aloitti, hoidettiin taloushallinnan työt siis osuus- ja säästöpankin tytäryhtiöissä. Kiurunkulmassa todettiin nopeasti, että yhtiön toiminnan kannalta on viisaampaa ottaa myös yhtiön taloushallinto itse tehtäväksi. Tämä johti kirjanpitäjän palkkaamiseen syksyllä 1991, kun yhtiö sai riittävät toimitilat. Saara Huttunen siirtyi Kiurunkulmaan Kiuruveden OP-Kiinteistökeskuksesta 13.10.1991, jolloin yritys oli juuri muuttanut Kehäkymppiin aiemmin Kiuruvesi-lehden käytössä olleisiin tiloihin, ja sai ensimmäiseksi työtehtäväkseen lähteä ostamaan toimiston huoneisiin verhot yhdessä Eeva-Liisa Heinosen kanssa.

Oma kirjanpitäjä helpotti paljon käytännön asioiden hoitoa. Uudistuotannon rahoituksessa pääosassa oli valtion laina, jota saatiin 90 prosenttia kokonaiskustannuksista. Lisäksi tarvittiin omarahoitusosuuteen joko kunnalta/kaupungilta lainattua tertiäärilainaa tai yhtiön omia varoja. Valtion lainojen mukana tuli erilaista ”paperisotaa” Asuntohallituksen ja sittemmin Valtion asuntorahaston suuntaan. Samaten yhtiöltä vaadittiin selvityksiä ja omakustannusvuokriin liittyviä laskelmia, jotka toimitettiin asuntosihteerille. Jukka Linnilä hoiti velkakirjat, kiinnitykset, loppulaskelmat sekä erilaisen muun byrokratian valtion suuntaan ja Saara Huttunen toimitti asuntosihteerin pyytämät selvitykset.

Tämä kolmen hengen eli Eeva-Liisa Heinosen, Saara Huttusen ja Jukka Linnilän ydintiimi pyöritti lokakuusta 1991 lähtien Kiurunkulman ja vuoden 1992 alusta lähtien Kiurunkulman vastuulle annetun Kiuruveden Kehittämisosakeyhtiön, joka muutettiin vuonna 2010 Kiuruveden Yrityskiinteistöt Oy:ksi, toimintaa pitkälle 2000-lukua. Lisäksi yhtiön toimistolla oli aika

Saara Huttunen, Jukka Linnilä ja Eeva-Liisa Heinonen on kuvattu Asemakatu 8:n pihassa kesäkuussa 2017. Kuva Arto Rautio.

ajoin erimittaisilla sopimuksilla olleita harjoittelijoita ja kiireapulaisia ydintiimin tukena. Kehittämisyhtiön asioiden tulo Kiurunkulmalle, josta ei ollut tietoa vielä kirjanpitäjän hakuprosessin aikana, työllisti Kiurunkulman väkeä paljon kesään 2016 asti, jolloin Yrityskiinteistöjen toiminta siirtyi Omni Yrityspalvelut Oy:n hoitoon. Vaikka kunnan/kaupungin yhtiöt toimivat erikseen, haittasivat yrityskiinteistöjen asioiden hoitoon eli muun muassa vuokraukseen ja talouteen liittyvät asiat ja kehittämisyhtiön jatkuvat talousvaikeudet Kiurunkulman henkilöstön mahdollisuuksia panostaa Kiurunkulman toimintaan ja kehittämiseen halutulla tavalla. Siten Kiurunkulma joutui ottamaan ison roolin myös muussa kaupungin kehittämisessä kuin hyvien asuntopalvelujen tuottamisessa. Toki vastapainoksi tuli myös ylimääräisiä tuloja, kun Kiurunkulma myi Kehittämisosakeyhtiölle rakennuttamispalveluja. Vuonna 2015 kaupungissa kuitenkin todettiin, että molemmat yhtiöt ovat kasvaneet liian isoiksi yhden organisaation pyöritettäviksi.

Suomi syöksyi siis lamaan 1990-luvun alussa ja julkinen talous seurasi perässä pienellä viiveellä. Vielä valmistauduttaessa vuoden 1993 kaupungiksi muuttumiseen ja kunnan 120-vuotisjuhliin kunnassa oltiin positiivisissa tunnelmissa, mutta esimerkiksi noihin aikoihin Kiuruvedellä tapahtuneet konkurssit, työttömyyden voimakas kasvu ja siitä seurannut verotulojen jyrkkä vähenemisen sekä valtakunnan tasolla pankkikriisin hoito ynnä muut lamaan liittyvät tekijät alkoivat näkyä myös kunnan taloudessa. Kiinteistö Oy Kiurunkulma edusti tässä valtavirrassa poikkeusta ja helpotti osaltaan myös paikkakunnan yritysten ja työntekijöiden elämää. Kun vuosikymmenen alussa tarpeellisiksi koetut uudishankkeet oli saatu pääosin alta pois eivätkä markkinat juuri houkutelleet aloittamaan uusia uudiskohteita, lähdettiin määrätietoisesti tekemään vanhan kannan korjaamista. Marraskuussa 1993 Kiuruvesi-lehti saattoi kertoa, että Erähakan korjaustyömaa antaa Rakennusinsinööritoimisto Ilpo Brandtille töitä juhannukseen 1994 asti. Tässä työssä tehtiin myös asuntokannan uudistusta, sillä työn aikana talon asuntomäärä kasvoi 24:stä 27:ään. Talossa uusittiin keittiöt, kylpyhuoneet, ovet ja ikkunat sekä muutettiin tasakatto harjakatoksi, rakennettiin ulkopuolelle luhtikäytävä ja hissi sekä uusittiin julkisivu ja lasitettiin parvekkeet. Ideana oli siis muuttaa Erähaka elementtirakentamisen ränsistyneestä muistomerkistä Yhtylän helmeksi ja siten pitää asuntojen kilpailukyky erinomaisena. Hissin teko yhdessä 150 metrin päässä olevan Yhtylän palvelutalon kanssa mahdollisti talon asuntojen tarjoamisen myös vanhusväestölle.

Ihmisläheistä jämäkkyyttä

Vielä 1980- ja 1990-lukujen vaihteessa monet käytännön asiat hoidettiin paperilla, puhelinsoitoilla ja henkilökohtaisilla tapaamisilla. Palveluiden ostossa käytettiin tasapuolisuusperiaatetta eli sekä kunta että sen yhtiöt pyrkivät käyttämään kunnassa toimivia eri yrityksiä. Kiuruvedelle 1995 kaupunginjohtajaksi tullut Timo Halonen muistaa aikoinaan Huittisissa pankkiasioinnin määräytyneen niin, että kunnan saamat valtionosuudet piti jyvittää eri pankkien tileille samassa suhteessa kuin kunnalla oli pankeista lainoja. Kiuruvedellä ei ollut näin tiukka ohjeistus, mutta silti Kiurunkulmalla oli tilit osuuspankissa, säästöpankissa ja Postipankissa, jota valtio käytti omassa maksuliikenteessään. Kirjanpitoa puolestaan hoidettiin sekä osuuspankkileirin OP-kiinteistökeskuksessa että säästöpankkileirin SKV:ssä. Vakuutusasiat Kiurunkulma hoiti alusta pitäen keskitetysti Pohjolassa, mutta pankkien kilpailutus alkoi vasta 1990-luvun loppupuolella. Samaten kiinteistösähkön toimittajien kilpailutus alkoi 1990-luvun lopulla kilpailun vapauduttua.

Kiurunkulmassa käytännön pankki- ja talousasioiden hoito tapahtui yhtiön alkuvaiheessa niin, että yhtiö lähetti pankkisiirrot vuokralaisille maaliskuussa vuodeksi kerrallaan, kun vuokrantarkistus oli tehty, ja yritykset lähettivät yhtiölle laskut paperisina. Yhtiö sai rahaa etenkin vuokrista ja Asuntohallitukselta ja maksoi omia laskujaan aina siltä tililtä, jossa oli maksamiseen sopivasti rahaa. Toimistosihteeri Eeva-Liisa Heinonen ”juoksi” toria ympäri pankista toiseen saldoja kysellen sekä laskuja kiikuttaen. Pankeissa oli kuittimyllyt, joista kuitit saatiin vietäväksi tilitoimistoihin. Paljon turhaa asioiden hoidon kankeutta tuli alkuvaiheessa siitäkin, että kunnantalolla yhtiön toimitilat edellyttivät paperien juoksuttamista edestakaisin Linnilän ja Heinosen huoneiden väliä, mistä päästiin eroon, kun yhtiö sai omat tilat 1991.

Kun yhtiö muutti Kehäkymppiin 1991 ja Saara Huttunen tuli taloon hoitamaan kirjanpitoa ja taloushallintoa, investoitiin Kiurunkulmassa samassa yhteydessä myös tietokoneisiin. Kiurunkulma osti omat ohjelmistot kirjanpitoon, isännöintiin, vuokranvalvontaan, pankkiyhteyksien hoitoon ja tekstinkäsittelyyn. Näillä hankinnoilla työskentely siirrettiin uuteen aikakauteen. Sen jälkeen esimerkiksi saldojen aamuiset tarkastukset pankkien mikrokorteilta loppuivat ja tilitiedot alkoi nähdä tietokoneelta. Samaten loppuivat laskujen juoksuttamiset pankkeihin sekä kuittien kiikuttamiset tilitoimistoihin. Vain vuokrareskontra jäi alkuvaiheessa vielä muualle eli Postipankin hoidettavaksi. Toki monissa käytännön asioissa tarvittiin henkilökohtaisia kontakteja, jotka hoituivat edelleen tuttuuteen ja luottamukseen pohjautuen. Kun Postipankki vähensi pankkipalveluita tarjoavien postikonttorien määrää 1990-luvun loppupuolella ja sen pankkitoiminnot loppuivat muun muassa Kiuruvedeltä, päättyi myös totutun kaltainen yhteistyö nykyisin Danske Bankina tunnetun pankin kanssa. Aiemmin esi-

Paavonhovi, Paavo Lonkilantie 6.

merkiksi asukkaan kuoleman jälkeinen vuokranmaksun katkaisu voitiin hoitaa joka pankissa yhtiön puoleltakin, jos omaiset eivät sitä surun keskellä olleet huomanneet hoitaa.

Toki pankkien ja tilitoimistojen kiertämisestä oli usein hyötyäkin yhtiölle. Esimerkiksi yhtiön isännöimän Rinnekodin asukkaat saattoivat unohtaa viedä uudet pankkisiirrot pankkiin. Kun paikkakunta ja yhtiö eivät ole valtavan suuria ja ihmiset ovat tuttuja, pystyi sitä kautta syntynyttä luottamusta hyödyntämään pankissa pyytämällä henkilökuntaa muistuttamaan asiakastaan unohtuneesta vuokranmaksusta, kun asiakas tulee käväisemään pankissa. Kiurunkulman kokemus oli, että etenkin pienten eläkkeiden varassa sinnitelleet ja muutkin pienituloiset halusivat aina hoitaa täsmällisesti vuokransa tapaiset kulut. Toki paikkakunnan pienuutta saattoi hyödyntää myös tilanteissa, joissa vuokralaisilla oli todellisia maksuvaikeuksia esimerkiksi työttömäksi joutumisen takia. Henkilökunta saattoi keskustella asiakkaiden kanssa ja käydä heidän tilannettaan läpi ja miettiä yhdessä ratkaisuja, joilla tilanteesta voisi selvitä. Ratkaisu saattoi olla muutto pienempään asuntoon tai yhdessä sovittu maksuaikataulu rästeille. Yhtiö onkin koko 30 ensimmäisen toimintavuotensa onnistunut sovittelemaan maksupostit niin, ettei vuokrarästeistä ole juuri tullut luottotappioita. Olennaista tässä on tietysti ollut jämäkkyys eli nopea reagointi ongelmiin ja halu ratkoa ongelmat asukkaiden kanssa ihmisläheisesti. Yhtiön hallituksen puheenjohtajana toimineet Lauri Remes ja Erkki Strömmer kiittävät Kiurunkulmaa siitä, että yhtiö on ollut hyvällä tavalla jäykkä ja jämäkkä, ja että perintäpuolikin on aina hoidettu tiukasti.

Toki pienuudesta oli joskus vähän riesaakin. Kun osassa rivitaloista asukkaat ovat hoitaneet yhtiön synnystä asti talonmiestyöt itse, saattoi esimerkiksi Eeva-Liisa Heinosen kotipuhelin soida aamuyöstä, kun asukas oli pienessä viikonloppumaistissa lukinnut itsensä ulos. Tällaisetkin ongelmat piti selvittää ihmisläheisellä jämäkkyydellä ja hyödyntäen ihmisten tuntemusta. Käytännössä asukas ohjattiin yöksi vaikkapa naapurissa asuvan hyvän kaverinsa luo, ja Kiurunkulman tiloissa ollutta yleisavainta käytettiin sitten aamusella, jos sitä todella tarvittiin. Samaten on selvitelty myötäkarvaan silittämällä asumishäiriövalituksia. Tosin Kiurunkulman asunnoissa ei ole koskaan ollut mainittavasti varsinaista häiriköintiä eikä sellaisia isojen kaupunkien vuokrataloyhtiöissä tuttuja tapauksia kuin huoneistopalot tai asukkaan toiminnasta aiheutuneet vesivahingot tai mittava ilkivalta. Pienen paikkakunnan sosiaalinen kontrolli on karsinut isommat ongelmat hyvin. Pikkuhäiriöissä Kiuruveden kokemus on, että juttelu riittää usein eli ongelma poistuu, kun henkilö saa tietää esimerkiksi tupakanpolttonsa tietyssä paikassa tai musiikin soiton äänenvoimakkuuden häiritsevän naapuristoa. Samanlaista jopa äidillistä lähestymistapaa käytettiin myös yritettäessä auttaa asunnontarvitsijoita, mihin oli hyvät mahdollisuudet etenkin asukasvalinnan siirryttyä Kiurunkulman itse tehtäväksi.

Lauri Remes, huhtikuussa 2016. Kuva Arto Rautio.

Asuntojen vuosikorjaustoiminnassa toimitusjohtaja Jukka Linnilä halusi oman korjausryhmän, jonka töitä ei tarvitse sovitella kunnan teknisen toimiston muiden töiden kanssa. Ideana oli saada asukkaan vaihtuessa tarvittavat huoneistokorjaukset nopeasti läpi ja asunto taas tuottamaan. Hallituksen puheenjohtajan myötävaikutuksella tämä onnistuikin jo vuoden 1989 aikana. Samaten kiinteistöjen käytännön ylläpito siirtyi kunnan tekniseltä toimistolta Kiurunkulman sopimuskumppaneille vuoden 1990 alusta. Yhtylässä talonmiestyöt otti hoitoonsa itsekin Kiurunkulman asunnossa asunut Sirkka Julkunen Yhtylän kiinteistöpalvelu Sirkka Julkunen -yrityksensä nimiin. Muut keskustaajaman talot paitsi kohteet,

joissa asukkaat halusivat tehdä työt itse, jakautuivat Kiuruveden Lämpöhuolto Ky:n ja Kiinteistöpalvelu Roivainen Ky:n kesken. Vain Kiurusopessa oli oma talonmies-siivooja Arto Räty. Vuonna 1994 Lämpöhuolto muuttui Kiuruveden Talohuolto Ky:ksi ja 1998 Roivainen Masa-Roivainen Oy:ksi. Näin mentiin vuoteen 2002 asti, jolloin Julkunen lopetti ja hänen hoidossaan olleet kohteet siirtyivät muiden kumppanien vastuulle. Vuonna 2012 talonmiestehtävien tekijöihin liittyi Kuusitien Talohuolto. Myös tämä kilpailuttamisten jälkeenkin jatkunut pitkäaikainen ylläpidon yhteistyö on osaltaan tukenut kiurunkulmalaista toisaalta jämäkkää ja toisaalta ihmisläheistä toimintamallia. Yhteisöllisyyttä asukkaiden kanssa lisäsi osaltaan kahden asukasedustajan tulo Kiurunkulman hallitukseen 1990-luvun lopulla.

Kunnan asuntoasioita pyörittivät 1990-luvun loppuun asti asuntolautakunta, joka laati hakijoista listan, ja asuntosihteeri Tuula Huhtilainen, joka poimi listasta ehdokkaat vapautuviin asuntoihin sekä valvoi Kiurunkulman toimintaa paikallisviranomaisena. Kiurunkulma sitten otti yhteyttä asuntosihteerin esittämään henkilöön ja tarjosi hänelle vapautuvaa asuntoa. Jos hakija ei ottanut asuntoa, asiasta ilmoitettiin asuntosihteerille, joka antoi seuraavan nimen Kiurunkulmalle. Näin meneteltiin niin monta kertaa, että tarjottuun asuntoon löytyi asukas. Tämä oli hidas ja kankea toimintamalli ja synnytti välillä ristiriitojakin asuntosihteerin ja yhtiön välille, kun yhtiö ei aina halunnut ottaa tarjottua ehdokasta vuokralaisekseen esimerkiksi maksuhäiriötietojen takia. Enimmäkseen ongelma oli, että asunnot saattoivat seisoa turhaan tyhjinä, kun yhtiön tietämys asunnoista ei yhdistynyt hakijan toiveisiin. Tämä ongelma poistui vasta 1.10.1999, kun silloin asukasvalinta-asioista vastannut perusturvalautakunta päätti siirtää asukasvalintojen teon Kiurunkulmalle ja vapauttaa asuntosihteerin työpanoksen muihin tehtäviin. Tuolloin perusteluna mainittiin hakijoiden määrän väheneminen. Tämän jälkeen yhtiön toimistossa päästiin täysimääräisesti ratkomaan asunnonhakijoiden tarpeita, ja asunnon kyselijä saattoi parhaassa tapauksessa poistua Kiurunkulman toimistosta vuokrasopimus taskussaan jo ensimmäisellä käyntikerralla. Myös Rinnekodin asukashakemukset menevät Kiurunkulman kautta, mutta asukasvalinnat tekee edelleen Rinnekotiyhdistys. Asuntovälitystä helpottamaan Kiurunkulma, Iisalmen Petterinkulma ja Sonkajärven Vuokratalot investoivat 2000-luvun alussa yhdessä atk-ohjelmistoon, jota käyttäen vuokra-asuntoa saattoi hakea internetin kautta.

Rinnekoti, Rinnekatu 4.

Luottamus yhtiöön kasvoi nopeasti sen toiminnan alettua, mihin vaikuttivat osaltaan tietysti yhtiön ja kunnan väliset hyvät henkilösuhteet ja osaltaan yhtiön tapa toimia säännösten mukaan, jämäkästi ja ihmisläheisesti. Kiurunkulmassa pidettiin yllä hyvää yritysilmapiiriä ja läheisiä suhteita hallituksen ja henkilöstön välillä muun muassa tekemässä vuosittain yhteinen asuntomessumatka, johon liittyi välillä muutakin yhteistä ohjelmaa kuten retki Venäjän puolelle Joensuun asuntomessuilta. Hallitus osallistui samaten yhtiön pikkujouluihin ja pilkkikisoihin, joissa hallituksen jäsen Pentti Ahponen on usein ollut lyömätön mestari. Myös lähiseudun vuokrataloyhtiöihin, etenkin Iisalmen Petterinkulmaan, oli tiiviit yhteydet. Petterinkulman väen kanssa on muun muassa kisailtu monena vuotena peräkkäin keilailumestaruudesta.

Myös asukkaisiin päin Kiurunkulma on pyrkinyt olemaan aktiivinen. Mitenkään laajaa asukasyhteistyö ei kuitenkaan ole ollut, kun Kiurunkulman kohteissa ei ole virinnyt erityistä asukastoimintaa esimerkiksi asukastoimikuntien muodossa. Suolakorvessa tehtiin 1990-luvun lopulla opinnäytetyöhön liittyvä asukaskysely, jonka tulokset myös esiteltiin asukkaille, ja jonka yhteydessä esille tulleet asukastoiveet pyrittiin toteuttamaan. Vuosituhannen vaihteen tienoilla Kiurunkulma ja Luomu-Volley, joka syntyi porvarillisen Kiuruveden Jänteen ja työväen urheilutoimintaa edustaneen Kiuruveden Teräksen lentopalloilijoiden mentyä yhteen, järjestivät lentopalloturnauksen. Hovin alue voitti ensimmäisen turnauksen, josta ei kuitenkaan tullut pitkäaikainen perinne. Päivi Pasanen teki tradenomiopintojensa lopputyönä Kiurunkulman asukasviestinnän tueksi Vuokralaisen oppaan vuonna 2007.

On muutoksen aika

Monet asiat muuttuivat Suomessa, Kiuruvedellä ja Kiurunkulmassa 1990-luvun puolivälissä ja sen jälkeisinä vuosina. Suomi liittyi EU:hun ja alkoi nousta lamasta etenkin Nokian matkapuhelinten ja tietoliikenneverkkojen ja muun elektroniikkateollisuuden vetoavulla. Uusi tupakkalaki alkoi rajoittaa sauhuuttelua julkisilla paikoilla. Valtionhallinnon karsiminen ja keskittäminen näkyivät muun muassa siinä, että lääniuudistus vei viran vuoden 1997 alussa viimeiseltä Kuopion läänin maaherralta Olavi Martikaiselta. Lääninhallituksen siirtyminen ensin Mikkeliin ja myöhempi läänien lakkauttaminen kokonaan vaikuttivat jonkin verran kaupungin asioiden käytännön hoitamiseen, muut 1990-luvun lopun ja 2000-luvun alun valtion hallinnon ja toimintojen uudistukset näkyivät myös konkreettisesti Kiuruveden katukuvassa. Käräjäoikeuden, verotoimiston, työvoimatoimiston, poliisin ja tiepiirin toimintojen siirto lähinnä Iisalmeen vähensi merkittävästi Kiuruvedellä olevien valtion työpaikkojen määrää. Toki muutos vaikutti myös kiuruvetisten arjen asioiden hoitoon ja lisäsi osaltaan ostosmarkkojen ja -eurojen valumista Kiuruveden ulkopuolelle.

Kiuruvedellä ”everstijuntta” eli elinkeinoryhmä, johon oli Olavi Kärkkäisen kuoleman jälkeen noussut Kalle Röntynen, siirtyi syrjään. Kaupunginjohtaja Esko Rautio jäi eläkkeelle 1995 ja niin vuoden 1995 vaaleissa vapaaehtoisesti kansanedustajapaikastaan luopunut Kalle Röntynen kuin Olavi Ikäläinenkin jättivät vuoden 1997 jälkeen kunnallispolitiikan. Vuonna 1995 kaupunginjohtajaksi valittiin Timo Halonen ja eduskuntaan nousi maataloustuottajatoiminnassa kunnostautunut Eero Lämsä.

Timo Halonen. Kuva Mikkelin kaupunki.

Kunta säästi muun muassa lakkauttamalla kyläkouluja ja lomauttamalla 90 maatalouslomittajaansa, joiden määrä lisäksi uhkasi vähetä merkittävästi lomitusjärjestelmän muutoksen takia. Kun aiemmin oli puhuttu jopa 200 lomittajan tarpeesta, arvioitiin nyt lomittajamäärän putoavan alle 50:n. Vaikean taloustilanteen tuomat leikkaukset vaikuttivat osaltaan kylien tyhjenemiseen ja siten myös Kiurunkulman haja-asutusalueilla olevien vuokra-asuntojen kysyntään. Kaupunki teki uusia strategisia linjauksia ja päätti haluta olla Luomu-Suomen pääkaupunki vuonna 2005. Kiuruveden osuusmeijerin tiloihin haviteltu luomumeijeri ei kuitenkaan toteutunut, kun Valio ei asiasta innostunut. Myös teurastamohanke, joka syntyi osuusteurastamojen Lihakunta ja Itikka yhdistymisestä muotoutuneen Atrian viedessä teurastamotoiminnot Kuopiosta Nurmoon, jäi toteutumatta. Sähkömarkkinoiden vapautuminen toi Suomeen kisan kunnallisista sähköyhtiöistä ja monet niistä päätyivät uusille omistajille. Kiuruveden kaupunki olisi myös ollut valmis myymään omistamansa Savon Voiman osakkeet saadakseen siten varoja elinkelpoisuutensa pitkäaikaiseen kehittämiseen. Myyntihanke kuitenkin kaatui, kun Savon Voiman omistajakunnat eivät päässeet asiasta yhteisymmärrykseen.

Kiuruveden elinkeinotoiminnassa vanhoista isoista teollisista työnantajista olivat pystyssä Sermet, Vapon Kaikonsuon konepaja sekä kirjapaino, joka yritti sinnitellä uuden johdon vetämänä uudessa painotalossaan, ja iisalmelaisvetoiseksi muuttunut saha. Tekstiilialan yritykset ja Runnin Konepaja olivat kaatuneet, mikä toi 1990-luvun alussa yli 150 uutta työtöntä Kiuruvedelle, sekä meijeri lopettelemassa toimintaansa. Aikojen muutosta kuvaa, että kiuruvetistaustaisten Paavo ja Seppo Saastamoisen perustama Makasiini-ketju siirtyi linja-autoasemalta Runnin konepajalta tyhjäksi jääneeseen kiinteistöön Tulotien varteen ja avasi sinne suuren Maxi-Makasiiniin, nykyisen Tokmannin. Silti Kiuruvesi uskoi yhä metalliin yhtenä talouselämänsä kivijalkana yhdessä maidon ja puun kanssa. Uutta oli, että luomutuotanto sekä biopolttoaineet ja -talous nousivat osaksi näitä tulevaisuuden visioita.

Kasinotaloudessa keinottelu ja Neuvostoliiton romahtaminen veivät äärimmäisen vasemmiston taloudelliseen konkurssiin sekä aatteelliseen kriisiin. Syntynyt Vasemmistoliitto ei noussut yhtä merkittäväksi kuin sen edeltäjät SKP ja SKDL, mutta säilytti Kiuruvedellä asemansa keskeisenä kunnallispoliittisena vaikuttajana. Myös SMP

ajautui vararikkoon ja sai seuraajakseen tuolloin marginaalipuolueena toimineen Perussuomalaiset. Kiuruveden kunnallispolitiikassa 1990-luvun vaikeat vuodet synnyttivät uudenlaista ristivetoa. Alkujaan kaupungin suurinta valtuustoryhmää eli keskustapuoluetta edustavana valtuutettuna ja tarkastuslautakunnan puheenjohtajana toiminut Erkki Kilvensalmi kritisoi etenkin kehittämisyhtiön toimintaa ja harjoitettua elinkeinopolitiikkaa sekä sen tekijöitä. Kilvensalmi arvosteli kaupungin ottamia riskejä ja kehittämisyhtiön toiminnan läpinäkyvyyden puutetta. Kehittämisyhtiön talouden tilanne olikin hankala. Yksi yhtiön ongelma olivat yrittäjille edulliset vuokrat ja toinen tyhjiksi jääneet tilat niissä toimineiden yritysten kaaduttua. Eripura meni niin pitkälle, että syntyi Erkki Kilvensalmen vetämä ilmeisesti Yleisradion pitkäaikaisesta ajankohtaiskuunnelmasarjasta Yhtä köyttä yhdistys nimi-ideansa napannut Yhtäköyttä Kiuruvesi -yhdistys. Sen viesti puri kaupunkilaisiin niin, että Yhtäköyttä nousi yhdeksi valtuuston pääryhmäksi vuoden 1997 kuntavaaleissa. ”Vanhan menon” edustajaksi leimattu Lauri Remes vetäytyi kaupunginhallituksen puheenjohtajan tehtävistä, tilalle nousi Jouko Tenhunen.

Myös Kiurunkulma joutui keskustelun kohteeksi, mutta kun yhtiö oli pitänyt talojensa rakennuskustannukset tiukassa kurissa, luottotappioita ei ollut kertynyt, ja Kiurunkulman kohteiden rakentamiseen otetut velat olivat suuresta määrästään huolimatta hallinnassa, vuokrataloyhtiön asiat jätettiin nopeasti rauhaan. Yleisesti todettiin, että yhtiön talous ja toiminta olivat hyvässä kunnossa. Niinpä myös pienet harharetket asuntovuokrauksen ulkopuolelle sallittiin ilman julkista porua. Kiurunkulma osallistui esimerkiksi Kiuruportti-hankkeeseen paitsi ryhtymällä Kiuruportti Oy:n osakkaaksi myöntämällä sille osakaslainan 1993 sekä lunastamalla Puolimatkalla olleet Kiuruportin osakkeet 1995. Samaten Kiurunkulma osti kehittämisyhtiön osakkeen Kiuruveden Saha Oy:n konkurssipesältä vuonna 1995. Honkarannan maja siirtyi myös kaupungilta Kiurunkulmalle vuonna 2001, kun kaupunginjohtaja Timo Halonen ei nähnyt kaupungin tarvitsevan majaa omaan käyttöönsä. Maja maksettiin Virranniemi-tilalla ja 190.000 markalla. Kiurunkulma kunnosti tämän jälkeen majan ja sen savusaunan ja alkoi tarjota tiloja vuokralle.

Ehkä erikoisin episodi Kiurunkulman vaiheissa ja sen toimintaan liittyneessä keskustelussa oli vuonna 1997 esille noussut väite, että Kiurunkulma aiotaan lakkauttaa. Yrittäjä Pentti Pietikäinen

Honkarannan maja siirtyi kaupungilta Kiurunkulmalle vuonna 2001.

kertoi Kiuruvesi-lehden jutussa kuulleensa tällaisia huhuja Helsinkiä myöten. Samassa artikkelissa huhutut suunnitelmat kiistettiin niin kaupungin kuin Kiurunkulmankin taholta ja huhusta kuullut Pietikäinenkin piti ajatusta suorastaan järjettömänä. Asia hautautuikin käytännössä heti julki tultuaan.

Kiurunkulman ”seikkailut” yrityspuolelle jäivät varmaan vähemmälle huomiolle senkin takia, että yhtiön vakavaraisuutta käytettiin myös asuntoasioiden pitkäjänteiseen järjestelyyn. Kiurunkulma osti vuonna 1995 talousvaikeuksissa kamppailleen Rytkyn rivitalon sen omistaneelta yhdistykseltä sekä tuloutti kaupungin kassaan yli 700.000 markkaa ostamalla kaupungilta viisi eri asunto-osakeyhtiöissä sijaitsevaa huoneistoa. Lisäksi yhtiö piti päänsä hankkeissa, joihin se ei uskonut, mikä konkretisoitui esimerkiksi kaupungin etsiessä vanhalle Hoiturilalle uutta omistajaa. Kiurunkulmalle rakennus ei kelvannut. Kaupungilta ostettujen yksittäisten asunto-osakkeiden lisäksi Kiurunkulma osti 1990-luvun vuosina myös suoraan joitakin yksittäisasuntoja sekä täydentämään omaa tarjontaansa että osoitettavaksi sosiaalitoimen asiakkaille. Näitä yksittäisasuntoja oli vuosituhannen vaihteessa 12 kappaletta. Vuonna 2013 määrä nousi 13:een, kun Kiurunkulma osti yksiön Kiurun rintamamiesten AsOy:stä.

Kiurunkulman toiminnalle Timo Halosen tulo kaupunginjohtajaksi katkaisi perinteen, jossa yhtiön hallituksessa istui kaupungin ylin virkamiesjohto yhdessä keskeisten luottamushenkilöiden kanssa. Halonen panosti aikaansa kaupun-

gin ja Kiuruveden Kehittämisosakeyhtiön asioihin. Hyvässä jamassa ollut Kiurunkulma sai jatkaa vuosituhannen loppuun luottamushenkilöiden valvonnassa. Esko Rautio jatkoi hallituksen puheenjohtajana vielä vuonna 1996, minkä jälkeen tehtävään valittiin Lauri Remes. Remes oli luonteva ja pätevä valinta puheenjohtajaksi, olihan hän ollut muun muassa asutuslautakunnan puheenjohtaja jo 1970-luvulla, Kiurunkulman hallituksen jäsen yhtiön perustamisesta lähtien sekä valtuutettu, kaupunginhallituksen jäsen ja yrityspuolella muun muassa Kiuruveden Osuusmeijerin hallinnon keskeisissä tehtävissä vuoteen 1991 asti. Uuden valtuuston valitsema vuoden 1997 hallitus sai nyt myös ensimmäiset asukasjäsenensä, minkä myötä jäsenten määrä nousi seitsemään. Remeksen jälkeen uudeksi kaupunginhallituksen puheenjohtajaksi valittu Jouko Tenhunen jatkoi myös jo vuonna 1993 alkanutta hallitustyötään Kiurunkulmassa.

Vaikka uuden teollisuuden nousu vauhdittikin ensisijaisesti Helsingin, Oulun, Tampereen ja Salon seutukuntia, säteili nousukausi myös Kiuruvedelle. Kaupunginjohtaja Timo Halonen saattoikin kertoa keväällä 1997, että niin Kehäkymppi, kaksi pienteollisuustaloa kuin Kiuruporttikin olivat täynnä. Kiurun Leipä aloitti konkurssiin menneen leipomon tiloissa 1997, uutta luomumeijeriä alettiin suunnitella, sahan yhteyteen rakennettiin voimala, Kiuruvesi sai iskelmäviikon virkistämään kesäistä elämäänsä ja uusi valmistalotehdaskin aloitti toimintansa. Kiuruvedellä osattiin käyttää EU-jäsenyyden tuomia mahdollisuuksia maatalouden kehittämisessä ja tuotantoa tehostettiin merkittävästi, minkä vastapainona tosin oli maatalouden työpaikkojen väheneminen entisestäänkin. Samaten muun muassa ohjauskeskuksia ja automaatiojärjestelmiä valmistavan Haloset Teamin, joka siirtyi keväällä 2001 osaksi Fibox Tested Systems Oy:tä, uuden teollisuushallin rakentaminen Hovinpeltoon toi uutta toivoa 1990-luvun lopun Kiuruvedelle. Kiurunkulmalle niin tämän hallin kuin muutkin mm. Rinnekotiyhdistyksen ja kaupungin kehittämisyhtiön tarpeisiin hoidetut rakennuttamistehtävät toivat mukavan tulonlisän. Esimerkiksi Halosten hallista saatu palkkio oli suurempi kuin yhtiölle samoihin aikoihin koituneet kulut Heinäkylän rivitalon uudesta öljylämpökeskuksesta.

Kiuruvedelle nousi tuolloin myös pitkästä aikaa vapaarahoitteinen asunto-osakeyhtiö Torikartano. Kiurunkulmassa ei kuitenkaan nähty järkeväksi panostaa uusien asuntojen rakentamiseen. Sen sijaan yhtiö panosti koko talojen korjauksiin. Vuonna 1994 valmistuneen Erähakan urakan jälkeen kuntoon pistettiin 1997 vuonna 1977 valmistunut Yhtyläntupa Katajatiellä ja 1998 vuonna 1974 valmistunut Nivantupa Nivankadulla. Samoin yhtiöön lopultakin saadut Kalliolaakso ja Suolakorpi korjattiin. Kalliolaaksossa tehtiin perusparannustöitä 1995 ja Suolakorven isoja perheasuntoja uusittiin ja jaettiin samalla pienem-

Rytkyn rivitalot, Salmenkyläntie 41.

Nivantupa, Nivankatu 25.

miksi kaksioiksi ja yksiöiksi 1997. Vaikka yhtiön silloinen hallituksen puheenjohtaja Esko Rautio oli jo vuoden 1994 harjannostajaispuheessa arvellut uudistuotannon ajan vaihtuvan Kiuruvedellä peruskorjausten ajaksi, on linjaus kirjattu selkeästi vasta vuoden 1999 hallituksen toimintakertomukseen. ”Tulevina vuosina yhtiö keskittyy vanhojen kerrostalojen peruskorjaukseen, koska vuokra-asunnoista ei Kiuruvedellä varsinaisesti ole puutetta, eikä näin ollen uudistuotantoon ole tarvetta”, toimintakertomuksessa todetaan. Käytännössä tavoitteeksi asetettiin peruskorjata yksi kohde vuodessa. Korjaustarvetta selvitettiin vuonna 1995 kiinteistöjen kuntokartoituksella, jonka pohjalta yhtiölle voitiin tehdä pitkäjänteinen ja taloudellinen korjausohjelma.

Korjausrakentamisessa Kiurunkulmalla on ollut selkeästi ajatus toisaalta välttää turhaa korjaamista ja toisaalta lisätä kohteidensa kilpailukykyä parantamalla niiden laatua eli tekemällä kiinteistön alkuperäiseen kuntoon tekevän peruskorjauksen asemasta kiinteistön arvoa, laatua ja toiminnallisuuttakin lisäävä perusparannus. Osassa korjattavia kohteita asuntojen saaminen vuokralle alkoi olla jo vaikeaa talojen huonon kunnon, osassa myös asuntojen koon takia. Siksi isoja asuntoja on jaettu kahtia paria kohdetta korjattaessa, minkä jälkeen asuntojen vuokraaminen sujui selvästi aiempaa paremmin.

Alkuaikojen korjauskohteet olivat elementtikerrostaloja, joiden ulkoasun suunnitteluun eikä asuntojen laatuunkaan ollut panostettu erityisen painokkaasti. Nopeasti ja halvalla, luonnehtii hyvin 1970-luvun monen kohteen toteutusperiaatetta. Kiurunkulma halusi talojensa erottuvan korjaustöiden jälkeen ympäristöstään edukseen. Nikunnurkan perusparannus vuosituhannen vaihteessa kuvaa urakoiden laajuutta. Nikunnurkassa 1967 markan neliökustannuksilla muun muassa muutettiin tasakatto harjakatoksi, uusittiin ikkunat ja ovet sekä lasitettiin parvekkeet ja uusittiin piha. Myös lisälämmöneristys seiniin ja yläpohjaan on kuulunut usein korjausohjelmaan. Julkisivuihin on tuotu eloa mm. pinnoittamalla alaosia tiililaatoilla sekä rappaamalla ja maalaamalla aiemmin epämääräisen harmaat seinäelementit. Osaan kohteita kuten Erähaka ja 2000-luvulla Pekanpirtti on lisätty hissit, joiden rakentamisessa on hyödynnetty valtion hissiavustusta. Myös sisäpuolisia yhteisiä tiloja on kunnostettu osana remontteja esimerkiksi maalaamalla porrashuoneita. Asuntojen ja esimerkiksi talosaunatilojen osalta on edetty tarveharkinnan pohjalta. Usein niiden kunnostus on hoidettu osana vuosikorjauksia ja asuntoihin on menty asukkaiden vaihtuessa. Mittavia asuntoremontteja ei ole tehty niin kauan kuin esimerkiksi alkuperäiset kiintokalusteet ovat olleet käyttökelpoisia eikä vesi- ja viemäriputkia ole tarvinnut vaihtaa. Asuntojen sekä kiinteistöjen sauna-, pesula- yms. yhteistilojen kunnostamiseen on muuten kyllä panostettu, sillä esimerkiksi vuonna 2001 vuosikorjaustoimintaan käytettiin lähes miljoona markkaa ja vuonna 2002 liki saman verran eli 152.000 euroa. Vuonna 2004 yhtiö teki kaikkia asuntoja koskevan parannustyön, kun asuntoihin asennettiin digitelevisiovalmius, mikä maksoi 51.000 euroa. Lisäksi Kiurunkulma tilasi kilpailutuksen jälkeen laajakaistasovittimen Iisalmen Puhelin Oy:ltä.

Kun korjauskulut olivat sangen suuret, esimerkiksi Erähakan perusparannusta suunniteltaessa kustannuksen laskettiin olevan noin 3000 markkaa neliöltä, oli tarkka suunnittelu ja kulukuri tärkeää. Korjaustöiden edetessä alkoivat myös konkretisoitua fuusion hyödyt. Kiurunkulma saattoi käyttää Erähakan korjaukseen omia rahojaan 457.000 markkaa samaan aikaan, kun yhtiö teki vuosikorjauksia yli 550.000 markalla vuodessa, ja tehdä silti positiivisen tuloksen. Perusparannustöiden takia yksittäisen kohteen vuokrien nousupaine olisi ollut markka-aikaan noin kymmenen markkaa neliöltä, mutta fuusioyhtiössä kulut saatettiin jakaa vuokrantasauksen avulla koko asuntokantaan ja pitää hyvin maltillisina. Näin minkään kohteen vuokrat eivät nousseet Kiuruveden eivätkä Ylä-Savon vuokramarkkinoille liian korkeiksi. Vuokrat on tasattu Kiurunkulmassa asuntojen laadun mukaan eli saman ikäiset ja kuntoiset asunnot ovat olleet vuokratasoltaan samalla viivalla. Perusparannukset ja -korjaukset nostivat

toki korjattujen kohteiden vuokria, mutta korotus oli siis selvästi pienempi kuin olisi ollut yksittäisessä kiinteistöyhtiössä. Esimerkiksi Erähaka, Pekanpirtti ja Nikunnurkka tuskin olisivat selvinneet yksittäisinä kiinteistöyhtiöinä taloudellisesti tehdyistä korjauksista.

Kiurunkulma käytti korjaustensa rahoittamiseen 1990-luvulla valtion peruskorjauslainaa, jota saattoi saada 95 prosenttia hankkeen hyväksytyistä kokonaiskustannuksista. Yleisesti 1990-luku kuitenkin merkitsi valtion lainarahan roolin vähentymistä vuokra-asuntoyhtiön rahoituksessa. Asuntohallituksen lakkauttaminen ja Valtion asuntorahaston ARAn toiminnan aloittaminen vuonna 1993 liittyivät muutosprosessiin. ARA sai rahaa valtion budjetin sijaan vanhojen lainojen lyhennyksistä ja koroista sekä myymällä lainojaan edelleen lähinnä ulkomaisille rahoituslaitoksille. Laman aikana sukeltanutta asuntotuotantoa elvytettiin muun muassa ARAn rahoista myönnetyillä valtion korkotuilla, joita käyttämällä aravalainoihin liittyvät pitkät käyttö- ja myyntirajoitukset saatiin lyhennetyksi osin kymmeneen ja osin 20 vuoteen.

Vuonna 1993 Kiurunkulma liittyi Kuntien Asuntoluotto Oy:öön, jonka Kuntaliitto ja 186 Suomen kuntaa perustivat tuona vuonna huolehtimaan 1990-luvun alun lamassa pysähtyneen kunnallisen asuntotuotannon rahoituksesta. Yhtiöstä tulikin merkittävä asuntotuotannon lainoittaja. Vuosikymmenen loppupuolella todettiin, että myös vanhojen valtionlainojen osalta tilanne on muuttunut. Aravalainojen vanhaan korkean inflaation aikaan luodut ehdot olivat nimittäin jääneet jälkeen yleisestä korkojen kehityksestä, johon EU-jäsenyys, yhteismarkkinat ja jo vuonna 1999 tilivaluutaksi tullut euro vaikuttivat merkittävästi inflaatiota ja korkotasoa alentavasti. Niinpä Kiurunkulmakin aloitti vanhojen rakennusaikaisten lainojensa uudelleenjärjestelyt vuonna 1996 ottamalla PSP-Kuntapankki Oy:ltä ja 1998 alkujaan Kuntien eläkevakuutuksen perustamalta Kuntarahoitus Oy:ltä lainat, joilla maksettiin pois vanhoja korkeakorkoisia valtion asuntolainoja. Uudet lainat kilpailutettiin ja niissä päästiin selvästi parempiin ehtoihin kuin oli ollut. Vuonna 1996 koko uudelleenjärjestelyn hyödyksi laskettiin kymmenessä vuodessa 1,4 miljoonaa markkaa, mutta vuonna 1998 yhtiö laski säästäneensä pelkästään Kuntarahoituksen 9,2 miljoonan markan lainalla jo ensimmäisenä vuonna 240.000 markkaa lainojen korkokuluissa verrattuna vanhoihin valtionlainoihin. Uudella vuosituhannella lainojen vaihtoa edullisempiin jatkettiin muun muassa Pohjola Pankilta otetulla lainalla. Kiurunkulmalla ei ole yhtiön täyttäessä 30 vuotta enää rakennusaikaisia valtion lainoja.

Pekanpirtti, Museokatu 14.

Loppuvatko Kiurunkulmalta asukkaat?

Vaikka siirtyminen uudelle vuosituhannelle tapahtui talouden ollessa yleisellä tasolla myötätuulessa, alkoi Kiuruveden asukkaiden ikäpyramidissa yhä enemmän näkyä maatilojen vähenemisen ja valtakunnan kasvukeskusten vetovoiman vaikutus. Kaupungin kannalta opiskelijoiden kotipaikkasäännöstön muuttuminen 1990-luvun puolivälissä sellaiseksi, että opiskelijat saattoivat muuttaa kirjansa sinne, missä asuivat opiskelujensa takia, nopeutti entisestään nuorten muuttoa paikkakunnalta ja heijastui negatiivisesti kaupungin valtionapuihin, mutta ei sinänsä vaikuttanut itse trendiin, jossa varsinkin ylemmän asteen koulutuksen saaneet nuoret hakeutuivat muualle töihin opintojensa jälkeen. Niinpä Kiuruveden väkiluvun alentumiskierre kiihtyi, kun kuolleisuus ylitti syntyvyyden eikä muuttoliikkeen nettovaikutuskaan ollut asukasmäärään positiivinen. Kiurunkulma toteutti lähtökohtaisesti Kiuruveden yleistä asuntopolitiikkaa, jonka tavoitteet kirjattiin vuosittain asunto-ohjelmiin, mutta yhtiö saattoi kuitenkin itsenäisenä toimijana harkita, mitä sen kannattaa tehdä. Siksi se oli onnistunut luovimaan läpi 1990-luvun laman, Suomen liittymisen EU:iin ja maatalouden murroksen vaikutukset toimintaympäristöönsä ja jatkoi samalla linjalla myös 2000-luvulla.

Kiuruvesi jatkoi taisteluaan alenevia asukaslukuennusteita vastaan. Muualla töissä käyviä pyrittiin pitämään asumassa paikkakunnalla esimerkiksi tukemalla heitä kaupungin työmatka-avustuksilla. Samaten edelleen mietittiin keinoja houkutella uutta väkeä kaupunkiin. Esimerkiksi eläkkeelle siirtyneitä ex-kiuruvetisiä tavoiteltiin takaisin, mihin liittyi kaupungin jo kymmenisen vuotta aiemmin perustaman Virranniemi-säätiön vuonna 2000 virinnyt hanke rakennuttaa tasokas hoitokoti lähelle Virranniemeä ja terveyskeskusta. Säätiö antoi hankkeen Kiurunkulman selvitettäväksi, mutta niin tämä kuin myöhemmät kehitellyt senioriasumisen erikoishankkeet jäivät suunnittelun asteelle. Sen sijaan Kiurunkulmalle toi rakennuttamistöitä Osuuskauppa PeeÄssän ja Kiuruveden kehittämisosakeyhtiön yhteinen hanke. Siinä Valtakadun ja Iisalmentien risteyksessä olleen Shellin paikalle tehtiin uudisrakennus, jossa samaan kokonaisuuteen tuli PeeÄssälle uusi ABC-liikenneasema ja luomujuustoa valmistavan Lumola Oy:n käyttöön kehittämisyhtiön omistamat meijeritilat. Samaten Kiurunkulma oli mukana kehittämässä entisestä meijeristä Yrityspuisto Leivosta ja kehittämässä sahan viereen puualan yrityshautomoa. Lisäksi Kiurunkulma osti meijerin alueelta entisen johtajan asuintalon, mutta ei muuten osallistunut kiinteistöjärjestelyihin. Kiurunkulma oli irtaantunut toimitiloista 1999 ja myynyt omistamansa 80 Kiuruportin osaketta kehittämisyhtiölle. Hallituksen toimintakertomuksessa ”katsottiin, että teollisuustilat tulee keskittää yhteen yhtiöön”. Osakekauppa tuotti Kiurunkulmalle tappiota ja tuki siten kehittämisyhtiön toimintaa, sillä sovittu myyntihinta 50.000 markkaa oli selvästi vähemmän kuin Kiurunkulman Kiuruportin osakkeisiin sijoittamat markat.

Etenkin 2000-luvulla Kiurunkulman yhtenä tärkeänä roolina kaupunkikonsernissa on ollut tukea pyrkimyksiä pitää lähikunnissa töissä käyvätkin Kiuruvedellä. Toki Kiurunkulman osa on alusta pitäen ollut olla enemmän osa kunnan asukas- ja elinkeinopolitiikkaa kuin toimia lähinnä sosiaalipoliittisena työkaluna. Tämä näkyi muun muassa siinä, että Kiurunkulma tarkisti asunnonhakijoiden taustat eikä vuokrannut esimerkiksi henkilöille, joilla oli luottotietomerkintöjä. Poismuuton hidastamisen merkitystä korosti 2000-luvun alkaessa, että toisaalta kaupungin organisaation kasvu tyrehtyi 1990-luvun laman myötä ja toisaalta pendelöinti Kiuruvedeltä muualle kiihtyi, kun suuri määrä valtionhallinnon työpaikkoja lähti kaupungista ja Nordeaksi muuttunut Merita pankkikin lopetti konttorinsa Kiuruvedellä.

Nikunnurkka, Ahonpääntie 4.

Asukaspolitiikan tukeminen on tapahtunut tarjoamalla Ylä-Savon markkinoiden yleiseen vuokratasoon verrattuna kohtuuhintaisia asuntoja. Tämä onkin onnistunut niin, että Kiurunkulman vuokrat ovat olleet esimerkiksi Iisalmen Sanomien vuonna 2015 tekemässä vertailussa edullisuudessaan seutukunnan kärjessä. Edulliset vuokrat ja jatkuvalla kunnossapidolla ja korjaamisella houkuttelevina pidetyt asunnot yhdessä keskustaajaman palvelutason kanssa ovatkin vaikuttanut niin, että esimerkiksi Vieremällä toimiva kansainvälisesti menestyvä metsäkonevalmistaja Ponsse on yksi suurimmista yksityisistä kiuruvetisten työllistäjistä. Kiurunkulma on onnistunut muun muassa urakoiden ja hankintojen tarjouskilpailujen ja lainojen uudelleenjärjestelyjen avulla pitämään kulunsa kurissa niin hyvin, ettei perusvuokria ole tarvinnut nostaa useina vuosina ollenkaan. Yhtäällä on säästetty sen verran, mitä toisaalla muun muassa valtiovallan tekemissä energian, jätehoidon ja kiinteistöjen verojen ja muiden kustannusten nostoissa on tullut lisää kuluja. Peruskorjaus ja perusparannus toki ovat näkyneet kohteiden vuokrissa jonkinasteisina korotuksina.

Vaikka Kiurunkulma lähti uuteen vuosituhanteen hyvissä voimin, olivat Itä- ja Pohjois-Suomen jatkuvan negatiivisen väestökehityksen vaikutukset silti koko ajan yhtiön henkilöstön ja hallituksen mielissä. Jukka Linnilä nosti asian esille Nikunnurkan korjaustyön valmistuessa vuonna 2000 arvelemalla, että Kiuruvedellä joudutaan lähivuosina ehkä purkamaan vuokrataloja. Vuoden 2001 hallituksen toimintakertomuksessa tuodaan purkamisen vaihtoehdoksi joidenkin kiinteistöjen käyttötarkoituksen muutos. Ajatusta

ei yksilöity, mutta sillä lienee tarkoitettu lähinnä, että eräitä kohteita voisi muuttaa palveluasumisen yksiköiksi. Kiurunkulmalla oli tuolloin asuntojonossa 30-40 henkeä, mutta kysyntää oli lähinnä yksiöihin.

Yhtiö joutui 2000-luvun ensimmäisellä kymmenellä itselleen uuteen tilanteeseen, kun sillä oli useampana vuonna peräkkäin koko ajan tyhjänä 10-20 isohkoa asuntoa. Kaksiotakaan ei tuolloin enää joutunut odottamaan noin kuukauden, mutta yksiön saaminen kesti pahimmillaan jopa puolikin vuotta. Tilanne ei kuitenkaan ollut Kiuruvedellä mitenkään huono, kun vertauskohdaksi otettiin vaikkapa Pohjois-Karjalan vastaavat yhtiöt. Pohjois-Karjalassa yksittäisellä kunnan vuokrataloyhtiöllä saattoi olla Jukka Linnilän tietojen mukaan yhtä aikaa tyhjänä jopa sata asuntoa.

Kun Kiurunkulman vanhojen talojen velat oli saatu maksetuksi, ja ne olivat saaneet täytetyksi sen tehtävän, jota varten kunta tai kunta ja yritykset olivat aikoinaan asuntoja rakennuttaneet, ei vanhimpien yhtiön talojen purkaminenkaan olisi Linnilän mielestä ollut mikään iso vahinko. Päinvastoin purku oli hänen mielestään parempi vaihtoehto kuin makuuttaa taloja tyhjinä tuottamassa vain kustannuksia. Kiurunkulman tilanne oli yhä hyvässä hallinnassa, eikä asiantilaa haluttu muuttaa, mihin nämäkin pohdinnat perimiltään liittyivät. Kun kaupunginjohtaja Timo Halonen otti yhtiön hallituksen puheenjohtajan tehtävät vuonna 2001 kunnallispolitiikasta vetäytyneen Lauri Remeksen jälkeen, hän saattoikin todeta, että Kiurunkulman hallituksen kokoukset olivat mukavan leppoisia kokemuksia verrattuna etenkin kehittämisyhtiön ajoin työläisiinkin vastaaviin tilaisuuksiin. Toiminta Kiurunkulman hallituksessa oli Halosen mukaan normaalia hallitustyötä, jolla ei ollut suoria kytkentöjä kaupungin hallinnossa yleisellä tasolla esillä olleeseen asuntopolitiikkaan tai muihin kaupungin asioihin. Samat tuntemukset olivat myös Halosen jälkeen vuonna 2003 kaupunginjohtajan tehtäviin siirtyneellä Erkki Strömmerillä. Strömmer koki Kiurunkulman olevan yleisesti hyväksytyn yhtiön, jonka hallituksen kokoukset olivat mukavia etenkin verrattuna kaupungissa kiistanalaisen kehittämisyhtiön tuskaisempiin kokouksiin.

Vaikka maatalouden kehittämiseen investoitiin vuosituhannen vaihteessa vilkkaasti ja talouden yleinen vire oli nouseva, oli esimerkiksi perustajansa Eino Tuppuraisen juuri myymä Sermet vaikeuksissa Venäjän kaupan jälleen takkuillessa ja niin sahasta, luomumeijeristä kuin valmistalotuotannostakin saatiin vuoroin huonoja ja vuoroin astetta parempia uutisia. Uusi valuutta euro, joka otettiin tilivaluuttana käyttöön 1999 ja tuli käteisvaluutaksi 2002, ja yleiseurooppalaiset sisämarkkinat toisaalta helpottivat vientiyritysten toimintaa, toisaalta toivat uutta kilpailua Suomen kotimarkkinoilla toimiville yrityksille. Kaupunginjohtaja Timo Halonen arvioi vuosituhannen alussa 1990-luvun laman ja poismuuton vieneen Kiuruvedeltä kykyä unelmoida ja uskoa omiin kykyihin ja kaipasi kiuruvetisiltä uudelle vuosituhannelle mentäessä lisää itseluottamusta ja rohkeutta. Kiurunkulma vastasi omalta osaltaan kaupunginjohtajan toiveisiin ja jatkoi talojensa purkupohdinnoistakin huolimatta korjaustoimintaansa myös Nikunnurkka-työmaan valmistuttua.

Korjaustoimintaa katsottiin järkeväksi jatkaa, kun talojen käyttöaste oli säilynyt hyvänä ja korjaamisen saattoi siten nähdä tuovan sijoituksen takaisin. Kiurunkulma oli onnistunut ensimmäisen noin kymmenen toimintavuotensa aikana saavuttamaan hyvin merkittävän ja arvostetun aseman kiuruvetisten asuttajana, mikä ruokki yhtiötä pärjäämään myös asukasluvun vähetessä. Oman osansa tähän asennoitumiseen toi varmaan sekin, että Kiurunkulman hallituksessa eri aikoina olleet luottamushenkilöt ovat olleet enemmän elinkeinopolitiikkaan kuin vaikkapa sosiaalipolitiikkaan orientoituneita. Näin esimerkiksi se ajatus, että asuntoja tarjotaan ensisijaisesti Kiuruvedellä toimivien yritysten tai kaupungin työntekijöille ja että kaupunkiin muutto ei saa jäädä ainakaan asunnosta kiinni, on säilynyt ohjenuorana kautta Kiurunkulman toimintavuosien ja osaltaan turvannut myös vuokrataloyhtiön talouden. Tähän ajatteluun ja kaupungin Kotiinpaluu-hankkeeseen liittyy myös Yhtylänportti/Harjunmutka -rivitalojen rakennuttaminen vuonna 2005, kun Timo Halonen oli jo lähtenyt hakemaan uusia haasteita Kiuruvettä astetta isommasta Kuusamosta ja uusi kaupunginjohtaja Erkki Strömmer ottanut hallituksen puheenjohtajan nuijan Kiurunkulmassa. Nämä rivitalot ja niiden 12 isohkoa perheasuntoa on tehty Kiurunkulman Mäen perikunnalta hankkimille tonteille vapaarahoitteisina 25 vuoden pankkilainalla, jolloin asuntoja voi vuokrata vapaasti kaikille asunnontarvitsijoille. Ideana oli myös tarjota vaihtoehto omakotitalolle niille, jotka kaipasivat enemmän tilaa kuin kolmiossa on. Hanke osoittaa osaltaan, että vuokra-asuminen nähtiin ja nähdään edelleen Kiuruvedellä luonnollisena asumisvaihtoehtona kaikissa tulo- ja varallisuusluokissa. Tätä asennetta tie-

tysti tukee se, että Kiurunkulman talot ja pihapirit erottuvat korkeintaan edukseen niin keskustassa kuin Yhtylän, Ahonpään, Kallion, Asemanseudun, Nivapellon kuin Hovinkin alueilla, joissa niitä on paljon.

Aiemmin Kiuruveden perusturvajohtajana toimiessaan Erkki Strömmer oli nähnyt ne vaikeudet, mitä etenkin isojen työnantajien menettäminen tuo paikkakunnalle. Pian Strömmerin kaupunginjohtajaksi tulon jälkeen Kiuruvettä kohtasi taas Kiuruveden mittakaavassa iso epäonni. Vapon Kaikonsuon konepajalla nimittäin syttyi isohko tulipalo maaliskuussa 2004. Vapo päätyi konepajan uudelleenrakentamisen sijaan siirtämään sen toiminnot Seinäjoen seutukunnalle. Ja kun Vapon konepaja lähti, lähti leipä myös sille alihankintana valmistusta tehneeltä Kiurumetiltä. Samoihin aikoihin myös maailman ja maan talous alkoi kääntyä taantumaan, joka on vaikuttanut Suomessakin muun muassa pitäen työttömyyden korkeana aina 2010-luvun lopulle asti. Lisäksi Kiuruvedellä on vaikuttanut alueellinen taloudellisen toiminnallisuuden perustan mureneminen, kun väestö on ikääntynyt ja vähentynyt. Yritysten määrä Ylä-Savossa alkoi laskea vuonna 2003 eli yrityksiä on lopetettu alueella siitä lähtien enemmän kuin uusia on syntynyt.

Kaupunki päätti kuitenkin olla lamaantumatta. Vuonna 2004 valmistui Kuorevirran ulkoilualueelle jäähalli. Hanke tehtiin yhtiömuotoisena, mutta kaupunginjohtaja Strömmer oli jo rakennusvaiheessa henkisesti valmistautunut, että halli siirtyy myöhemmin kaupungin omistukseen. Kun ammattikoulun toimipiste oli tehnyt seuraa toimintansa lopettaneelle metsäkoulun toimipisteelle, kaupunki junaili Ylä-Savon ammattiopiston kanssa paketin, jossa ammattikoulun tilat ostettiin kaupungille, ja kuntayhtymä käytti kaupasta saamansa rahat omistamansa Hingunniemen maatalousoppilaitoksen kehittämiseen.

Ammattikoulu muutettiin sitten noin viiden miljoonan euron projektissa kirjasto-kulttuuritaloksi, joka avattiin 2009. Strömmerin aikana vietiin läpi myös kesäteatterihanke. Niin jäähalliin, kulttuuritaloon kuin kesäteatteriinkin on saatu avustuksia Suomen valtiolta tai EU:lta, ilman niitä Kiuruvesi tuskin olisi pystynyt ainakaan kaikkia toteuttamaan. Nämä kaupungin palvelutarjonnan kehittämistoimet ovat osaltaan pitäneet yllä Kiuruveden vetovoimaa ja vaikuttaneet siten myönteisesti myös Kiurunkulman toimintaa, vaikka Kiuruveden väkimäärä onkin tullut 2000-luvulla alas sangen lujaa vauhtia. Myös Kiurunkulma

Erkki Strömmer, huhtikuussa 2016. Kuva Arto Rautio.

osallistui tavallaan kulttuurihankkeiden edistämiseen. Vuokrataloyhtiö nimittäin myi meijerillä omistamansa pientalon 2003 näyttelijä Ismo Apellille, jonka Suomen kansa oppi tuntemaan kiuruvetislähtöiselle näyttelijälle hyvin aiheensa puolesta sattuneesta tekstiiliteollisuuden nousua ja tuhoa kuvanneesta mainostelevisiokanava MTV3:n tv-sarjasta Puhtaat valkeat lakanat. Apell oli tärkeässä roolissa prosessissa, jonka tuloksena syntyivät Kiuruveden Maalaiskaupungin Teatteri ja Kesäteatteri Eerola.

Kun Kiurunkulman uusia 2000-luvun korjaushankkeita lähdettiin toteuttamaan, pohjana oli aikoinaan kuntokartoitusten pohjalta tehty korjausohjelma ja usko siihen, että asunnoille on kysyntää. Rahoitukseen liittyviä asioita jouduttiin kuitenkin miettimään uusiksi siitä, mihin oli totuttu. Nyt Valtion rahoituksen ja Kiurunkulman välinen napanuora löystyi entisestään. Jukka Linnilä harmitteli Kiuruvesi-lehdelle antamassaan haastattelussa, että kaikki edullinen valtion lainoitus valui Etelä-Suomeen. Näin Kiurunkulma joutui etsimään lainat omille hankkeilleen yksityisiltä markkinoilta. Kun Kiurunkulma on voinut tukeutua alusta lähtien lainoituksessaan Kiuruveden kunnan/kaupungin takauksiin, on yhtiö kuitenkin voinut saada myös yksityisiltä markkinoilta luottoja hyvillä ehdoilla. Kun yhtiötä on lisäksi hoidettu hyvin ja toiminnan ylijäämät on rahastoitu, on myös isompien rakennushankkeiden kuin vuosikorjausten rahoituksessa voitu käyttää aikaa myöten kaupungilta otettujen tertiäärilainojen sijaan omia varoja, jotka on saatu purkamalla rahastoja.

Muutenkin Kiurunkulma on irtaantunut rahoituksellisesti kaupungista, sillä korkotason laskettua myös kaupungilta otettuja vanhoja lainoja on maksettu pois parempiehtoisilla pankkilainoilla.

Nikunnurkan jälkeen käytiin ensin käsiksi Erähakan vieressä olevaan Erätie 9:ään ja sitten samassa korttelissa Erähakan vieressä toisella puolen olleeseen Katajatie 1:een, kun sekin oli lopulta saatu osaksi Kiurunkulmaa. Tämän jälkeen on korjattu Turvetalo Saratiellä, Kunnantupa, Ahonpääntien ja Museokadun varren talot Pekanpirtti, Kiurusoppi, Eerontupa ja Eskontupa, Ambrontien rivitalo, Erätie 7 ja viimeisimpänä Yhtylänluhti Paavo Tikkasen tiellä. Myös Soinintien vuokratalot, joita koulutoimi ei aikoinaan antanut fuusioon, kun talot tuottivat vuokratuloina enemmän kuin maksoivat käyttökuluina, siirtyivät Kiurunkulmalle, kun ne tulivat peruskorjausikään, ja korjattiin 2008 ja 2009. Sen sijaan Katajatie 3, joka toimi viimeisinä vuosinaan muun muassa hyvin useiden Hingunniemen maatalousoppilaitoksen opiskelijoiden asuintalona, purettiin. Näin ne oppilaitoksen opiskelijat, joilla oli omia kotieläimiä ja jotka eivät siksi voineet asua Hingunniemessä, menettivät edulliset asunnot. Kiurunkulma kuitenkin totesi, ettei Katajatie 3:a kannata korjata talon rakentamisessa tehtyjen virheiden takia ja rakennus purettiin kesällä 2016.

Korjaustöissä on jatkettu 1990-luvulla aloitettua linjaa. Esimerkiksi isoja putkiremontteja ei ole rynnätty tekemään, vaan putkistoille on haettu lisäaikaa uusilla korjausmenetelmillä eli putkien sukituksella tai pinnoituksella. Uutta tekniikka on käytetty myös kiinteistöjen tekniikan toimivuuden ja käyttökustannusten hallintaan. Kiurunkulma on ollut pilottikäyttäjä Savon Voiman tarjoamassa kaukolämmön energia-analyysipalvelussa. Jukka Linnilä kertoi myönteisiä kokemuksia palvelusta Savon Voiman asiakaslehdessä 4/2016. Kiurunkulma löysi jo heti toisessa kahdesta palvelun koekiinteistöstään korjauskohteita, joilla voitiin säästää energiankulutusta merkittävästi. Varsinaisissa isoissa korjauksissa on panostettu rakenteisiin sekä kiinteistön ilmeen ja asumismukavuuden lisäämiseen, kuten Jukka Linnilä Kiuruvesi-lehdelle kertoi Katajatie 1:een liittyen vuonna 2003. Kun Kunnantupaa korjattiin seuraavana vuonna, Kiuruvesi-lehti uutisoi asiasta otsikoimalla juttunsa ”Kunnantuvasta tulee kuin uusi eduskuntatalo” ja kiitteli taajaman katukuvan paranemista työn ansiosta.

Katajatie 1.

Mitä pitemmälle 2000-luvun vaihteesta mentiin, sitä ilmeisemmältä näytti, etteivät asukkaat lopu Kiurunkulmalta ainakaan ihan heti. Kun Kiuruvesi-lehti kävi vuonna 2007 paluumuutto-hankkeeseen liittyen läpi kaupungin asuntotilannetta, Jukka Linnilä kertoi Kiurunkulman tarjonneen edellisenä vuonna asunnon 40:lle muualta tulleelle taloudelle. Tuolloin Jukka Linnilä totesi, että asunnontarvitsijan kannattaisi ottaa ensin kerrostaloasunto, jollaisen saa helpoimmin, ja odottaa sitten esimerkiksi mieluisan rivitaloasunnon vapautumista. Näin toimittaessa vaihtuvuus yhtiön asunnoissa oli tietysti suurta, vaikka läheskään kaikki muuttajat eivät lähteneet pois yhtiön asunnoista. Samassa jutussa haastateltu SKV-Kiinteistövälityksen Esko Koistinen kertoi Kiuruvedellä olevan aika paljon kysyntää ja aika vähän tarjontaa. Jukka Linnilä totesikin, että Kiurunkulmalla on kaikki valmiudet aloittaa uustuotantoa, jos yhtiön nykyiset asunnot eivät riitä.

Kun Erkki Strömmer jäi eläkkeelle vuonna 2013, Kiurunkulman hallituksen puheenjohtajan tehtävät otti vastaan uusi kaupunginjohtaja Jarmo Muiniekka. Strömmerin ja Muiniekan kausien vaihteeseen ajoittuu Kiurunkulman ensimmäisen 30 toimintavuoden viimeinen uudisrakennushanke. Kun Kiuruveden katukuvaan vuosikymmeniä kuulunut V.Kämäräisen kauppa Asematiellä Kunnantupaa vastapäätä lopetti, päätti Kiurunkulma ostaa tontin käyttöönsä ja rakennuttaa sille uuden vuokrakerrostalon. Vaikka asukkaat vaihtuivat noihin aikoihin joka vuosi 25 – 30 prosentissa Kiurunkulman asunnoista, ei vaihtuvuus ollut tarkoittanut asuntojen jäämistä tyhjilleen. Asukaskierto oli nimittäin ollut samaa luokkaa yhtiön alusta lähtien eikä lukema poikkea mitenkään muidenkaan vuokrataloyhtiöiden vastaavista lukemista. Päinvastoin yhtiö joutui tuolloin

Jarmo Muiniekka, kesäkuussa 2017. Kuva Arto Rautio.

syksyisin myymään eiootakin pienempien asuntojen osalta. Kiuruvesi-lehti kertoi elokuun 2010 jutussaan eläkeläisten aktivoituvan opiskelijoiden lisäksi syksyn lähestyessä. Sen sijaan keväällä ja kesällä yhtiöllä saattoi olla muutama tyhjäkin asunto. Niinpä markkinatilanteen ollessa suotuisa ja Asematie 8:n kiinteistön tontti keskeisellä paikalla, tehtiin aloituspäätös. Samalla päätettiin, että uudesta syksyksi 2014 valmistuvasta kolmikerroksesta hissillisestä kerrostalosta tulee korkeatasoinen, vaikka samalla tiedettiin, että kohteen vuokrataso nousee 3-4 euroa neliöltä korkeammaksi kuin Kiurunkulman muussa kannassa. Kun syyskuussa 2014 Kiuruvesi-lehti esitteli taloa uuden vuokralaisen silmin, ei uudella asukkaalla ollutkaan muuta huomautettavaa kuin korkeahko neliövuokra. Jukka Linnilä saattoi samassa jutussa kertoa, että kiinteistöstä oli jo vuokrattu seitsemän yksiötä ja yksi kaksio. Vapaana oli tuolloin kolme kolmiota ja kaksi kaksiota. Linnilän totesi samalla, että Kiurunkulma oli suunnitellut pistävänsä isot asunnot myyntiin, jos niihin ei ala saada vuokralaisia. Näin ei ole kuitenkaan tarvinnut toimia.

Uusi kaupunginjohtaja kehitteli syksyn 2014 kynnyksellä myös Kiurunkulman vuokra-asuntojen rinnalle tapahtuvaa uustuotantoa. Yhdessä Kuntarak Oy:n kanssa viritelty osaomistuskohde ajateltiin sopivan esimerkiksi samalle Kukkomäen tontille, johon oli vuosikymmen aiemmin yritetty saada aikaan yhteisöllistä asumista tarjoava senioritalo. Osaomistustalossa asukas pistäisi ensin osan asunnon hinnasta pääomana yhtiöön, mutta selviäisi selvästi pienemmällä alkupanoksella kuin omistusasunnossa. Tämä hanke ei kuitenkaan ole ottanut riittävää tulta toteutuakseen. Osaltaan syynä lienee Kiuruveden väestökehitys, johon on osaltaan vaikuttanut niin sanottujen naistyöpaikkojen menetys 1990-luvun alussa, ja muutkin asunnon omistamiseen liittyvät epävarmuustekijät. Kuntasektorin elämää on esimerkiksi sekoitettu Matti Vanhasen ensimmäisen hallituksen keväällä 2006 aloittamasta Paras-hankkeesta aina Juha Sipilän hallituksen vuonna 2017 yhä käsittelyssä olleeseen sote-uudistusesitykseen asti. Mielialoihin on vaikuttanut varmaan myös kaupungin pitkään vaikeana säilynyt taloustilanne, minkä takia vuonna 2014 oli esillä jopa Kiuruveden ajautuminen kriisikunnaksi. Kiuruveden elämään ovat vaikuttaneet samaten esimerkiksi Krimin kriisistä vuonna 2015 alkaneet Venäjän pakotteet, joista Valion vienti ja siten karjatilat ovat kärsineet paljon, sekä kaupan ja palveluiden kysynnän kerääntyminen yhä enemmän isoihin kauppakeskuksiin ja kaupunkeihin. Niinpä moni erikoisliike on lopettanut Kiuruvedellä eri syistä tapahtuneen asiakaspohjan murenemisen takia viimeistään silloin, kun toiminnalle olisi pitänyt löytyä jatkaja uudesta sukupolvesta.

Etenkin kaupungin väkiluvun väheneminen vuoden 1999 yli 10.500:sta alle 9000:n vuonna 2012 ja noin 8600:een vuonna 2015 samalla, kun valtakunnan tasolla on puhuttu työvoimapulasta kasvukeskuksissa ja muuton esteiden poistamisesta, pistää ihmisiä harkitsemaan omistus- tai osaomistusasuntoon sijoittamista Kiuruvedellä. Toisaalta tämä kehitys on tukenut asuntojen kysyntää vuokrataloyhtiöstä, jonka omistuksessa on 657 ja isännöinnissä 775 asuntoa Katajatie 3:n 24 asunnon purkamisen jälkeen. Isännöinnin lukuun sisältyvät Rinnekotiyhdistyksen ja AsOy Ruodun huoneistot, mutta eivät yhtiön asunto-osakeyhtiöissä omistamat 13 asuntoa. Kiurunkulman remonttiryhmän, jossa Pauli Huttunen on Reijo Martikaisen siirryttyä Kiuruvedeltä pois tehnyt töitä ensin kilpailutuksella valittujen rakennusliikkeiden ja vuodesta 2013 sisustajan ja rakennusliikekumppaneilta ostetun avun kanssa, rooli on tietysti ollut tärkeässä osassa siinä, että asuntoihin on riittänyt tulijoita. Kun yhtiöllä on isoissa erissä ostetut remontin perustarvikkeet omassa varastossa ja tekijät ovat rutinoituneita, pystyy parin hengen porukka laittamaan asunnon sisätilat aika uuteen uskoon kohtuukus-

Remonttiryhmän Katja Kananen ja Pauli Huttunen, kesäkuussa 2017. Kuva Arto Rautio.

tannuksin jo parissa viikossa. Pienemmät kunnostukset menevät tietysti selvästi nopeammin.

Kiurunkulman omien asukkaiden vaihtuvuus on vähentynyt aiempaan verrattuna 2010-luvulla. Ehkä syynä on paikkakunnan ikäjakauman muutos kohti vanhempia ikäluokkia. Vaihtuvuus oli esimerkiksi vuonna 2015 vain 20 prosentin luokkaa. Yhtiön asuntojen kysyntä ja tarjonta ovat yhtiön täyttäessä 30 vuotta hyvässä tasapainossa. Asunnot ovat itse asiassa niin täynnä, että Kiurunkulmalle voi tulla ongelmia sijoittaa asukkaansa muualle, jos etenkin jokin isompi vanha kerrostalo joudutaan tyhjentämään putkiremontin takia. Tähän asti isot korjaukset on tehty niin sanotusti asukkaat sisällä lukuun ottamatta Erähakaa, jossa myös putket uusittiin.

Valokuitu ja hiljaisuus siivittävät ehkä tulevaisuutta

Kiinteistö Oy Kiuruveden Kiurunkulman yksi vaihe on päättynyt 2010-luvun loppupuolella, kun yhtiön pitkäaikaiset työntekijät toimistosihteeri Eeva-Liisa Heinonen ja kirjanpitäjä Saara Huttunen jäivät ensin puolipäivätoimisiksi ja sitten vuonna 2015 eläkkeelle, ja Jukka Linnilä, Mr Kiurunkulma kuten Kiuruvesi-lehti Linnilän lähtöhaastattelussa esitteli, liittyi eläkkeelle jääneiden joukkoon vuoden 2017 alussa. Alkuajoista asti Kiurunkulmassa olleista työntekijöistä jäi tuolloin jäljelle vain kirvesmies Pauli Huttunen.

Toimistotöistä ovat ottaneet vuoden 2015 jälkeen vastuun Päivi Pasanen, joka oli tullut yhtiöön jo 2005 ja teki myös opintojensa lopputyönä Vuokralaisen oppaan Kiurunkulmalle, ja Irene Heinonen sekä kirjanpidosta ensin Tytti Tiilikainen ja sitten Tiililaisenkin jäätyä eläkkeelle Pirjo Hynynen. Hakuprosessin jälkeen uutena toimitusjohtajana aloitti maaliskuussa 2017 Sirpa Luttinen, joka on kiuruvetissyntyinen vuonna 2013 hallituksen puheenjohtajaksi tulleen Jarmo Muiniekan tapaan. Muutosvaihetta täydensi Kiurunkulman päätös muuttaa kesällä 2017 Kehäkympistä Asematien ja Ahonpääntien risteyksestä aivan kaupungin keskustaan. Uudet tilat saatiin torin kulmalta Niemistenkatu 1:stä entisestä KiuTon talosta aiemmin Pohjois-Savon Osuuspankin käytössä olleista tiloista.

Kun Kiuruvedellä oli vielä 1990-luvun puolivälissä noin 11.000 asukasta, vuonna 2017 kau-

pungissa asuu enää reilut 8.500 henkeä. Kiuruveden kaupunginjohtajana vuosina 1995-2003 olleen Timo Halosen mukaan yksi hyvä kysymys on, onko Kiurunkulma vaikuttanut kaupungin väkiluvun kehitykseen sillä, että yhtiön roolia ei rakennettu vain sosiaalipolitiikan työkaluksi, vaan se on ollut merkittävästi myös osa elinkeinopolitiikkaa. Jos elinkeinopolitiikalla on ollut merkitystä kaupungin väestökehitykselle, Kiurunkulmallakin on sitä ollut, Halonen arvioi. Asuntopolitiikalla on voitu tukea kaupungin elinvoimaisuutta, mutta kun Kiurunkulma ei ole hötkyillyt liikaa etunojassa, vaan tehnyt uutta ja korjauksia vain tarpeen mukaan, yhtiö on pysynyt kaikin puolin hyvässä kunnossa. Osaltaan Kiurunkulman merkityksestä ja onnistumisesta Kiuruvedellä kertoo sekin, että vaikka yhtiön asuntojen määrä on suuri verrattuna kaupungin ruokakuntien kokonaismäärään, Kiurunkulma ei kamppaile tyhjien asuntojen ongelman kanssa vuonna 2017:kaan. Kaupungin näkökulmasta Kiurunkulman tehtävä ei ole kilpailla asukkaista naapurikuntien vuokrataloyhtiöiden kanssa, vaan 2000-luvulla koko Ylä-Savo on kamppaillut yhdessä pitääkseen toisaalta kilpailukykynsä ja toisaalta työikäiset asukkaansa. Ylä-Savossa yhtenä pelkona on, että alueen yrityksille ei riitä työvoimaa nykyisten eläköityessä, jos nuorisoa lähtee alueelta pois sillä tahdilla kuin 1990-luvun lamasta lähtien on tapahtunut.

Yhtenä kaupungin ja Kiurunkulman kehittämishankkeena on ollut 2000-luvulla keskeiseen rooliin nousseiden tietoliikenneyhteyksien kehittäminen. Maaseudun valokuituhankkeita on vietty eteenpäin osin yhteiskunnan tuilla ja erillisillä verkkoyhtiöillä tai -osuuskunnilla, jotta esimerkiksi hyviä yhteyksiä tarvitsevat nykyajan maatilat pysyisivät elinkelpoisina. Taajamissa nykyaikaisten viihdepalvelujen ja etätyön mahdollistavan valokuidun tekeminen on perinteisten operaattorien vastuulla. Kaupunki on tehnyt verkkoa itse Kuorevirran ja Virranrannan alueille, mutta muuten hanke on 2017 vielä kehitysvaiheessa odottaen, että asukkaat kiinnostuisivat tosissaan paremmista yhteyksistä. Kiurunkulmalle tärkeät Hovin ja Yhtylän alueet esimerkiksi ovat ilman valokuitua.

Kiurunkulman omassa toiminnassa uusi tekniikka ja hyvät yhteydet antavat myös mahdollisuuksia esimerkiksi asukasviestinnän kanssa. Kehitystarpeita korostaa, että Kiurunkulmassakaan asukkaat eivät ole olleet erityisen innokkaita osallistumaan erilliseen järjestäytyneeseen asukastoimintaan. Kun tieto menee nyt yhtiöstä asukkaisiin päin paperisena, se voisi jatkossa kulkea esimerkiksi talonäyttöjen kautta. Näin esimerkiksi kaikkia huoneistoja koskevan tarkastuksen tai säätötyön etenemisestä voisi informoida ajantasaisesti. Samaten sähköistä asiointia voisi lisätä. Esimerkiksi kohde- ja asuntokohtaiset sähköiset

Kuvassa asuntosihteerit Päivi Pasanen ja Irene Heinonen, kirjanpitäjä Pirjo Hynynen sekä toimitusjohtaja Sirpa Luttinen, kesäkuussa 2017. Kuva Arto Rautio.

vikailmoitukset ja palvelupyynnöt ovat monessa vuokrataloyhtiössä jo käytössä. Niissä sähköisesti ilmoitetut asiat kirjautuvat samalla automaattisesti sähköiseen huoltokirjaan ja kerryttävät yhdessä yhtiön teettämien huolto- ja korjaustöiden ja kuntokartoitusten kanssa aineistoa muun muassa kohteiden korjaustarpeen määrittelyyn. Kiurunkulmassa sähköiset palvelut rajoittuvat 2017 vielä asunnon hakemiseen ja irtisanomiseen. Kaupungin puolella nopeilla yhteyksillä nähdään samoin olevan merkitystä arjen toiminnassa. Hyvät tietoliikenneyhteydet tukisivat Jarmo Muiniekan mielestä esimerkiksi kotipalveluiden tuottamista ja niihin liittyvää asioiden hoitoa.

Kiurunkulma selvitti valokuituasiaa vuonna 2015 Kaisanet Oy:n kanssa. Se hanke ei kuitenkaan edennyt, kun valokuitu olisi nostanut kaikkien asukkaiden vuokria 40 senttiä neliöltä siitä riippumatta, olisivatko he käyttäneet yhteyttä vai eivät, eikä investoinnilla olisi saatu silti asuntoihin esimerkiksi laadukasta televisiokuvaa. Yhtiö ei pitänyt hankintaa järkevänä, etenkin kun samaan aikaan esimerkiksi sähköverot ja muut vuokrilla katettavat kulut nousivat. Kaupunginjohtaja Jarmo Muiniekka näkee hyvät verkkoyhteydet kuitenkin yhtenä perusasiana, jolla tulevaisuuden Kiuruvesi pysyy kilpailukykyisenä. Ne voisivat olla hyvä houkutin esimerkiksi niille henkilöille, jotka kaipaavatkin vilkkaan ”kaupunkipöhinän” ja jatkuvien ulkomaanmatkojen sijaan sellaista työ- ja asuinympäristöä, jossa hyvät palvelut, luonto ja rauha yhdistyvät. Kiurunkulman toimitusjohtaja Sirpa Luttinen uskoo, että osa työikäisistä ihmisistä kaipaa lähiympäristöltään luontoretkeilyä, pienempiä miellyttäviä lähipiirejä ja siihen liittyvää erilaista yhteisöllisyyttä kuin isoissa keskuksissa sekä hiljaisuutta. Yhdistämällä Kiuruveden olot ja palvelutaso sekä hyvät mahdollisuudet tehdä tietointensiivistä työtä Kiuruvesi voi olla hyvinkin kiinnostava asuinpaikka monelle.

Täysin uusia asuntoja kaupunkiin voisi tulla esimerkiksi ARAn tukemina vanhusväestön käyttöön. Kiuruvedeltä puuttuu mm. pyörätuoleilla ja rollaattoreilla kulkevia varten erikoismitoitettuja ja -varusteltuja vanhusten asuntoja, minkä takia osa Rinnekotiyhdistyksen perusvarustelluista asunnoista on tyhjillään. Mahdollisten vanhusväestön asuntojen osalta Kiurunkulmalle sopisi parhaiten rooli rakennuttajakonsulttina ja isännöitsijänä sekä mahdollisesti asukaspalvelujen koordinoijana, ei omistajana. Yhtiön asunnoissa asuu paljon eläkeikäisiä, mutta he asuvat normaaleissa asunnoissa tavallisina ja usein taloissa jo pitkään, ehkä jopa talon valmistumisesta asti, eläneinä vuokralaisina. Sirpa Luttinen näkee hyväkuntoisten eläkeikäisten paluumuuton myös mahdollisuutena Kiurunkulmalle, mutta pelkää samalla, että monet Kiuruvedelläkin eläkkeelle jäävät hakeutuvat mieluummin lähelle isoihin kaupunkeihin muuttaneita lapsiaan ja heidän perheitään sekä lentokenttiä, teattereita, konsertteja sekä erilaisia hyvinvointipalveluita, joita isoissa kaupungeissa on tarjolla.

Sirpa Luttinen tietää työvuosistaan Vieremällä rakennustarkastajana, ettei yksi iso työnantaja riitä pitämään väkeä paikkakunnalla nykyaikana, kun kulkeminen on helppoa, jos muut tekijät kuin työ houkuttelevat asumaan muualla. Hän ehti myös kokea Pielavedellä vuokrataloyhtiön toimitusjohtajana, että kunnallinen vuokra-asunto ja yleensäkään vuokra-asunto ei ole joka paikassa yhtä haluttu asumismuoto kuin Kiuruvedellä. Luttinen arvioi, että Kiurunkulmankin täytyy tehdä koko ajan työtä sen varmistamiseksi, että yhtiön asunnot ovat yhtä haluttuja kuin tänä päivänä. Yhtiön pitää vastata esimerkiksi yksin asuvien määrän jatkuvaan kasvuun. Niin Jarmo Muiniekka kuin Sirpa Luttinenkin uskovat, että isojen korjausten ja perusparannusten tekoa täytyy harkita koko ajan enemmän. Rakennuksilla on tietty tekninen elinkaarensa, jollaiseksi elementtitaloja tehdessä laskettiin usein 30-50 vuotta. Siksi Kiuruvedelläkin tullaan jatkossa sen pohdinnan eteen, olisiko fiksumpaa purkaa ison korjauksen vaativa talo ja tehdä sen tilalle uusi nykyaikainen ja asuntojakaumaltaan vanhaa ehkä paremmin kysyntää vastaava uudistalo. Toinen asia, mitä Kiurunkulmassa joudutaan miettimään, ovat mahdolliset putkiremontit ja niistä selviäminen. Jos taloissa joudutaan menemään putkien uusimiseen, on ainakin vuoden 2017 tilanteessa hankala löytää korvaavaa asuntoa kokonaisen tyhjennettävän kiinteistön asukkaille. Vuonna 2017 on vielä näkemättä, miten pitkään viime vuosina yleistyneillä ja Kiurunkulmassakin käytetyillä kevyillä korjausmenetelmillä selvitään.

Haja-asutusalueiden vuokratalot ovat vuonna 2017 myös pienoinen ongelma Kiurunkulmalle, minkä takia etenkin taloissa aikanaan eteen tulevien isojen korjausten teon järkevyyttä joudutaan miettimään. Varsinkin 1965 valmistuneen Heinäkylän rivitalon osalta joudutaan jo talon iän takia miettimään, mikä sen tulevaisuus on sivussa taajaman palveluista. Yhtiöllä on vuonna 2017 tyhjien asuntojen ongelma etenkin Lapinsalon Lapinpirtissä, johon ei riitä kysyntää. Myös muis-

sa haja-asutusalueiden kohteissa on 2000-luvulla ollut tyhjiä asuntoja, kun kylien koulut ja palvelut siirtyivät keskustaajamaan, mutta kun haja-asutusalueen rivitalot ovat kukin vain muutaman asunnon kohteita, eivät niiden mahdolliset tyhjät asunnot heiluta koko yhtiön taloutta mainittavasti.

Kaiken kaikkiaan yhtiön tilanne on vuonna 2017 hyvä eli etenkin Kiuruveden keskustassa asuntojen kysyntä ja tarjonta vastaavat hyvin toisiaan ja yhtiön työmäärä ja henkilöstö ovat tasapainossa. Asuntokannassa myös Yhtylä ja sen kerrostalot, joille muun muassa Sirpa Luttisen nuoruudessa lyötiin negatiivistakin leimaa, vetävät hyvin. Yhtylässä ei ole ollut Kiurunkulman kannalta mitään erityisiä selvitettäviä ongelmia, vaikka Luttisen nuoruudessaan kohtaamaa leimahenkeä tuntuu elävän yhä jossain määrin. Tämän kirjoittajan elokuussa 2017 Katajatiellä tapaama Yhtyläntuvan nuori perheenisä kertoi nimittäin kuulleensa kovinkin negatiivissävyistä ihmettelyä, kun kertoi muuttavansa lapsuudenkodistaan Yhtylään kerrostaloasuntoon. Nyt hän asuu perheellisenä ja pienen lapsen isänä rivitalossa ensimmäisen Yhtylä-asuntonsa naapurissa ja on ääretömän tyytyväinen asuinympäristöönsä. Kun niin Yhtylän kerrostalot kuin Yhtyläntupakin on perusparannettu, ne tullevat säilymään osana kiuruvetistä maisemaa vielä vuosia, vaikka kuuluvat Kiurunkulman vanhimpaan rakennuskantaan.

Kiurunkulman ja Kiuruveden onni on, että kiinteistöt on voitu pitää kunnossa sitä mukaa, kun korjaustarpeita on tullut eteen. Tulevaisuudessa kilpailtaessa asukkaista tarvitaan ehkä jotakin muutakin. Nopea ja tehokas valokuitukaista asuntoihin on siis yksi asia, jota on pyritty viemään eteenpäin. Erilaiset hyvinvointipalvelut asukkaille voisivat olla Sirpa Luttisen pohdinnoissa toinen lisäarvotekijä, joka saisi asukkaan jäämään Kiuruvedelle ja Kiurunkulmaan, vaikka työpaikka tai aikuiset lapset ja lapsenlapset olisivat muualla. Kiinteistöyhtiön kannalta palvelut pitäisi kuitenkin voida järjestää niin, että niiden tuottamisesta vastaavat yksityiset palveluntuottajat tai että palveluista saatavat maksut kattavat kaikki niiden tuottamisesta aiheutuvat kustannukset Kiurunkulmalle. Yksi ongelma Kiurunkulman tapaiselle yhtiölle on niin sanottu oman käytön arvonlisäverotus, millä on haluttu asettaa kaupalliset palveluntuottajat ja kiinteistöyhtiöiden omat työntekijät kilpailutuksellisesti samaan asemaan. Kiurunkulma on päättänyt tästä huolimatta pitää oman vuosikorjausryhmän, mutta ei ole lähtenyt tekemään kiinteistönhoito- ja siivouspalveluja omana

Yhtyläntupa, Katajatie 2.

työnään ainakaan toistaiseksi. Esimerkiksi asukkaille tarjottavien lisäpalvelujen kehittäminen olisi luultavasti helpompaa, jos kiinteistönhoitokin tehtäisiin Kiurunkulman omana työnä.

Kaupungin paras investointi?

Emeritus-kaupunginjohtaja Esko Rautio arvioi Kiinteistö Oy Kiuruveden Kiurunkulman ensimmäisen 30 vuoden toiminnan tuloksia markoilla ja euroilla laskien kaupungin parhaaksi investoinniksi. Vaikka Kiuruveden kunnan/kaupungin eri aikoina tekemien hankkeiden vertaaminen on tietysti hyvin vaikeaa, on arvio siinä mielessä kyllä hyvin totta, että Kiurunkulma on koko ensimmäiset 30 vuottaan pystynyt hoitamaan itse kaikki kulunsa turvautumatta kaupungin takausvastuisiin tai vaatimatta lisää omaa pääomaa toimintakulujensa kattamiseen ja samalla tuottamaan paljon rahaa kaupungin kassaan muun muassa kaupungilta otettujen tertiäärilainojen korkoina ja kiinteistöveroina. Kiurunkulma on myös ostanut kunnalta sen suoraan omistamat vuokratalokiinteistöt ja Honkarannan kiinteistön sekä ottanut vastuulleen kunnan vuokrataloihin liittyneet velat. Toki vastapainoksi kunta on sijoittanut rahaa Kiurunkulman osakepääomaan ja siirtänyt omaisuuttaan yhtiölle aravasäännösten mukaisilla hinnoilla.

Kiurunkulma on tukenut kaupunkia myös ostamalla kaupungin omistamia asunto-osakkeita laman vuosina ja tulouttamalla niistä rahaa kaupungille ilman, että asuntojen käyttötarkoitus muuttui. Ensimmäisen kymmenen toimintavuotensa aikana Kiurunkulma osallistui myös taloudellisesti itse elinkeinopolitiikkaan etenkin olemalla Kiuruportti Oy:n osakas ja myöntämällä sille osakaslainaakin Kiuruportin kehittämiseen. Samaten Kiurunkulma oli mukana vanhan meijerin muutoksessa Leivoseksi ostamalla alueelta erillistalon, jonka Kiurunkulma sitten myi eteenpäin.

Suoran rahallisen panoksen lisäksi Kiurunkulma on tuottanut kaupungille paljon hyötyä toimimalla omakustannusperusteisesti oman kiinteistökantansa rakennuttajana sekä tarjoamalla kohtuuhintaista rakennuttamispalvelua muun muassa Kiuruveden seurakunnalle, Rinnekotiyhdistykselle, rintamamiesten ja sotainvalidien asunto-osakeyhtiöille, Virranniemen vanhainkodille sekä Kiuruveden Kehittämisosakeyhtiölle ja Kiuruveden Yrityskiinteistöille. Kaikki näistä eri hankkeista tulleet rakennuttamispalvelupalkkiot ovat jääneet Kiurunkulman ansiosta Kiuruvedelle eivätkä valuneet kaupungin ulkopuolelle. Rakennuttamispalkkiot Kiurunkulma on käyttänyt omien asuntojensa ja toimintansa kehittämiseen. Yhtiön omissa hankinnoissa ja urakoissa on jouduttu käyttämään julkiselta toimijalta vaadittua kilpailutusta ja valitsemaan kumppani hintojen pohjalta. Silti esimerkiksi kiinteistönhoito ja rakentaminen ovat työllistäneet paljolti kiuruvetisiä yrityksiä ja siten ylläpitäneet sekä paikkakunnan työllisyyttä että elinvoimaa muutenkin. Tämän lisäksi Kiurunkulman toimisto ”osallistui elinkeinotalkoisiin” isolla panostuksella hoitamalla myös kehittämisyhtiön asiat vuosina 1992-2016.

Kaikkien Kiurunkulman hallituksen eri vaiheiden puheenjohtajien eli Esko Rautio, Lauri Remeksen, Timo Halosen, Erkki Strömmerin ja Jarmo Muiniekan sekä toimitusjohtajien Pentti Pietikäisen, Jukka Linnilän ja Sirpa Luttisen haastatteluissa tuli selkeästi esille Kiurunkulman merkitys eri-ikäisten ja eri sosiaalisissa asemissa olevien kiuruvetisten asuttajana ja Kiuruveden elinkeinopolitiikan osana. Kun monet yhtiön kiinteistöistä oli rakennettu alkujaan kunnan ja yritysten yhteisinä kiinteistöyhtiöinä, Kiurunkulmalla oli jo syntyessään tavallaan valmiina rooli toimia niin kiuruvetisten yritysten, yhteisöjen kuin itse kaupunginkin tukena niiden tarvitessa työvoimaa. Olisiko kunnalla/kaupungilla ollut edellytyksiä houkutella yrityksiä Kiuruvedelle ja rakennuttaa halleja, joissa vaikkapa KPA Unicon eli entinen Sermet, Pajarinki, Kiurun Leipomo, Kiuru Timber, Fibox, Piippo Hydraulic, lasin jatkojalostaja PLG Printing, Arctic Milkin luomumeijeri tai Viljo Tavaratalo ja Kiuruvesi-lehti tätä kirjoitettaessa toimivat, jos Kiurunkulma ei olisi voinut varmistaa, että halleissa eri vaiheissa toimineiden yritysten työntekijöille löytyy hyvät ja turvalliset asunnot kodeikseen. Eikä liene perätön sekään ajatus, että kiuruvetisiä olisi muuttanut vielä enemmän muualle, Iisalmeen ja kauemmaksikin, jos Kiuruvedellä ei olisi ollut Kiurunkulman laadultaan ja vuokratasoltaan kilpailukykyisiä asuntoja. Kun tämä näkökulma lisätään pohdintaan Kiurunkulmasta kaupungin investointina, voi Kiurunkulmaa hyvin pitää kaupungin parhaana investointina myös muuten kuin markoilla ja euroilla laskien.

Kiurunkulman kiinteistöt

NIMI	OSOITE	VALM.	PERUSPARANNUS	ASUNTOJA
Kunnantupa	Asematie 7	1965	2004	22
Nivantupa	Nivankatu 25	1974	1998	18
Yhtyläntupa	Katajatie 2	1977	1997	15
Alponhovi	Hovintie 14	1982		10
Yhtylänluhti	Paavo Tikkasentie 3	1983	2015	14
Erätie 7	Erätie 7	1977	2007/2011	24
Erähaka	Erätie 11	1970	1994	27
Eskontupa	Museokatu 12	1981	2010	18
Eerontupa	Ahonpääntie 3	1984	2013	18
Nikunnurkka	Ahonpääntie 4	1976	2000	24
Pekanpirtti	Museokatu 14	1977	2005	18
Nivanpirtti	Nivankatu 27	1989		18
Kiurusoppi I	Museokatu 13	1980	2008	8
Kiurusoppi II	Museokatu 15	1985		9
Toimintupa	Asematie 27	1990		24
Lapinpirtti	Lapintie 22	1990		5
Kallenpirtti	Kallentie 6	1990		10
Kallentupa	Kallentie 9	1990		10
Hovinperä	Kallentie 13	1991		9
Salmisensoppi	Salmisentie 21	1991		18
Hovinkulma	Kallentie 4	1991		10
Paavontupa	Paavo Lonkilantie 4	1992		8
Paavonhovi	Paavo Lonkilantie 6	1994		7
Hovinkaari	Kallentie 7	1993		5
Sotainvalidien asuintalo	Lähteentie 19	1993		15
Hovinseimi	Kallentie 1	1993		8
Kallentie 11	Kallentie 11	1992		4
Heinäkylän rivitalo	Pielavedentie 1201	1965		10
Rytkyn rivitalo	Salmenkyläntie 41	1984		8
Jakamo	K ievarintie 9	1996		6
Turvetalo	Saratie 10-12	1979	2003	12
Asemapuisto	Tulotie 3	1988		7
Niemiskallio/Niemiskylä	Soukkuanperäntie 9	1987		5
Niemiskallio/Kalliokylä	Kalliokyläntie 1409	1987		5
Hovinrinne	Kallentie 5	1988		14
Pietunmäki	Ratisentie 20	1987		11
Erätie 9	Erätie 9	1978	2001	18
Katajatie 1	Katajatie 1	1976	2003	21
Kiurukartano	Tulotie 5	1986		12
Suolakorpi	Asematie 35 A-D	1980	*	14
Suolakorpi	Asematie 37 E-H	1981	*	15
Suolakorpi	Asematie 39 I-K	1983	*	17
Suolakorpi	Ambrontie 10	1984	2006	15
Kalliolaakso	Kievarintie 2	1978	1995	13
Kalliolaakso	Asematie 34-36	1982	1995	12
Yhtylänportti/Harjunmutka	Yhtyläntie 12/ Harjunmutka 3	2005		12
Soinintie 2	Soinintie 2	1958	2009/2010	15
Asematie 8	Asematie 8	2014		12

Kiurunkulman huoneistot

NIMI	OSOITE	ASUNTOJA
AsOy Välierä	Erätie 4	2
AsOy Niittynotko	Niittynotko 9	1
Rintamamiehien AsOy	Erätie 3	3
AsOy Kiuruveden sotainvalidit ja rintamamiehet	Erätie 5	2
AsOy Sarakulma	Saratie 23	1
AsOy Kiuruveden Katajatie 5	Katajatie 5	1
AsOy Kiuruveden Rinnekuja	Ruottisenkatu 4	1
AsOy Kiurunlaulu	Ruottisenkatu 3	1
AsOy Pirttimäki	Lahnastentie 386	1

Kiurunkulman hallitukset

Vuosi 1988
Puheenjohtaja Esko Rautio
Jäsenet Pentti Erholtz, Lauri Remes ja Erkki Siponen
Varajäsenet Pauli Partanen ja Veikko Väisänen

Vuodet 1989-90
Puheenjohtaja Esko Rautio
Jäsenet Pentti Erholtz, Rauno Jääskeläinen, Lauri Remes ja Erkki Siponen
Varajäsenet Toivo Karjalainen ja Pauli Partanen

Vuosi 1991
Puheenjohtaja Esko Rautio
Jäsenet Rauno Jääskeläinen, Marja-Leena Kärkkäinen, Lauri Remes ja Erkki Siponen
Varajäsenet Toivo Karjalainen ja Pauli Partanen

Vuosi 1992
Puheenjohtaja Esko Rautio
Jäsenet Pentti Ahponen, Arja Kastarinen, Lauri Remes ja Erkki Siponen
Varajäsenet Toivo Karjalainen ja Pauli Partanen

Vuodet 1993-96
Puheenjohtaja Esko Rautio
Jäsenet Pentti Ahponen, Jarmo Matinniemi, Lauri Remes ja Jouko Tenhunen
Varajäsenet Toivo Karjalainen ja Pauli Partanen

Vuodet 1997-98
Puheenjohtaja Lauri Remes
Jäsenet Pentti Ahponen, Marja-Leena Kärkkäinen, Sylvi Kärkkäinen, Jarmo Matinniemi, Jouko Tenhunen ja Lauri Tossavainen
Varajäsenet Toivo Karjalainen ja Maritta Kärkkäinen

Vuosi 1999
Puheenjohtaja Lauri Remes
Jäsenet Pentti Ahponen, Marja-Leena Kärkkäinen, Sylvi Kärkkäinen, Jarmo Matinniemi, Jouko Tenhunen ja Lauri Tossavainen
Varajäsenet Toivo Karjalainen ja Kaija Korhonen

Vuosi 2000
Puheenjohtaja Lauri Remes
Jäsenet Pentti Ahponen, Marja-Leena Kärkkäinen, Sylvi Kärkkäinen, Jarmo Matinniemi, Jouko Tenhunen ja Lauri Tossavainen
Varajäsenet Toivo Karjalainen ja Maritta Kärkkäinen

Vuosi 2001-2002
Puheenjohtaja Timo Halonen
Jäsenet Pentti Ahponen, Helena Koivunurmi, Anneli Kämäräinen, Marja-Leena Kärkkäinen, Erkki Rintakuusi ja Jouko Tenhunen
Varajäsenet Anja Huuskonen ja Heikki Tapaninen

Vuosi 2003
Puheenjohtaja Timo Halonen
Jäsenet Pentti Ahponen, Helena Koivunurmi, Anneli Kämäräinen, Erkki Rintakuusi, Tarja Siiri ja Jouko Tenhunen
Varajäsenet Toivo Karjalainen ja Heikki Tapaninen

Vuosi 2004
Puheenjohtaja Timo Halonen 27.5. asti ja Erkki Strömmer 27.5. alkaen
Jäsenet Pentti Ahponen, Helena Koivunurmi, Anneli Kämäräinen, Erkki Rintakuusi, Tarja Siiri 27.5. asti, Jouko Tenhunen ja Salme Tikkanen 27.5. alkaen
Varajäsenet Toivo Karjalainen ja Heikki Tapaninen

Vuosi 2005
Puheenjohtaja Erkki Strömmer
Jäsenet Pentti Ahponen, Helena Koivunurmi, Anneli Kämäräinen, Raimo Partanen, Eero Tikkanen ja Salme Tikkanen
Varajäsenet Marja-Leena Kärkkäinen ja Niina Nukari

Vuodet 2006-2008
Puheenjohtaja Erkki Strömmer
Jäsenet Pentti Ahponen, Raimo Jokisalmi, Helena Koivunurmi, Raimo Partanen, Eero Tikkanen ja Salme Tikkanen
Varajäsenet Marja-Leena Kärkkäinen ja Niina Nukari

Vuodet 2009-2011
Puheenjohtaja Erkki Strömmer
Jäsenet Pentti Ahponen, Raimo Jokisalmi, Minna Lilja, Raimo Partanen, Mikko Remes ja Salme Tikkanen
Varajäsenet Helena Koivunurmi ja Marja-Leena Kärkkäinen

Vuosi 2012
Puheenjohtaja Erkki Strömmer
Jäsenet Pentti Ahponen, Helena Haataja, Maija-Leena Jauhiainen 29.11. alkaen, Helena Koivunurmi, Raimo Jokisalmi, Minna Lilja ja Raimo Partanen 29.11. asti
Varajäsenet Helena Koivunurmi ja Sari Tikkanen

Vuosi 2013
Puheenjohtaja Erkki Strömmer 5.9. asti ja Jarmo Muiniekka 5.9. alkaen
Jäsenet Pentti Ahponen, Helena Haataja, Hannu Halonen, Maija-Leena Jauhiainen, Raimo Jokisalmi ja Raimo Partanen
Varajäsenet Sari Lappalainen ja Jouko Tenhunen

Vuosi 2014
Puheenjohtaja Jarmo Muiniekka
Jäsenet Pentti Ahponen, Helena Haataja, Hannu Halonen, Maija-Leena Jauhiainen, Raimo Jokisalmi ja Raimo Partanen
Varajäsenet Sari Lappalainen ja Jouko Tenhunen

Vuosi 2015
Puheenjohtaja Jarmo Muiniekka
Jäsenet Pentti Ahponen, Helena Haataja, Hannu Halonen, Maija-Leena Jauhiainen, Raimo Jokisalmi ja Raimo Partanen
Varajäsenet Sari Lappalainen ja Jouko Tenhunen

Vuosi 2016
Puheenjohtaja Jarmo Muiniekka
Jäsenet Pentti Ahponen, Helena Haataja 30.5. asti, Hannu Halonen, Maija-Leena Jauhiainen, Raimo Jokisalmi, Hilkka Kulotie 30.5. alkaen ja Raimo Partanen
Varajäsenet Sari Lappalainen ja Jouko Tenhunen

Vuosi 2017
Puheenjohtaja Jarmo Muiniekka 31.8. asti ja Kari Saastamoinen 31.8. alkaen
Jäsenet Pentti Ahponen, Hannu Halonen 31.8. asti, Maija-Leena Jauhiainen 31.8. asti, Raimo Jokisalmi, Hilkka Kulotie, Riitta Kärkkäinen 31.8. alkaen, Minna Lapveteläinen 31.8. alkaen, Raimo Partanen 31.8. asti ja Arto Tikkanen 31.8. alkaen
Varajäsenet Sari Lappalainen 31.8. asti, Raimo Partanen 31.8. alkaen, Jouko Tenhunen 31.8. asti ja Tuomo Tikka 31.8. alkaen

Kiurunkulman henkilöstö

Vakituisessa kokopäivä- tai osa-aikaisessa työsuhteessa ovat olleet:

Eskelinen Teija, sisustaja 2013-2015
Heinonen Eeva-Liisa, toimistosihteeri 1989-2015
Heinonen Irene, toimistosihteeri 2015-
Huttunen Pauli, kirvesmies 1989-
Huttunen Saara, kirjanpitäjä 1991-2015
Hynynen Pirjo, kirjanpitäjä, 2017-
Kananen Katja, sisustaja 2015-
Linnilä Jukka, toimitusjohtaja 1988-2017
Luttinen Sirpa, toimitusjohtaja 2017-
Martikainen Reijo, kirvesmies 1989-2004
Pasanen Päivi, toimistosihteeri 2005-
Räty Arto, Kiurusopin talonmies-siivooja 1989-
Tiilikainen Tytti, kirjanpitäjä 2012-2017

Lähteet

Kirjallisuus ja lehdet

- Hautala Heikki, Suomen talouselämän rakenne ja kehitys (WSOY 2003)
- Huovinen Leo, Kiuruvesi 1893-1980 (Kiuruveden kunta 1988)
- Rautio Arto, Pienasuntoja helsinkiläisille. Oy Helsingin Asuntohankinta Ab 30 vuotta (Oy Helsingin Asuntohankinta Ab 2014)
- Rautio Esko, Historian havinaa, Kunnan/kaupunginjohtaja Esko Rautio vuodet Kiuruveden ruorissa 1972-1995 (Esko Rautio 2013)
- Rautio Esko, Kunkku, Kiuruvettä sisulla ja sydämellä (Kiuruveden Sanomalehti Oy 2003)
- Savon Voima -lehti 4/2016
- Suomalaisen arjen suuri tarina (WSOY 2010)
- Suomalaisen arkkitehtuurin tarina (Rakennustieto Oy 1999)
- Virrankoski Pentti, Suomen historia: Maa ja kansat kautta aikojen (SKS 2012)

Arkistolähteet ja vastaavat

Esko Raution arkisto
- Esko Raution lehtileikekokoelma, leikkeet lehdistä Iisalmen Sanomat, Kiuruvesi, Savon Sanomat ja Suomen Kuvalehti vuosilta 1972–1997

Kansalliskirjasto
- Kiuruvesi-lehden vuosikerrat 1992–2016

Kiinteistö Oy Kiuruveden Kiurunkulman arkisto
- Hallituksen toimintakertomukset 1989–2016
- Lehtileikkeitä yhtiön toimintavuosilta

Kiuruveden kaupunginarkisto
- Kiuruveden kaupungin lehtileikekokoelma, leikkeet lehdistä Iisalmen Sanomat ja Savon Sanomat vuosilta 1987–2016
- Kiuruvesi-lehden vuosikerrat 1985–1991
- Kaupunginhallituksen pöytäkirjat liitteineen 1993-2016
- Kaupunginvaltuuston pöytäkirjat liitteineen 1993-2016
- Kunnanhallituksen pöytäkirjat liitteineen 1987–1993
- Kunnanvaltuuston pöytäkirjat liitteineen 1987–1993

Haastattelut

- Halonen Timo, Kiuruveden kaupunginjohtaja 1995–2003, Kiurunkulman hallituksen puheenjohtaja 2001–2004
- Heinonen Eeva-Liisa, Kiurunkulman toimistosihteeri 1989–2015
- Huttunen Pauli, Kiurunkulman kirvesmies 1989–
- Huttunen Saara, Kiurunkulman kirjanpitäjä 1991–2015
- Linnilä Jukka, Kiurunkulman toimitusjohtaja 1988–2017
- Luttinen Sirpa, Kiurunkulman toimitusjohtaja 2017–
- Muiniekka Jarmo, Kiuruveden kaupunginjohtaja 2013–, Kiurunkulman hallituksen puheenjohtaja 2013–
- Pietikäinen Pentti, isännöintiyrittäjä, konsultti, Kiurunkulman toimitusjohtaja 1988
- Rautio Esko, Kiuruveden kunnan/kaupunginjohtaja 1972–1995, Kiurunkulman hallituksen puheenjohtaja 1988–1996
- Remes Lauri, kunnan/kaupunginvaltuutettu, kaupunginhallituksen jäsen, Kiurunkulman hallituksen jäsen 1988–1996, Kiurunkulman hallituksen puheenjohtaja 1997–2000
- Strömmer Erkki, Kiuruveden kaupunginjohtaja 2003–2013, Kiurunkulman hallituksen puheenjohtaja 2004–2013

Muu aineisto

Edellä mainittujen lähteiden ohella on hyödynnetty tekijän muun muassa opiskelun ja työn kautta saamaa tai internetin ja muiden edellä mainitsemattomien kanavien kautta etsimää luotettavaksi katsottavaa tietoa. Lisäksi Kiuruveden seurakunnan eläkkeellä oleva seurakuntasihteeri Toini Rautio on täydentänyt haastatteluaineistoja omilla tiedoillaan.

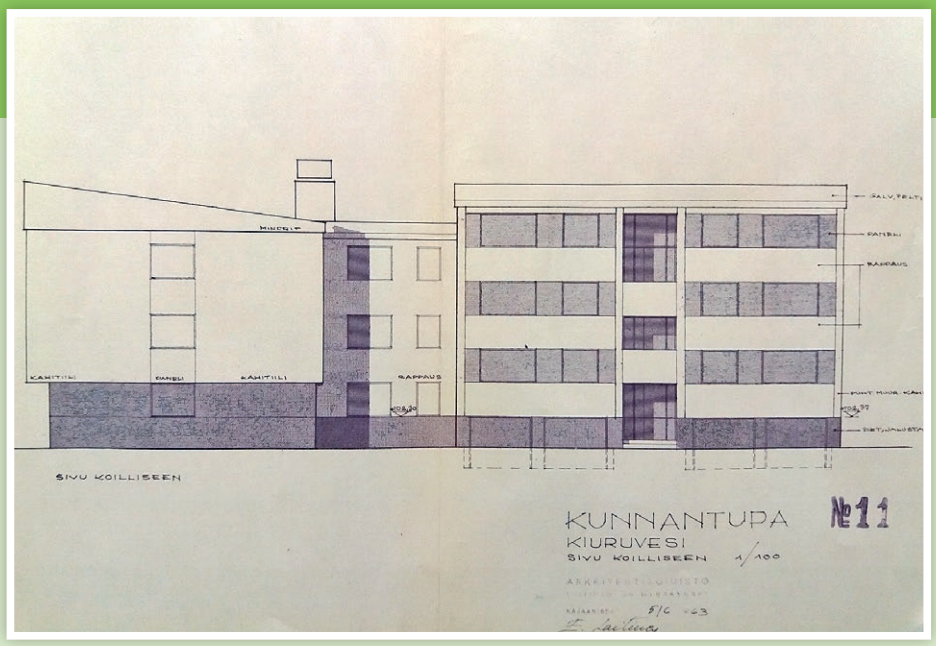
SIVU KOILLISEEN
KUNNANTUPA
KIURUVESI
SIVU KOILLISEEN 1/100
№11